

**Vzpomínky Petra Blimla
na dobu svého mládí,
na školní a klukovská léta**

Po tisk upravil

Jiří Pancíř

2014

Místy jsou to zajímavé a krásné vzpomínky na rodnou obec. Tyto vzpomínky jsem opsal tak, jak se mi dostávaly do rukou, jak skutečně byl napsán rukopis. Za slovosled, pokud někde není správný, za to opisovatel nemá a ani nechce mít žádnou vinu. Pokud by se s tím chtěl někdo zabývat a vše uvést tak, aby tomu rozuměl i člověk málo obeznámený s obcí Volkova musel by na textu hodně zapracovat. Jsou v rukopisu pasáže, kterým se dá porozumět jen tomu, kdo zná situaci v obci Volkov a ještě, kdo zná velice dobře dobu popisovanou. Neznalý člověk nemá možnost tomu v plné míře porozumět. K úplné srozumitelnosti je třeba hodně vysvětlivek a předělávek, aby každý mohl dobře porozumět výborné myšlence Petra Blimla. Pokud se nikdo takový k přepracování díla nenajde, je jeho velká snaha a chuť o Volkově z jeho pohledu sepsat, jen málo dotažená dokonce. Dost vadí to, že až zbytečně u osob o kterých psal, a to uváděl i tam, kde správná jména by byly jen velkým přínosem, on do těch míst vkládal jména vymyšlená.

Poznámky napsal Jiří Pancíř – J. Šíma

Díl I.

Náš „Trojáček“

V první třídě obecné školy bylo veselo. Tady se sešli prvňáčci z celé vsi a také z okolních osad patřících k vesnici Českého Volkova. Z Kráků, Černého Lesa, Jablonovky, a jak jsme té osadě říkali, která se nacházela za rybníkem? Kalinovka to byla, anebo také prostě Za Rybníkem.

Za Rybníkem, to byla velká osada a v ní hodně jmen Jirkovských. Byl to velký rod, hodně bratrů, bratranců a strýců. Rozsáhlý to rod, jako nějaký knížecí. Dva kluci z tohoto rodu - byli to bratrance, přišli také do školy, do první třídy, jako já. Jeden byl blondák, jmenoval se Martin a druhý Vráta. Ten blondatý Martin byl zbrklejší, kdežto Vráta černovlasý byl povahy mírnější.

Šli k jejich dědečkovi Aloisovi, který bydlel blízko české školy, na „Kreščátiku“, tak krásně a honosně se říkalo naší volkovské návsi. Někdy jsme tam psali úkoly zadané ve škole a potom jsme se rozešli. Já jsem běžel z kopečku od návsi dolů k domovu. Martin s Vrátou šli po lukách kolem rybníka, prvňáček jsem byl také já, Kája Dymplů (Petr Blimlů). Byl jsem neposedný kluk, mrňavý a všudyvlez, jako krejčovská jehla. Skamarádil jsem se s Martinem a Vrátou hodně brzy. Vráta, že byl dobrý počtář, tak jsme si ho s Martinem nikdy nechtěli rozhněvat. Často po vyučování všichni tři jsme ke kamarádům domů, na Kalinovku. Martin s Vrátou, že byli selští synkové, mívali ke svačině chleba se škvarkama, nebo se škvarkovým sádlem, protože často zabíjeli prasata a také jitrnice často mívali. Ale já že jsem byl synkem chalupníka, tak jsem měl jen chleba máslem anebo s tvarohem. Často se stávalo, že jsme si svačiny vyměňovali, pochutnávali a libovali všichni tři. Martin s Vrátou mě často vybízeli, abych šel s nimi k nim za rybník. Mně se moc nechtělo, často jsem si vymýšlel různé vytáčky, že nemůžu, to a ono. Jednou jsem se už rozhodl a povídám.

„Víte, co kluci, když chcete abych šel k vám, tak to nejprve řekněte mému tatínkovi, snad mi to dovolí - on je moc přísný a výprask by mě nepotěšil. To by se mohlo také stát, kdybych k vám šel bez povolení. Copak maminka, ta by určitě svolila, ale musel bych být včas a podle úmluvy doma. A co školní úkoly? Kdy je uděláme?“ Vráta na to. *„Neboj to uděláme!“*

To jsme už chodili do druhé třídy. Bylo začátkem června, odpoledne sluníčko pěkně hrálo a bylo pořádně teplo. Když se skončilo vyučování, zazněl na chodbě školní zvonek, sbalili jsme honem tašky a hurá k dědečkovi Aloisovi, tam kluci sdělili tu zprávu a honem jsme všichni tři utíkali dolů po ulici k nám domů škemrat, abych mohl jít za rybník. Štěstí nám přálo, tatínek byl v dobré náladě - můj výlet s kluky povolil. Všichni tři jsme zavýskali radostí, napili se trochu čerstvého podmáslí s chlebem,

vzal jsem si sešit na zadaný školní úkol. Vráta si ho vzal do tašky řka, „*To abys ho neztratil, ty jehličko...*“

Nestačili jsme ani zavřít dveře řítíc se přes cestu a po Amrožové zahradě dolů k rybníku. Sluníčko svítilo a odráželo se od vody, u rybníka voněl puškvorec, sem tam nějaká žába zaskřehotala, lysky a divoké kachny se proháněly po hladině rybníka. Martin s Vráťou o překot drmolili, vyprávěli, povídali a radili se, co všechno budeme dělat.

Na Bridku, tak říkali Ukrajinci malému rybníčku, tam jsme si osvěžili nohy v příjemné vodě, potom kolem pramenu jsme se blížili k borovému lesu, a dále po pěšině přes louku ke statku Vráťových rodičů. Martin šel dále k domovu. Já a Vráta jsme zůstali u Ládiků, tak se říkalo Vráťovým rodičům. Vráta měl černoookou sestru, říkali jí Blaženka. Ta byla čiperná a skotačivá, hned jsem si řekl, to tady bude veselo! A také bylo.

Rychle jsme napsali úkol a hurá ven. Za stodolou byl březový lesík a naproti větší les. Pod lesem tekla potůček a před ním pěkná louka. V lese zpívalo hodně ptactva. Datel vyťukával do taktu, veverka se proháněly po borovicích. Blaženka trhala na louce kytičky a na pokraji lesa sbírala jahody. Vráta mě ukazoval, kde jaký ptáček hnízdí.

Za nějaký čas se ozval táhlý hlas: „*Klucí! Kde jste?*“ To Martin přiběhl z domova na smluvenou hru. „*Pojď sééém Martine!*“ Zahulákal „*Vráto, ukážu ti, kde má hnízdo pěnkava!*“ Za chvíli určený Martin přiběhl a Vráta mu ukazoval v houštině pěkně uvitě hnízdečko. Opatrně jsme jej okukovali abychom nevyplašili zpěváčka z nanesených vajíček.

Pak jsme všichni čtyři běželi dál do lesa. Před námi vyskočil zajíc, na stromě veverka loupala šišku. Vše se mi moc líbilo, byl jsem jako vyjevený. Doběhli jsme k chaloupce, kde bydlel velice starý děda. Jmenoval se Bukrant. Kdysi v těchto místech stával větrný mlýn, v tuto dobu už z něho nic nezbylo, jen ta stará chaloupka přikrčená pod korunami stromů.

Starý Bukrant měl zrzavé vousy, stále nosil beranici a sukovici nepouštěl z ruky. Měl ochočeného srnečka. Chvíli jsme se ze srnečkem pohráli a pomazlili, byl velmi skotačivý. Když jsme si s ním dostatečně pohráli, tak hajdy znovu do lesa k potůčku. Tam jsme začali chytat zelené skokany. Blaženka ječela, bála se jich. Martin ji škádlil, že jí ho strčí za límec. Blaženka začala utíkat, klopýtla a upadla, začala plakat. Mě jí bylo líto, začal jsem Martinovi vytýkat, že to nemá dělat, že si to Blaženka nezaslouží. Martin na to „*No, no, vždyť je to fňukna*“. Vráta řekl, „*Nechte toho, ono ji to přejde, pojďte raději domů, máme malé telátko u Stračeny*“. Jeho návrh se nám velice zalíbil. Blaženka se už také usmívala a mně bylo veseleji.

Běželi jsme se na to telátko podívat. Bylo také strakaté, jako Stračena, černobílé. Čučelo na nás, mrkalo očkama a natahovalo krk, něco dobrého chtělo. Blaženka začala telátko hladit, to vyplázlo jazyček a olizovalo ji za o ruku. Vráťa pronesl, „*Hm je to bulík, až povyroste, tak ho naší prodají Luzerovi*“. Mluvil jako pravý hospodář - statkář. V tu chvíli jsem ho také začal hladit a litoval jsem ho, při myšlence, co s ním bude až povyroste.

Bylo už skoro půl páté odpoledne, když nás Vráťova maminka volala na svačinu, na čerstvé podmásli a měkký chléb s máslem. Panečku to bylo pošušňáníčko!

Já jsem slíbil, že brzy přijdu domů. Sluníčko bylo ještě dostatečně vysoko, to ale nevadilo, už byl čas jít domů. Vráťa, Martin a Blaženka mě doprovodili až k pramenu, tam jsme se rozešli. Přidal jsem do kroku celý rozradostnělý a upaloval jsem do vsi, pod lukama, okolo rybníka. Byl jsem plný pěkných dojmů a vzpomínek na pěkný den. Vše jsem si srovnával po pořádku v hlavě, co vše jsem za to jediné odpoledne příjemného a veselého zažil. Doma nebylo konce vyprávění, tatínkovi a mamince se to moje povídání líbilo.

Od rodičů jsem dostal příslib, že budu moci zase někdy jít za rybník. Druhý den ve škole bylo vše v nejlepším pořádku a v dobré klukovské náladě. Brzy jsme se domluvili, že další návštěva bude u Martina, všichni jsme s tím souhlasili.

Uběhl týden, bylo to v úterý, doma jsem si vyprosil svolení jít opět za rybník. Při té příležitosti jsem slíbil, že přijdu zase brzo a včas, podle ujednání domů. Tak po vyučování naše trojka zvesela vyrazila za rybník.

Zastavili jsme se u Vráti. Dole u přelízky Vráťa řekl, abych zašel k nim a potom, že půjdeme ke Kolovům, tak se říkávalo Martinovským rodičům. Martin s tím nesouhlasil a začal drkotat jazykem, postavil se proti Vráťovi jako kohout, „*Hele to není správné, poprvé jsem šel sám domů a vy jste zůstali u vás*“. Ale Vráťa na to nedbal, šfouchl do Martina, Martin ho plácl do sedací části těla taškou, Vráťa mu to oplatil, Martin se dopálil a začal pokřikovat: „*Vráťa baťa tatrman kalhoty ti roztrhám!*“ Vráťa se nedal a začal svoje pořekadlo, „*Martin, bartin drkota je hloupý jak bota!*“ Zvedl tašku, která se octla na zemi a hop! Už byl za přelízkou, běžel do kopečka k svému baráku, kde se zastavil a křičel jak na všechny lesy, že za námi nepříjde.

Tak jsem šel k Martinovi, tam se šlo hlubokou cestou, okolo Petru a Janu, to byli také strýcové Martina a Vráti. Ze dvora nám přiběhl naproti pejsek Barík s veselým štěkotem, mrskaje ocáskem se lísal k Martinovi. Na dvoře se prohánělo hříbátko, krocán se načepejřil a začal hudrovat, strakatá kočka s koťátkem se vyhřívala na zápraží. Kolem byl samý les a ovocné zahrady.

Martin měl starší sestru Miládku, ta už byla ze školy doma.

Ten den jsme žádné vážné úkoly neměli, takže nám bylo hej!

K obědu měli vdolky s parádou, honem jsme zhltili každý jeden vdolek, byl to takový pravý selský. Jedli jsme ještě v běhu, utírajíce si pusy od povidel jsme běželi ven. Martin mi ukazoval malá selátka a králíčky. Běhali jsme po zahradě a kolem stodoly, přeskakovali oje u žentouru.

Za chvíli přiběhl Vráta, už se nezlobil. Přišel prý na dobrý nápad, křičel už z dále, vynořuje se po pěšině z lesa, „*Co říkáte kluci budeme hrát špačka*“, my jsme jednohlasně souhlasili. Martin uřízl klacek a Vráta z jasanového polínka vyřezával špačka s pěknými římskými číslicemi, při tom mumlaje, „*Jóó jasanový špaček to je nejlepší špaček, ten jen hvízdá ve vzduchu*“.

Začali jsme hrát a to se muselo také počítat. Špaček opravdu jen hvízdal ve vzduchu a jednou málem nevyhvízdil tabulku v okně. Počítali jsme kolik, kdo špačků natloukl, bylo veselo, křiku a hádek také dost. Nešťastnou náhodou jsem stál za Martinem, když odpaloval špačka, rozpráhl se klackem a prásk! Jen se mi zajiskřilo v očích, dostal jsem tím klackem do čela nad levé oko. Začal jsem vřestět, brečet. Martinova maminka mi ránu honem vymyla a zavázala s kouskem bílého plátna. Bylo po hraní. Za nějakou dobu to přestalo bolet a utíkal jsem domů. Doma maminka i tatínek mě začali litovat i hubovat. Tatínek se zachoval důstojněji, dostal jsem ještě malý výprask. To však nebylo nic proti pěkným chvílím prožitým za rybníkem u Vráti a Martina.

II.

Byl pěkný slunný podzim, totiž začátek podzimu, teprve to měsíc září. Obilí bylo sklizené, mnohá pole byla zoraná. Jenom mladý jetel ve strništích se zelenal, v zahradách dozrávalo podzimní ovoce. Dny se pomalu krátily, na úhorech a mladých jetelištích se pásly krávy, sem tam bylo vidět hořet ohníčky.

Jedno takové naše odpoledne bylo hned v pátek, sluníčko hrálo, několik menších obláčků plulo po modré obloze. Vráta o přestávce přišel do mé lavice, přisedl si k nám i Martin. Vráta klidným pomalým hlasem nám začal vykládat... „*Víte, co kluci, dnes naši vybírají brambory, půjdeme se za nimi podívat na pole, budeme tam honit také myši*“. Mně se to zalíbilo. My jsme brambory ještě nevybírali, tak jsem po tomto dobrodružství zatoužil. Také mi zavoněla bramborovina a pěkně upečené brambory. Doma jsem dostal svolení s tím, že nemáme tak vážné domácí úkoly. Přimluvili se za mne také Vráta s Martinem. Ani jsme neslyšeli, co ještě moje maminka za námi volala a už jsme byli dole pod zahradami. Jeden po druhém, jako housata po pěšince jsme pádili směrem k Bridku.

Když jsme doběhli k tomu rybníčku povídám, „*Kluci, co kdybychom si osvěžili trochu nohy*“, moc dlouho jsme jeden na druhého nemuseli pobízet a střevíce už litaly z nohou a vběhli jsme do mělkého rybníčku s jemným pískem na dně. Páni! To bylo krásně osvěžující! Brouzdali jsme se chvíli v čisté, příjemně chladící vodě. Najednou mi uklouzla noha po nějakém klacku a už jsem seděl ve vodě a křičel: *Klucííí! Pomožtééé!!!* Voda byla mělká, ale přesto jsem se bál abych se neutopil. Martin se začal chechtat, přesto s Vráťou mne popadli za ruce a mě jako malé štěně na trávu. Voda ze mne srčela jak z vodníka. Martin z toho měl velkou škodolibou legraci. Mně do smíchu nebylo i když sluníčko pěkně svítlo a příjemně hrálo, já jsem drkotal zubama jako žentour. Nic naplat na louce jsme čučet nemohli nežli mně uschnou kalhoty. Kluci vzali tašky, boty a běželi k jsme k Ládíkom.

Musel jsem se vysvléknout dát vysušit kalhoty a košili, zatím Vráta mi půjčil svoje oblečení. Bylo to na mne trochu velké, kalhoty jsem opásal provázkem, hlavně, že vše bylo suché.

Za lesíkem na první cestě, jak tomu zarybničtí říkali, měli Ládíkovi pole, kde se vybíraly brambory. Jenom jsme v běhu něco zhlkli s Vráťou, Martin zatím běžel domů, že hned přijde za námi.

Pelášili jsme si to na pole. Vedle brambořiště pásla Blaženka na úhoru kravky, jako obvykle tak i dneska hrála na harmoničku svou oblíbenou písničku „*Krásná pasačka ovečky pásla*“. Rovněž skřivánek vysoko v oblacích si šveholil svou podzimní písničku, černá kyprá půda voněla, její vůně byla promísená s kouřem hořící brambořiny.

Babi léto poletovalo v prohrátém vzduchu ranního podzimu. Od rybníka chvílemi zavanula vůně puškvorce promísená s vůní dosívajících otav, žáby jednotlivě zaskřehotali nebo zakuňkali. Bílý čáp na

vysokých červených nohách důstojně kráčel po poli, občas svým velkým dlouhým zobákem ulovil nějakou tu potravu a také nějakou žábu. Na mezi se pášlo hříbátko. Strýc Ladík vyorával řádky brambor, stará Procíková, maminka Vrátova a děvečka Marinka rozhrnovaly řádky na kterých se bělaly brambory, které sbíraly a házely do košíků.

Strýc na nás už z dálky mával a křičel, „*To je dost, že už jdete!*“

Pobízejíc koně si zanotoval jakousi písničku. Byl stále veselý i když jsme jej někdy rozzlobili. *Heléé Vráto!* Zavolal tázavě na svého syna: *Na co nesete ty klacky?* Zastavil koně utírajíc si pot z čela a dále pokračoval, „*Koho budete honit?*“

„*Jóó tatí,* rozvážně řekl Vráta, *ty nemáš ani tušení, co chceme podniknout. Víš tatí rozmýšleje se povídá Vráta. Ve škole jsme se učili, že na polích je hodně škůdců a nejhoršími škůdci na brambory, mrkev a řepu jsou prý myši. Proto ty klacky máme, až budeš orat, půjdeme za tebou a jak se vyvalí hnízdo myší, nebo i jednotlivé, tak na ně zaútočíme s těmi klacky. Budeš vidět tatí, jak zbavíme pole od těch škůdců.*

Než toto všechno Vráta dopověděl přihnal se určený Martin a na klacku měl připevněný sítěný pytlík, jako na chytání motýlů, vypadal jako lapač hmyzu nebo parlamentář. „*Co s tím chceš dělat?*“ Ptá se Vráta udiveně a kroutí hlavou, plácl se do kolen a smál se na celé kolo. „*Ty jsi nevyzpytatelný truhlík,* odpověděl na to Martin. *Škoda vyhození každé myši, máme přece tři kočky, ty jsou po myších jako divý, doma je dám do klece a každý den jim po jedné přidělím!*

Živé? Udiveně se ptal Vráta. „*Vždyť ti prokoušou ten, ten tvůj slavný síťový pytlík!*“ Nevycházej ze smíchu. *Nóó! To je vrchol hospodaření,* povídá strýc Ladík, popadajíc se za břicho, smál se na celé kolo. Také já jsem přispěl s trochou do mlýna. „*Víš Martine, máš dobrý nápad, ale myslíš si, že ty myši v tom pytlíku doneseš domů? Vždyť se ti po cestě rozutečou! Jak to řekl Vráta, od toho Martinku upušť. Kočky jsou na to, aby si myši sami vyhledaly a chytily je, když chtějí čerstvé maso*“. Obrátil jsem se na Vrátu zda s tím souhlasí. Vráta rozvážně pokyvoval hlavou, že souhlasí se mnou. Po této debatě strýc Ladík pobídl koně a začal dále vyorávat řádky brambor.

My jeden za druhým s napřaženými klacky k smrtelnému úderu po polním škůdci šli za ním. Podařilo se nám jich několik zabít. Obešli jsme dokola brázdu, avšak více jsme jich nenašli. Omrzel nás ten lov na myši, nechali jsme toho a šli jsme k Blažence. O překot jsme jí vyprávěli, co jsme podnikli. Blaženka se našemu počínání dala do smíchu, tak moc se smála, až se válela po zemi, my na ní udiveně koukali. Když se trochu uklidnila, povídá – „*Vy kluci pitomí, raději kdybyste nasbírali brambory, udělali ze suché bramboroviny kupu, zapálili pěkný oheň, upekli brambory, to by byl moudrý kousek*“. Blaženka měla opravdu dobrý nápad. Schválili jsme to a rozeběhli jsme se po řádcích nasbírali pěkné kulaté

brambory, suchou bramborovinu, tu jsme dali na velkou hromadu, pod ní trochu slámy – strýc nám ji podpálil, vyvalil se hustý šedožlutý kouř, zapraskalo to a oheň se rychle rozhořel. Po poli se roznesla příjemná vůně kouře z bramboroviny. Když se utvořilo dostatek žhavého popela, naházeli jsme do něho brambory a přidali další bramborovinu. Tisíce jisker z nového velkého ohně vyletělo vzhůru. My jsme se těšili jak nám budou chutnat pěkně do červena upečené moučné brambory a to i bez másla.

Martin hlídal oheň, já a Vráťa jsme stále sbírali další a další bramborovinu do zásoby. Po upečení brambor jsme se dali do zavazování plných pytlů s bramborami, které jsme potom také pomáhali nakládat na vůz pokud nám stačili síly.

Sluníčko se pomalu sklánělo k západu – stíny se začaly rychle prodlužovat, z ohňů už zbyl jenom popel, některé ještě dohořivaly a z nich se po zemi valil kouř. Ze vsi bylo slyšet rachot vozů, bučení krav vracejících se z pastvy. Kopule pravoslavného kostela se zaleskly od zapadajícího slunce. Zářily jakoby byly pokryté zlatem a do této podvečerní nálady dozníval hlas velkého zvonu, který se nesl nad krajinou. Ves voněla, dýchala plným životem.

Blaženka sehnala do houfu krávy a hnala je domů. My, ten náš trojáček, jsme se k ní přidali, šlo se nám vesele. Pořád ještě dojírajíc brambory upečené v ohni na poli. Byly velmi chutné, bílé, moučnaté. Byli jsme od nich ušmudlané avšak brambory chutnaly převelice.

Do statku nebylo daleko. Pejsek Bobík nám přiběhl naproti, při tom vesele poštekáváje obíhal kolem nás a kolem krav.

Kalhoty a košile obojí bylo suché, převlékl jsem se, veselý a plný dojmů z různých příhod jsem se rozloučil s Vráťou a Martinem a spěchal domů.

Přeběhl jsem rychle okolo pramenů, dokud ještě bludičky neskákají v bažinách. Rosa začala skrápět trávu, vše kolem vonělo začínajícím podzimem. Kdesi mezi rákosím zazněl hlas bukače, zaskřehotali žáby nejprve jednotlivě a potom jako na povel zpustili svůj velký žabí koncert.

Běžel jsem pod zahradami po lukách. Bylo mi veselo – krásně! Bože – jaký to krásný kraj kolem ty naší vesnice...

III.

Léta ubíhala – už jsme chodili do páté třídy. Vráťa, Martin a já jsme se kamarádili dál. Za rybník jsem také často chodíval, Blaženka černoooká holčička s copánky, ta často pásávala kravky a hrála při tom na harmoničku. Vráťa jí doprovázel zpěvem. On zase většinou oral, vláčel nebo jiné práce dělal pomáhal svému tatínkovi na poli.

Bylo to jednou v sobotu počátkem června. Ten den jsme ve škole skončili vyučování dosti brzo. Já jsem znovu vyškemral svolení jít za rybník. Mezi námi kluky nastalo nové radění a návrhy co budeme dělat. Zůstal jsem u Vráti. Vráťovi rodiče nebyli doma. Než jsme poobědvali, přiběhl Martin a říká, „*Budeme si hrát na Indiány. Ty Kájo, povídá Martin, budeš Indián, my s Vráťou tě budeme chytat.*“ Souhlasili jsme. Vráťa a Martin uměli dobře jezdit na koních, ale já ne, tak, že budu pěší Indián. Poslali mě napřed do lesa přes potůček, že oni na koních mne budou chytat. Kluci vyvedli koně ze stáje, Vráťa si sedl na Šimlu a Martin na Karýho. Vyjeli za mnou – jako za Indiánem, vyhledat ho, chytit a pak buď s ním vykourit dýmku míru, nebo jej přinutit, aby vykopal válečnou sekeru.

Vráťa jel napřed, ale že koně neměli ohlávky jenom vazáky, nebyli snadno ovladatelní. Vráťova Šimla na kraji lesa vyhodila zadkem, ten udělal velký přemet přes její hlavu a rozplácl se na mokré louce, jak široký tak dlouhý. Štěstí, že ne přímo do potůčku. To bylo něco pro Martina, ten se začal chechtat, když Vráťa pomalu vstával z mokré louky celý mokrý a zablácený.

„*No ty jsi mi jezdec!*“, posmíval se Martin, „*to já umím lip jezdit!*“, vzkřikl Martin, „*podívej se Vráťóóó!*“ Přitisknul se ke koňové šjí a vjel do lesa. Les v těchto místech byl dost hustý, hodně křoví a větve stromů místy sahaly téměř k zemi. V klusu se chtěl ještě ohlédnout za Vráťou – a už to bylo! Nízce rostlá habrová větev zachytila Martina a smetla jej ze hřbetu a po zadku koně dolů. Ani nestačil jeknout a už se válel na zemi. A co bylo ještě horšího, spadnul zadkem do velkého mraveniště. Nežli stačil vyskočit z mraveniště měl plné kalhoty mravenců. Mezi tím k němu přiklusal Vráťa, už zase na koni a hrozně se mu začal smát, jak Martin poskakuje a vyklepává z nohavic mravence. Já jsem tomu nebyl daleko a všechno jsem viděl a mohl pozorovat. Teď zase Vráťa se mohl uchechtat.

Zajíkájíc se smíchy volal, „*Posměváčku, posměváčku to ti patří! Teď se jezevčím sádlem natři!*“

Martin se slzami v očích, protože ho to moc štípalo a páliło, přesto v tu dobu nic neříkal jen sípal a ječel „*Aj, aj, aj.*“ Protože jsme po ruce neměli jezevčí sádlo, začali jsme ho natírat mokrými lupeny. Za chvíli Martin vypadal jak vodník, od toho lupení, byl celý zelený. Šimla a Kary se zatím klidně popásali na louce, kde byla šfavnatá tráva.

Na této příhodě to ale neskončilo...

Vráta uviděl na borovici poskakovat veverku. „*Kluci, já ji chytnu!*“ Rozkřiknul se. „*Podívejte se, jak umím šplhat po stromech. Já jsem jako ten náš kocour, lehce nahoru, lehce zase dolů i s veverkou.*“ „*Tak do toho Vráto, hurááá!*“, vykřikli jsme jednohlasně s Martinem. Vráta nemeškal, protože veverka byla dosti nízko a loupala šišku s borovice, nic zatím netušila. Tím, že jí lehce a snadno chytne, vyšplhal se na první větev, veverka ho uviděla a upustila šišku, která mi spadla přímo na hlavu, jak jsem se díval nahoru, zvědav jak to dopadne s tím chytáním. Veverka lehounce skočila na druhou větev, Vráta za ní, veverka na další, Vráta zase za ní. Veverka skočila na nízký habr, Vráta také honem za ní a šupem sjel dolu! Vše dobře dopadlo, jak pro veverku, tak pro pronásledovatele.

Ještě chvíli jsme pásli koně, pak mne Vráta vzal na koně před sebe a jeli jsme domů. Martin ještě zeleně natřený, já s bouli od šišky na hlavě, Vráta mokrá a bez veverky. Martina jsme doma vydrbali kartáčem a mýdlem, našťástí ta zeleň dobře pouštěla. Tělo jsme mu natřeli lihem a bylo dobře. Sluníčko už bylo nad západem a já musel spěchat domů než bude tma, protože jsem se stále ještě bál těch bludiček okolo pramene. A ještě, co jsem se dověděl – hrůza. Prý tam také lítají duchové. Vše dobře dopadlo, šťastně jsem přeběhl okolo obávaného místa, jenom nad hlavou mi přelétl netopýr.

IV.

Minulo léto, podzim. To jsem měl doma, co dělat, musel jsem pást krávu, tato práce mně nikdy nevoněla. Avšak nedalo se nic dělat, Líza, tak se jmenovala naše kráva, ta to nechtěla uznat.

Minul podzim a nastala zima.

Byla to doba, kdy sedláci začali vozit s lesů stromy, aby bylo připravené dřevo na příští rok. V některých stodolách se domlácelo ještě poslední obilí. Sedláci si propočítávali a rozdělovali, kolik budou potřebovat do mlýna, kolik si nechají na jarní osev a jaké množství mohou ještě prodat.

Tohoto roku napadlo hodně sněhu. Zima byla pěkná, přišly silné mrazy. Kde byl ve vsi jaký kopec nebo kopeček, ten byl plný dětí malých, větších i velkých. Vyrukovali se sáňkami, jaké kdo měl. Bylo plno křiku, vráskotu, breku i smíchu. Svazovali se sánky jedny za druhé, někdy až pateré za sebou, říkali jsme tomu „vlak“. Často se jedny sánky vyvrátily a byla s toho velká hromada, obrovská změť obrácených sáněk s dětskými těly. Každý obalený sněhem. Jezdívalo se až do pozdního večera. Všem tváře jen plály a hořely. A také na sněhuláky se nezapomínalo, skoro na každém dvoře stál sněhulák a také sněhová pevnost.

Ze samot rodiče dováželi děti do školy na saních s koňmi. Často přijížděli celé zafoukané sněhem – vypadali jak živí sněhuláčci schoulení na slaměných sicích.

Ze Za Rybníka také tak přijížděli Jirkovských dětí. Samo sebou Vráta s Blaženkou a Martin s Miládkou. Někdy, když byl velký mráz, byly děti celé zkřehlé, tváře jim jen hořely, jak byly ošlehané od větru. Zatoužil jsem také se svézt na saních Za Rybník. Zmínil jsem se o tom jednou Vráťovi. Ten se mírně usmál a povídá „*Viš, co Kájo to tě z radostí vezmeme k nám, až bude cesta více projetá, abychom mohli koně pořádně pobídnout, ať to stojí za to. To ti povídám, budeš vidět, jak to pojede! Jako po mejdle!*“ Dohodli jsme se, že to necháme na sobotu, já že tam přenocuju a trochu si užijeme sobotního odpoledne a nedělního dopoledne. Martin se plácl do kolen, řehtaje se drmolil, „*To budeš vidět, jak pojedeme!*“

Ujednání bylo hotové. Doma jsem vše vysvětlil a pěkně poprosil o svolení. Dosáhl jsem svého. Radostí jsem nemohl ani spát, jak se mi míhaly před očima obrazy, jak si užijeme zimních radovánek Za Rybníkem.

Konečně nadešel vytoužený den – sobota. Počasí nám přálo, vstal jsem časné ráno, do školy a také Za Rybník jsem se řádně vypravil. Po vyučování jsem domů už nešel, všech pět nás šlo k dědečkovi Aloisovi. Tam už stáli připravení koně, pochrupávající z opálky obrok. Strýc Ládik už na nás tady čekal. Saně byly pěkně k tomu upravené – vymostěné. Nasedli jsme do saní, tři a tři, proti sobě. Strýc

otočil koně a vyjeli jsme ze dvora na ulici směrem k pivovaru, přes most u rybníka, okolo mlýna na první polní zarybnickou cestu. Počasí bylo nádherné, sluníčko svítilo, jen chvílemi se schovalo za malý obláček. Koně vesele klusali, potřásajíc rolničkami, které měli připevněné a svých šíjích, ty krásně cinkaly. Koně frkali a bujně potřásali hlavami a na krcích se potřásaly hezké hřívy.

Cesta pěkně rychle utíkala, za půl hodiny jsme byli na dvoře u Ládků. Martin s Miládkou šli domů, my tři jsme zůstali. Pěkně jsme poobědvali, vzali jsme dlouhé sánky a vyjeli jsme za kopec, za Josífkův barák, blíže proti Kolovům. (*Zřejmě přezdívka rodiny, podle křestního jména Kolouš – Mikuláš – poz. J.P.*) Všichni tři Vráta, Blaženka a já jsme nasedli a z pěkného kopce jsme svištěli dolu k lesu. Bobík samozřejmě nemohl chybět, běžel za námi, při tom vesele štěkaje a chytaje nás za oblečení. Do kopce ke Kolovům jsme saně táhli, Blaženku nechali sedět na saních, bobík neodolal a skočil k ní na sánky. Martin s Miládkou už na nás čekali se sánkami, Bobík s Barýkem se hned očmuchali a byli velcí kamarádi. Začali se brouzdat v závějích, skotačit a vyvádět psi kusy, tak že jsme se museli moc smát.

Všech pět nás, a také Barýk s Bobíkem jsme vyrazili lesem dolů na protější kopec. Tam jsme si posedali na saně. Vráťové, že byly delší, jel jsem s nimi. Jeli jsme první, prořízli jsme cestu a Martin s Miládkou se vypravili za chvíli za námi.

Co čert nechtěl, vzali jsme to šikmo z kopce, v polovině kopce Blaženka se nahnula na pravou stranu, neudrželi jsme rovnováhu a saně se naklonily a už jsme všichni tři se kouleli z kopce dolů, saně rovněž vymršťovaly a obracely všelijak za námi, protože provaz se omotal Vráťovi okolo nohy, takže chtě nechtě byl tažený za sebou. Dokouleli jsme se až dolu, vtom blízko nás bylo slyšet výkřiky „Pozóóór!“ Avšak už bylo pozdě – prudký náraz do Vráťových saní – Martin napřed, Miládka za ním, kotrmelcovali okolo nás do závějí, kde se zabořili tak, že jim jen nohy čouhaly ze sněhu. Vráta duchapřítomný vyskočil, nejdříve vytáhl Miládku, přispěchal jsem na pomoc Vráťovi také já, chytli jsme Martina každý za jednu nohu a také vytáhli ze závěje. Martin prskal, funěl, vyškraboval si sněh z očí, uší a vlasů. Blaženka seděla na sněhu, okolo ní vesele běhal Bobík a stále štěkaje. Blaženka se té bouračce strašně moc začala smát, vzala pořádnou kouli sněhu a hodila jí na Martina, ta mu zaplácla nos a oči. Martin se dopálil, přiskočil k ní a celou jí vyvalchoval ve sněhu.

Ještě několikrát jsme sjeli z kopce dolů a to už bez takových velkých nehod. Začalo se stmívat a také mírně sněžit a to už bylo konec našeho dovádění. Blaženka si sedla na sánky, my dva jsme se chopili provazu, rozloučili se s Martinem a Miládkou, Bobík šel za námi a Barýk za nimi. Promočení a ošlehaní od větru jsme vrazili do stavení. Ve světnici bylo příjemně teploučko, v kamnech vesele praskala suchá polínka. Petrolejová lampa osvětlovala místnost. Na stole už byla připravená večeře,

brambory pečené v troubě, teplé škvarky a opečené jitrnice, k tomu ještě kysané, šťavnaté syrové zelí. To byla primová večere, až se na ní sliny sbíhaly.

Po večeři Vráťova maminka přinesla pytel peří, zasedli jsme okolo stolu a začali jsme všichni drát peří. Strýc Ládík opravoval koňské postroje. Při draní jsme si vyprávěli různé historky a zážitky ze školy a z dnešního odpoledního sáňkování. „*Tatí*“ povídá Vráťa, *„řekni mi, proč – když se jede z kopce šikmo, proč je to tak snadné se vyklopit?“* „*Ty jsi ale truhlík*“, povídá strýc Ládík, *„vždyť je to tak jasný jako facka, saně jsou nakloněné k jedné straně, malinko se nahneš na některou stranu a už se koulíš po svahu dolu“*. „*No vidíš tatí, já jsem na to nepřišel. Vždyť to Blaženka tak provedla, nahnula se vpravo a už jsme se kouleli ve sněhu.*“ Strýc se tomu začal tak smát, že zapomněl, že má v ruce šídlo, propíchl nechtě rychle kůži a píchl se do prstu levé ruky. Začal klít – *„Vidíš skrze takovou pitomost jsem se píchl šídlem.“* Vráťa na to odpověděl, *„No vidíš tatí, máš dávat pozor a myslet při práci i když mluvíš“!*

Blaženka vyprskla smíchem, peří se na stole rozvířilo, dali jsme se do smíchu všichni a začali chytat peříčka vznášející se nad stolem ve vzduchu.

V deset hodin jsme ukončili draní peří, napili se mléka s chlebem namazaným máslem a šli jsme spát.

Ráno jsme vstávali až v osm hodin. Když jsme začali snídat, asi za čtvrt hodiny na dvoře zacinkaly rolničky, honem jsme vyběhli ven, byl to Martin s Miládkou. Honem nám oznamoval, že mu tatínek půjčil koně, že se můžeme projet. Koně byli zapřažené v korbě, netrpělivě potřásali hlavami a vesele frkajíce až jim šla pára z nozder.

Honem jsme se oblékli, Vráťa si sedl k Martinovi napřed, já mezi Blaženku a Miládku. Martin otočil koně jako starý hospodář a za veselého smíchu jsme vyjeli ze dvora, Bobík samozřejmě nemohl chybět, v jízdě si vyskočil na korbu a lehnul si nám k nohám. Jeli jsme okolo Josefů nahoru k Langrovým a zpět do Bradačového údolí nahoru k Nekvapilom. Tam se otočil velkým obloukem, aby nás nevyklopil a jeli jsme zpět na dvůr ke Kolovům. Tatínek Martina pochválil, *„No jsi pašák – dodržel jsi slovo, korba je v pořádku, koně nejsou zpcené, po druhé ti je zase půjčím, ale musíš být opatrný, aby se něčeho nelekli a nesplašili se ti“*.

Děvčata šla do světnice, my s Vráťou jsme pomohli odpráhnout koně. Martinův tatínek je odstrojil ve stáji, kde měli připravené jetelové seno, do kterého se s velkou chutí pustili. My ve třech jsme šli ke studni, ta tady byla moc hluboká, navázili jsme vodu a nanosili do kádě ve stáji a doplnili jsme také do světnice dostatek vody. Museli jsme počkat na oběd. Po obědě nás Martin doprovodil k Ládikom. Byl čas jít domů. Kamarádi mne doprovodili až k cestě u Bernartovičů, tam jsme se rozloučili při veselém vyprávění o krásně prožitých dvou dnech.

Ve škole druhý den jsme vyprávěli kamarádům, jak jsme jezdili na sáňkách a s koňmi. Jeden z nich se ozval, byl to Jarka Sovů: „Hele Martine, ty jsi svrab a ne kočí! Ty víš, jak správný kočí jezdí? Oběma rukama drží pevně otěže, opře si nohy o čelo korby a na pěkně rovné cestě musí umět obrátit korbu, tomu říkám kočí, to je umění.“

„No, no, ty se moc nevytahuj,“ povídá Martin „vždyť tobě tatínek ani koně nepůjčí a budeš mně tady poučovat, jak já mám jezdit, chytráku!“

Vráta se zastal Martina „Helé Járóó – tobě dát koně do ruky, tak ty by určitě tancovali tanec svatého Víta a ty, co by seděli v korbě, těm bys s tím tvým obracením korby polámal všechny žebra – ty chytřej!“

Ostatní kamarádi souhlasili s Vráťou. Jeden přes druhého se začal vychloubat, kdo jak umí jezdit s koňmi. Ladík Buršů zkušený to kočí, začal vyprávět, jak jednou jel s plným žebříňákem se snopy, hlubokou cestou od černého lesa zabrzděným kolem, fůra se jen kymácela povídá, „Měl jsem na fůře čtyři vrstvy a sjel jsem dolu takhle!“ Zdvihnul velký palec u ruky. A co ještě – „Zajet do vrat po můstku a nestrhnout snopy, to také není jen tak lehké!“ Do řeči se vmísil Standa Pokorný: „Jó kluci, to co se mně přihodilo, to by se vám na hlavě vlasy ježily...“

Odmlčel se na chvíli, přemýšlel – škemrali jsme aby nám tuto jeho příhodu vyprávěl. Nedal se dlouho pobízet. Pomalu začal vyprávět. „To jsem jednou v Křákách s dvojákem oral strniště, doorával jsem brázdu k cestě, najednou před koňmi vyskočil zajíc, někteří se tomu začali smát – počkejte kluci to nebylo k smíchu, povídá Standa a pokračoval. Hnědka se lekla, ona potvora je trochu divoká, couvla a pak vyrazila dopředu vlekouc za sebou Kaštana, V duchu jsem si řekl – Stando je zle. Měl jsem, co dělat abych jí udržel na opratích, cukal jsem opratěmi, ale nic plátno – zjančená Hnědka se hnala i s Kaštanem úprkem přes cestu směrem ke vsi. Táhli mne za sebou, jako štěně, pustil jsem opratě a upadl jsem na břicho a koně pádili jak divoké. Dvoják za nimi jen podskakoval. Rozporky koním tloukly po nohách. Zvedl jsem se a běžel za nimi. Na štěstí Horobec jel na pole – duchapřítomně seskočil s vozu a postavil se proti koním. Hnědku, která byla nejvíce roz dováděná se mu podařilo zastavit, chytil ji za uzdu, je jisté, že s ním cloumala, ale on ji nepustil. Mezi tím jsem doběhl ke koním já. Hnědka se třásla na celém těle, poplácal jsem jí po krku a chlácholil jí, tak dlouho až se uklidnila. Kluci to jsem si oddech. Jedna radlice u pluhu to odnesla, koním se nic nestalo a to bylo to hlavní.“

Začal zvonit školní zvonek, začínalo vyučování a vyprávění o různých příhodách o koních bylo přerušeno. O přestávce jsme běželi na hřiště, tam jsme se rozdělili na dva tábory a začali se koulovat. Sníh byl vlhký a koule z něho byly dosti tvrdé. Utržil jsem, jednu do zad, až jsem hekl a zaryl nosem do sněhu. Nevím, kdo tak silnou ránu za mnou pustil. Ale Vráta to zahlédl, byla to dobře mířená střela od

Ládika Borovského. Vráťovi to nedalo, udělal kuličku a vypustil střelu proti němu, dostal ji na ucho.

Ládík se rozhodl, že mu to oplatí, hnal se na Vráťu, vtom přiskočil Martin, povalil ho do sněhu, nevím jak by to bylo dopadlo, kdyby nezazněl zvonek oznamující začátek vyučovací hodiny.

Během vyučovací hodiny to Ládíkovi přešlo, uklidnil se a o následující přestávce už byli zase kamarádi.

Díl II.

Špetka života

Vyjdeš-li krajaně na kopec za rybník na třetí cestu, která protíná směrem od západu k východu pole rozdělená mezemi, plné zlátnoucího obilí, vonící medem pohanky, šťavnatého zeleného jetele a s řádky rovnými, jako podle šňůry přioraných brambor, se zelenými obdélníky chmelnic – pohlédneš z této cesty k jižní straně – uvidíš v údolí jakoby obrovský klobouk. Celý ten klobouk vypadá jakoby byl složený s mozaiky vložený na barevnou paletu barev, která září v slunečních paprscích zeleni, tmavou i světlou, barvou černou, žlutou, zlatou a bílou. Rozuměj tato paleta barev to jsou pole zasetá různými plodinami a také úhory.

Ten mozaikový klobouk – to je krásná velká ves – ves kypící rušným, plodným životem. Občané této vesnice byli různé národnosti: Češi, Ukrajinci, Poláci a také Židé. Byla to směs národností usídlená na východním území polského státu. Byla to Volyň. *(Při tomto rozjímání je třeba se přenést do dvacátých a třicátých let dvacátého století. Také je třeba uvést, že se jedná o vesnici Č. Volkov. - poz. J.P.)*

Vezmeme-li vesnici od východu. Začátek a konec byl osídlen Ukrajinci a Poláky, střed jenom českými občany, bylo by možno povědět českou menšinou na Volyni. Avšak i několik židovských rodin se vmísilo do této české části obce.

Prarodiče těchto českých rodin, v šedesátých a sedmdesátých letech devatenáctého století za doby carského Ruska osídlili střed této vesnice. Byli to ponejvíce řemeslníci a po zakoupení pozemků z většiny jich se stali sedláci. Téměř polovina však zůstala věrná svým řemeslům, českému řemeslu, které přecházelo z děda na otce a z otce na syna. V této vesnici se udrželo mnoho řemesel kovářů, zámečníků, kolářů, truhlářů, tesařů, zedníků, obuvníků, krejčích, řezníků i pekařů a ještě jiných řemesel. Pilné ruce usedlíků stavěly a budovaly a jejich chytré hlavy přemýšlely. Někteří se postarali o to, aby ve vsi nechyběl mlýn pivovar, později i mlékárna. Co by to bylo za českou ves bez mlýna a pivovaru. Pěkné koloniální obchody, též se střížním zbožím, galanterie i obchody s obuvi vlastnili čeští občané.

Co by to bylo také za ves, kdyby tam nebyla hospoda a protože to byla ves velká bylo jich tam několik. Na návsi byla restaurace a velký sál.

Malou nemocnici tvořily dvě přízemní budovy v pěkné zahradě se záhony osázené nejrůznějšími květinami. Na návsi nechyběla ani lékárna.

Ve vsi se nacházel sklad a prodejna hospodářského náradí. Řemeslníci vykonávali svoje řemeslo. Většinou vlastnili domky s kouskem pole. Vždy vyráběli kvalitní výrobky, pro potřebu svých

spoluobčanů ve vsi a také okolí. Sedláci pěstovali veškeré polní plodiny, které se mohly v těchto místech uplatnit a také chmel. Stáje a chlévy byly doslova přeplněné krásných koní, hovězího dobytka, kvalitních vepřů a velká hejna drůbeže pobíhala po prostorných dvorech.

Ze všech stran této velké české vesnice bylo několik českých osad, Ukrajinci říkali chutory, také nějaké samoty se v blízkosti obce nacházely s českými osídlenci. I v těchto místech se nacházely pěkné výstavní hospodářství a také velké cihelny.

Kolem každé usedlosti, ať už ve vsi nebo na osadách, nechyběla ovocná zahrada s chutným ovocem, dost často rouby dovezené z Čech, z různých výstav, které se v Čechách konaly.

Vesnice byla rozdělená ulicemi a uličkami. Hlavní ulice byly od roku 1929 dlážděné. Školní budova dosti stará, ale pečlivě udržovaná s pěknou zahradou a s hřištěm. U plotu byly nasazené moruše. Škola se nacházela blízko středu vesnice. Kostel byl pravoslavný, později si obyvatelé postavili i katolickou kapli.

Nemohl chybět sbor dobrovolných hasičů založený brzy po usídlení Čechů, tělocvičná jednota „Sokol“, dvě dechové kapely, jedna kapela smyčcová sokolská, místní kino. Bez čeho by nemohla vesnice být – byl to hřbitov, vytvořený už v začátcích osídlení hlavního centra vesnice. Ten byl na jižním konci vesnice. Byl poměrně velký obehnán cihelnou zdi. Brána do této „zahrady věčného odpočinku“, byla zděná. Vrata mřížová, železná, pěkně mistrovsky vykováná.

Milý čtenáři, tímto úvodem jsem Tě chtěl seznámit s celou obcí. Nyní bychom jsme se mohli podívat podrobněji na drobného pilného pracovníka – občana této vesnice. Snad bychom měli začít od dětí. Dítě – to je to malé jádérko z kterého vyroste nejprve malá pláňka, ta se po čase zušlechťí roubem – dítě výchovou a péčí jeho rodičů, dále školou, stromek středního stáří začíná rodit ovoce, mladý člověk po školních letech, plný síly začíná více a samostatněji přemýšlet, tvořit nové věci, začíná žít svým vlastním životem.

Tak teda začneme od dětí:

Té dětské drobotiny ve vsi nebylo málo, skotačivá, dovádívá, vymýšlející různé hry a zábavy. Najdou se děti klidnější povahy jiné zase velmi živé až divoké. Děti nejmenší, předškolního věku a školou povinné. Že jich bylo hodně, tvořily se skupinky, děti žijící blízko sebe nebo kamarádi ve škole z jiné ulice a také z osad.

Jak se říkalo – po škole, když měly úkoly vypracované vyrojili se na dvory, zahrady, postranní uličky a začal velký dětský rej. Samozřejmě, že to bylo do té doby než byl čas hnát krávy na pastvu. Častokrát se stávalo, pokud bylo více sourozenců, že se střídali v těchto nezbytných povinnostech.

Malý neposedný klučina Kája Dyměl ještě nechodící do školy – bydlel na začátku severovýchodní části vesnice. Kolem sebe měl plno kamarádů a kamarádek s kterými skotačil, hrál si na dvoře, s nimi skákali přes skákačku, kterou si postavili za dvou kolíků s prutem přes. Kája, že začne první a vyzkouší to, ostatní se postavili za něj. Sousedovic Pepa stál u skákačky, Kája se rozběhl a křikl „*Pozor Pepo!*“. Pepa v tom chtěl opravovat proutek, sehnul se, v té chvíli Kája už skákal, Pepa se narovnal – neuhnul stranou. Kája přeskakuje vrazil čelem do čela Pepy, jen to chřuplo, oba upadli do trávy, držíce se za čela, na kterých jim naskočili boule. Pepa se rozčilil – „*Copak nevidíš*“, zasykl bolesti – „*Jdi mi s takovou hrou! Já si už nehraju*“. Ostatní děti také ztratili náladu a že už skákat nebudou.

Chvilku poseděli na trávníku škubajíc hrstičkami trávník. Najednou Pepa zvedl hlavu a povídá: „*Kluci Herškovi budou obědovat, pojdte něco jim provedeme.*“ Jára, Věna a Standa těm se do toho moc nechtělo. Kája byl na to hrrr. Šli jen tři, ostatní se vydali domů. Ota, Pepa a Kája se dali přes Martinovských dvůr a šli na zahradu Žida Horška, potichu se přikradli pod otevřená okna. Pepa se opatrně zvedl, zda není někdo ve světnici, dal znamení, že tam nikdo není. Na stole blízko okna stály talíře s horkou polévkou, zřejmě byla moc horká, tak čekali ve vedlejší místnosti než vystydne nebo se snad modlili, kdož ví, co Židé měli za zvyky. Ota, Pepa a Kája, každý měl v hrstí trochu pilin, které si vzali u Dědků na dvoře. Mžikem jeden po druhém je vhodili na stůl, obrátili se a jako střely pádili za Martinovský plot a nahoru na dvůr. Pepa oddychujíc povídá: „*Úkol jsme splnili*“. Kája na to, „*No jo, ale co když nás zahlédli, kluci to nás výprask nemine*“, a začal nakrabovat, Ota jej utištoval a navrhoval, schováme se u nás ve stodole, tam nás nenajdou.

Za nějakou chvíli bylo slyšet, jak Židi gergotali a moc po židovsky nadávali. Srulík vyběhl na zahradu, ale nikdo nikde nebyl, něco po židovsky brumlaje pod nos odcházel znovu do stavení. Tak měl Kája zase jednu lumpárnu za sebou, která se obešla bez výprasku, nikdo nic nevěděl jen Pepa, Kája a Ota.

Jednou, bylo to po dešti, Pepa přišel na nový nápad a povídá: „*Kluci měli bychom zase trochu podráždit Srulíka, co tomu říkáte*“. Kája a Ota po první zdařené výpravě nabrali chutě. Ota tázavě pohlédl na Pepu, „*Co tak čučíš na mne, jak, jak rozmazlené štěně, přemýšlej, nic tě nenapadá co*“ – dodal, „*Podívej přšelo, je po dešti, je co – bláto!*“ Vtom přiběhl ještě jeden Pepa – Pepa Horáků. „*Tak o čem se tady radíte kluci*“, optal se Pepa Horáků. Kája vyjekl, „*Něco nám tady Pepa nakousnul, co bychom měli provést Herškom, ale leze to z něj, jak z chlupaté rukavice,*“ durdil se Kája. „*Tak honem s tím ven,*“ zaútočil na Pepu jiný Pepa. Konečně to z něho vyhrklo, šlapajíc si na jazyk, povídá. „*Podívejte se kluci – bláta je tu dost, každý vezme hrst bláta a namažeme s ním Herškom okna, co tomu říkáte vy poserové? Nebudte zbabělí, rychle a pryč*“, ukázal na Martinovských dvůr. Jeden po druhém nabrali do hrsti bláta

a plížili se k oknům. Ota a Pepové začali s malbou dřívě a rychle utekli, Kája nejmenší z nich začal později, jen napřáhl blátivou dlaň na okenní tabulku – vtom ho už někdo držel za límec, byl to Srulík třepetaje s ním jako s králíkem a táhl ho k jeho domovu. Kája sebou škubal, mrskal bosýma nohama a mával rukama. Srulík nepovolil, klejíc při tom česky i židovsky, „*Jha z thebe udělám mhacesy, uši thy vhytrhám, nhos thy ukhroutým!*“ Kája plný strachu se dal do šíleného řevu – vymáhajíc ze sebe koktavě – „*Srulíku prosím tě, já ty okna umeju jenom nedělej ze mne macesy*“. Srulík nepovolil, táhl milého Kájů domů k jeho mamince. Kájova maminka, když uslyšela jeho velký řev a nárek vyběhla ze dveří na dvorek, spráskla ruce vidouc Srulíka jak vede Kájů za límec, celého ubrečeného, ruce a nohy od bláta.

Srulík začal „*then vhaš Khajínek nám zhamazal blátem okna a jha z ňhej udhelám machesy*“ a při tom mrknul na Kájovu maminku. Ta vzala Kájů také za límec od Srulíka, akorát měla v ruce vařečku od těsta a Kájův sedací díl tělíčka měl posvěcení. Milý Kája to odnesl za všechny.

Druhý den přišli oba Pepové a Ota ke Kájovi vyzvídat, jak to dopadlo. Kája vyprávěl, co zažil strachu. Pepovi Horáků tekla nudle z nosu utírajíc si jí rukávem povídá, „*Neboj Kájó. Srulík by s tebe macesy nenadělal, my bychom tě nedali*“, a potom dodal, „*To jsou jenom povídačky*“, chlácholil Kájů a litovali ho, „*Slibujeme ti Kájó, že tě nikdy neopustíme.*“

Kája stále přemýšlel, jak by to Srulíkovi oplatil. Jednou Srulík šel přes Dymľů dvůr na Račana, uviděl Kájů a povídá, „*Thak cho Khajínku už nepřijdeš mhalovat okna?*“ Kája odpověděl, „*Srulíku víš už budu hodný když oni mne kluci navedli, já už je ale nikdy neposlechnu a kam jdeš Srulíku? Já půjdu s tebou budeš-li chtít. Víš Srulíku, já se na tebe už nezlobím, že ty na mne tak ne, vid?*“ Srulík dobrácky povídá, „*Thak phod, já jdu k Phepíkovi Šamtalovému, vhyš on má kholo samokat thak chci abhy mě nhaučil jhezdit*“. Kája se rozběhl ke Srulíkovi a šli společně na Račana. Po cestě se Kája ptá – „*A proč se tomu říká samokat?*“ Srulík vysvětloval, „*Nhóó víš, to je kholo a khdyž jhedeš thak mhúsíš phořád kroutit nhohama*“. „*Ahá*“ povídá Kája, „*a víš co, já tě budu strkat až pojedeš – platí?*“ Srulík souhlasil.

Tak došli na Račana k Phepíkovi Šamtalovému. Kája zvědav, jak Srulík bude jezdit. Kul plány, že až pojede okolo plotu, že jej přistrčí na plot. Phepík Šamtalů byl vykuk byl obuvníkem ale půjčoval kolo, kdo se chtěl naučit jezdit. Lišácky Srulíka přivítal, seděl zrovna u verpánku, opravoval nějaké škrpály. „*Thy Phepík*“, povídá Srulík, „*nhauč mě jhezdit na khole*“. Phepík zamrkal očima, široce roztáhnul ústa od ucha k uchu a povídá. „*Víš Srulíku, to není jen tak jezdit na kole. Ty seš dost těžký a na kole musí být člověk – víš jako hm – ten jezdec rozumíš, musí být lehký, musí se vznášet*“. „*Nho cho mám dhelat?*“, otázal se Srulík. Phepík chvíli přemýšlel, co mu na to říct. Po malé chvilce říká, „*Když chceš být lehký a jezdit na tom kole musíme tě nafouknout pumpičkou, co se nafukuje kolo – rozumíš?*“ Srulík se začal

ošívát a přešlapovat, ale touha naučit se jezdit na kole zvítězila – svolil. „*Ničeho se neboj Srulíku na sedle se budeš nadnášet, jako balón*“. Poručil Srulíkovi aby si svlékl kalhoty, Pepík kluk ševcovská vzal pumpičku, Srulíkovi poručil aby si hadičku přidržel a asi třikrát pumpnul. Srulík se začal nadýmat, jako kráva po mladém jeteli, „*Už dost*“ křičí Srulík, Pepík tedy přestal pumpovat. Kája stál opodál a potutelně se smál přemýšleje při tom, jak bude Srulík jezdit, měl ohromnou radost, že na něm přece jenom někdo vyzrál.

Srulík si natáhl kalhoty, sedl si na kolo a začal šlapat. Kája za ním křičel – „*Srulíku mám tě držet*“? *Nhe, já bych tě odfoukl ty cvrčku*“ a měl pravdu – při každém šlápnutí přisedl na sedlo a bylo od něho slyšet „*Trrrr – fííííí*.“

Srulík na nic nedbal hlavně, že jezdil na kole. Pepík Šamtalů – podšívka, se chechtal, až se prohýbal.

Když Srulík dojezdil, povídá Pepíkovi, „*Thy Phepík! Vhem the čert i s tvojim kholem*“, a mazal ze dvora jen se za ním prášilo. Kája utíkal za ním, ale nemohl ho dohonit.

Kájovi se ulevilo. Potom vyprávěl klukům, jak Srulík legračně jezdil na kole. „*No kluci takové výfuky jste ještě neslyšeli, ten vám jezdil, jako motocykl*“.

II.

Léta ubíhala. Kájovi bylo už dvanáct roků. Za rybník už tolik nechodil – musel pomáhat doma. Kájovi rodiče chodili pomáhal na pole k sedlákovi, na jaře, o žních a také na podzim. Kája musel pást krávu. O žních pomáhal na poli, dával hrstě posečeného obilí na povřísla, snášel snopy k mandelům, pomáhal kde co bylo potřeba. Když se česal chmel, chodíval také česat, na nějaké dětské hry už tolik času nezbývalo. K smrti rád neměl pást krávu, raději by čert ví co dělal jen ne pást. Chodíval často na hřbitov, natíral barvou zahrádky, které byly okolo hrobů a pískovcové pomníky na hrobech. Tam mu bylo dobře, všade ticho, klid, koruny stromů mu šuměly nad hlavou, ptáčci zpívali, sluníčko hrálo.

Blízko hřbitova byl statek, tam měl kamaráda ze školy, byl u rodičů sám, povahy byl mírné, rozvážné. Jmenoval se Pepa Růtů, ten často přišel ke Kájovi na hřbitov a vyprávěli si o škole, o kamarádech, on že byl ze statku vyprávěl příhody o koních, o poli.

Nastaly prázdniny, Kája byl opět na hřbitově, natíral zahrádky, byl zamýšlený nad prací, nevnímal okolí. V tom okamžiku něco, jako by přeskočilo hřbitovní zeď, Kája se lekl, otočil rychle hlavu v tu stranu, oddechl si, viděl přicházet Pepu Růtů, Jak se usmívá a povídá, vidíc Kájů celého vyděšeného, „*To jsem tě tak vystrašil? No ty jsi mi ale hrdina, vždyť je právě poledne, čeho by ses bál*“. Kája procitnul z úleku se začal usmívat. „*Víš Pepo, byl jsem tak zabrán do práce a při tom jsem přemýšlel, kolik těch lidí už tady leží. Kolik jich zemřelo, jak se říká v požehnaném věku, kolik v útlém mládí a jak je vidět podle malých hrobečku, že i děti už za ta léta, co ten hřbitov je, hodně jich zemřelo. Víš Pepo, pokračoval Kája, zatím jsme zdraví, nic nám nechybí, ale bůh ví, kde kdo zemře. Snad se dožijeme toho požehnaného stáří, snad ne. Podívej se na támhleten malý hrob, víš kdo tam leží pochovaný?*“ Pepa se otočil v tu stranu kam Kája ukazoval rukou a ten pokračoval v povídání dále. „*Vždyť tam je pochovaná naše spolužačka Anička Šimoničková, co loni uhořela, přece si pamatuješ, jak přeskakovala oheň na poli při pasení krav, chytly na ní šaty i vlasy a nežli jí mohli pomoci kamarádi a uhasili hořící šaty, byla už moc popálená. Sice ji odvezli do nemocnice, tam ve velkých bolestech zakrátko zemřela*“. Kája se odmlčel, Pepa se smutně díval v tu stranu a zhluboka si oddechl. „*Máš pravdu Kájo, jsme ještě děti, nastaly nám prázdniny a proto budme veselí. Přehodme myšlenky na něco veselejšího*“.

„*Právě jsem přišel k tobě něco ti dobrého povědět. Víš já mám dvě sestřenky, ty bydlíš ve městě, daleko odtud a dnes jsme dostali dopis, že k nám přijedou na prázdniny. Přijedou k nám už tento týden, přijď k nám s Jardu Mařakovým, něco si už vymyslíme, nějaké hry a zábavy. Oni ti jsou holky jako dračice, veselé, dovádivé. Budou nám vyprávět jak se žije ve městě, co my o městě víme?*“

Kája slíbil, že v neděli s Jardou přijdou. Chlapci se rozloučili, Pepa přeskočil zpátky zeď, Kája dokončil natírání hřbitovní zahrádky, bylo již pozdě odpoledne, sluníčko se sklánělo za zahrady. Zabalil štětce do vlhkého hadru, aby mu nezaschly, vzal tašku s barvami a spěchal za vsi po pěšině domů.

Doma vyprávěl jak ho Pepa Růtů vylekal, a že ho pozval na neděli k sobě, aby tam přišel s Járrou Maťákovým. Potom Kája doběhl přes cestu k Jardovi, vše mu sdělil, co Pepa říkal. Že to bylo ve středu, tak ještě do neděle zůstávalo dosti dlouho. Ve čtvrtek a v pátek šel s rodiči na pole, protože se už začaly sekat žita. V sobotu, aby v neděli nemusel vést krávu na pastvu, jel s Herškovým koněm pro jetel, který nasekal na krmeni, aby v neděli měl volno on i jeho sestra Barunka.

V neděli dopoledne Jára chodíval do kostela, zašel pro Kájou aby šel s ním. Kája posnídal ustrojil se a oba šli do kostela, který byl v druhé části ukrajinské vesnice. Počasí bylo pěkné, sluníčko hrálo, bylo opravdové léto. Při zpáteční cestě potkali Jarku Strnadového. Okouněl na návsi. Jára jej oslovil. „*Co ty chocholoušku, ty ani nevíš, co se děje ve vsi? Vždycky víš, kde jaké holky a ke komu přijedou na prázdniny, tentokrát nevíš nic vid’?*“ Jára Strnadu zamžikal očima, potáhl dlouze vzduch nosem a povídá, „*nic necítím žádné měšřanky, ty budou asi někde na konci vesnice, můj čich tak daleko nedosáhne. Tak ti to povím kamarádíčku, nahoře u Růtů jsou. Ten svůj čuchometr si strč někam. No, no, snad není tak zle,*“ ohrazoval se Jára Strnadu, „*když tam jdete půjdu také s vámi*“, nabídl se. Po obědě se Kája s Járrou zastavili u Strnadu a všichni společně šli k Růtom.

U Růtů byli po obědě. Pepa s dvěma děvčátky seděl na lavičce. Když uviděl, že Kája a Jára Maťaků zahýbají ke vratům zahlédl i Jardu Strnadu, usměvavě rozpřáhl ruce a povídá, „*Tak vás pěkně vítám kluci! Dobře, že jdete ve třech, bude nás alespoň více, mají také přijít kluci Štorkové, to bude randál*“, pobízeje kluky dál zaměřil směrem k lavičce. Začalo seznamování, kluci se červenali jako krocani. „*Tak kluci to jsou moje sestřenky Anička a Jaruška.*“ Kluci zdvořile podali ruce děvčátkům a představili se po jméně. Začalo vyptávání – jak to vypadá ve městě, do které třídy chodí, jaké měly známky, jaké znají zábavy a hry ve škole atd. Když se toho dosti dověděli jedni i druhí, - Pepa pobídl všichni na zahradu. Jako kočka vyšplhal na strom s dobrými jablky, zatřásl větví, spadlo několik pěkných žlutých jablek, „*Tak si je posbírejte!*“ Pobízel Pepa sedící ještě na stromě, kluci začali sbírat, jeden přes druhého nabízeli ty nejlepší jablka děvčátkům, děvčátka se nedala moc pobízet, vzala si nabízející pěkná jablka od kluků a s chutí se do nich zakousla. „*Že taková jablka nemáte ve městě, jako jsou u nás na vesnici?*“ Otázal se Jára Strnadu, smělý poletující kolem děvčátek, jako motýl okolo kytiček. Anička tmavovlasá byla starší, také smělejší, ale povahy mírnější, se dala do smíchu a řekla, „*To víš, že ne! My ve městě*

nemáme zahradu, jako vy tady na venkově, ale někdy si nějaké koupíme na trhu. Prodávají je tam tetky ze vsi, ale tyhle jsou lepší, chutnější. Znovu se zakousla s chutí do šťavnatého jablka.

Jaruška plavovlasé kudrnaté děvčátko pobíhalo po zahradě, prohlízejíc si stromy na kterých jsou lepší jablka, pojednou o něco zakopla, podívala se, co to bylo a začala ječet, jako když ji někdo píchá vidličkou „*Jé, jé, jé!*“ Kája stál nedaleko ní, rychle se otočil, chtěl udělat krok, šlápl však na malé jablíčko, noha mu uklouzla a milej Kája sebou plácl do trávy. Rychle trochu zahanbeně vyskočil a běžel dále, zvědav čeho se Jaruška tak lekla. Pepa seskočil ze stromů, oba Járové i Anička všichni se běželi podívat, co to je. Jaruška celá se třesouc se slzami v očích ukazovala prstíkem na malý kopeček v trávě. Kluci rodilí venkované naráz vyprskli veselým smíchem. „*To je přece Jaruško ježek!*“ Zvolal Pepa Růtů, „*Ten ti přece nic neudělá, ten sbírá spadaná jablíčka, chytá myši*“, a, a – dál nevěděl s čím se ještě živí. Kája se rychle vmísil do řeči, „*Ale Jaruško, kdybys na něho šlápla bosou nohou, panečku to by bolelo!*“ „*Vidíš ta divoško*“, kárala ji Anička, „*máš dávat pozor, dívat se do trávy a ne čučet po stromech*“. Jaruška se uklidnila a fňukajícím hlasem dodala, „*Já už tady nechci být, já chci na dvůr*“. Na její přání se všichni rozběhli na dvůr, který byl pěkně velký.

Za chvíli přiběhl Dáda Štorků, ještě ve vratech volal, „*Co tady ječíte, jako na poplach*“, kluci jeden přes druhého mu začali vyprávět, co se přihodilo. Dáda se dal do smíchu a povídá, „*No jó holka z města, ty jsi ale hrdinka Jaruško. To víš u nás na vesnici tady máme ledajaká zvířátka, že jó kluci?*“ Kluci přikyvovali. „*No tak už toho nechme*“, pronesl Pepa. „*S Jaruškou to dobře dopadlo, tak si můžeme na dvoře něco zahrát – třeba vybíjenou*“. Balón nebyl daleko, ležel pod kůlnou nedaleko pluhu. „*Tak kolik je nás*“, povídá Pepa. Anička počítá, „*jeden, dva, tři*“... „*Sedm*“ hlásil Jára Strnad. „*To je špatný*“, povídá Dáda, „*to na jedné straně by byli jenom tři!*“ Ale ten osmý byl už ve vratech, dlouhý vyčouchlý Stáňa Vorlů, „*no vidíš, ty jdeš jako na zavalanou, akorát toho osmého potřebujeme*“, vesele pronesl Pepa.

Tak na každé straně tři kluci a na jedné straně Anička, na druhé Jaruška. Začala hra. Kluci se snažili, aby jak nejdéle mohli hrát, chtěli se vytáhnout před děvčaty, jak se umějí vyhýbat a unikat ráně. Dlouho to trvalo než jedna strana byla vybitá, vyhrála to parta Pepy Růty, kde byla Anička. Parta ve které byli Kája, Jára Matáků, Dáda a Jaruška prohrála. Nic si z toho nedělali, byli přesvědčení, že příště se polepší a vybijou je všechny.

Slunce se sklánělo k obzoru a byl čas jít domů, všichni se rozešli. Kája s Járou Matákovým šli okolo hřbitova polní pěšinkou, ostatní šli domů Širokou ulici.

První prázdninová neděle se vyvedla. Teď zase měli před sebou dlouhý týden. Práce i takové děti měly dost, pomáhat na polích, jezdit pro krmení, pást krávy, nosit vodu do chléva do kádě, aby nebyla tak

studená z hlubokých studní. Na vesnici o prázdninách byla jen ta neděle volná, jinak rodiče nenechali děti v těchto letech lelkovat.

Kája v týdnu šel znovu na hřbitov natírat pomníky, při práci často otáčel, hlavu zda-li náhodou neuvidí děvčátka. Pojednou je zahlédl, jak jdou po silnici okolo hřbitova. Honem položil štětec a běžel jim naproti a už z dálky volal: *„Tak co holky, jak se vám u nás na vesnici líbí?“* *„No tady je báječně“* Odpověděla Anička. *„Víš ty Kájo, co tady máme práce, tetička nám pořád dává něco dělat, krmíme telátka, králíčky, sypeme zrní slepicím, jezdíme se strýčkem a Pepou na pole – no to ti je stále něco nového, kdepak u nás ve městě – samé domy, samá silnice, auta jezdí, hluku, křiku – no co ti mám povídat, město a venkov, to je nebe a dudy...“* *„Jó, chtěla jsem ti říci, ty víš co také mají u tetičky? Babičku“* *„To já vím“*, povídá Kája, *„mají také i dědečka. Holky vzpomněl jsem si, že mám ještě práci na hřbitově. Pojďte se mnou na hřbitov, já budu natírat pomník a ty mně to Aničko dopovíš tam, co mají za babičku“*. Kája je vedl bránou na hřbitov. Došli k místu, kde Kája natíral pomník, ten se hned dal do práce. Jaruška taková všetečka, vzala jeden štětec do ruky, s tím, že Kájovi pomůže, Kája ji začal poučovat, jak má držet štětec, lehce pokládat a dobře roztírat barvu. *„Jo, tak o té babičce ti řeknu“*, spěšně povídá Anička Kájovi. *„Víš u tetičky mají husy, možná že si je viděl na dvoře, mají jich deset a jednoho husáka a tu dvanáctou babičku. Babička jí říká, protože je už hodně stará, má prý už dvacet let, povídala tetička, že pamatuje světovou válku, už chudinka pajdá, vyvedla už hodně housátek, zabíjet ji nechtějí a tak dožívá svoje léta“*. Anička se odmlčela, bylo jí pojednou nějak smutno na hřbitově. Dívala se na pomníky, pomníčky s hrdličkami, malé dřevěné křížky bíle natřené. *„Aničko, proč nemluvíš? Proč dále nevypravuješ? Co ti je?“* Dívaje se na ní, ptal se Kája. *„Nic, to jen tak“*, povídá Anička, *„je tady takové ticho, všichni klidně spějí, ani neslyší, co já tady povídám“*, jako ze snu odpověděla Anička. *„Ale víš co Kájo, přijďte zase v neděli k nám, na vše zapomeneme a budeme si zase hrát.“*

Jaruška upatlanými rukama stále natírala, barva jí tekla po rukou, Kája se zhrozil. *„No to tě tetička pochválí, to nesmíš tolik namáčet štětec“*, poučoval ji znovu Kája. *„Raděj toho nechej Jaruško, tady máš hadr, vezmi si trochu terpentýnu, nastav dlaně!“* Poručil Kája. Nalil jí na její malé ušmudlané dlaně trochu terpentýnu – *„no a teď si je umyj a otři hadrem“*. Jaruška poslušně udělala, co jí Kája poručil. Děvčátka se s Kájou rozloučila a spěchala domů k tetičce Růtů. Kája upravil Jaruščinu práci a šel také domů.

V neděli se zase všichni sešli u Růtů. Dědeček Růtů seděl na lavičce na zápraží, blízko košaté lípy s hůlkou v ruce. Rád se díval na tu skotačivou mládež, smál se jak ty děti dovádějí, pojednou povídá,

„Jo, jo děti, hrajte si dokud jste malí, nic vám nechybí, jste zdraví, jste všichni pohromadě, kdopak ví, co za několik let bude, co koho potká až budete velké!“ „Dědečku, my budeme pořád pohromadě, holky sem často přijedou a bude nám pořád veselo!“ „Ba ne chlapče“, povídá dědeček, „lidi jsou, jako ty vrabci na dvoře, je jich hejno, klovou zrnka - hodíš mezi ně kamínek a frrr, rozlétnou se na všechny strany, někdy se zase sejdou na jednom dvoře, ale některé zalétnou daleko na jiný dvůr a víc se nevrátí, tak je to i s lidmi, milí chlapče“. Dědeček by ještě rád něco Kájovi vyprávěl, ale už ho volali, že si holky něco zábavného vymyslely.

No tak holky, co jste si vymyslely? Vy myšlenkářky. „Tady Anička přišla na nápad, že tu naši starou husu „babičku“ bychom měli ustrojít, jako babičku“, povídá Pepa, „ale neprozradila jak to chce udělat víš!“ Anička popošla k Jarušce něco jí pošeptala do ucha, Jaruška přikývla kudrnatou hlavičkou a obě se daly do velkého smíchu. Anička zavolala k sobě Pepu a povídá, „Tak tu husu ustrojme, jako babičku, běž pro nějaký šátek, starou halenku, nějaké hadříky provázky, no co ti přijde do ruky, utíkej – kluci zatím chytanou tu babičku, uklidníme ji, pohladíme, dáme jí trochu mlíči – běž Kájo natrhej nějaké mlíči“, poručila Anička. Jára, a Dáda se pomalu přibližovali k husímu hejnu, které sedělo spokojeně na dvoře. Husy podřimovaly, chvílemi některá zaštěbetala, jenom husák ostražitě hlídal své družky a když zpozoroval kluky začal syčet, čepeřit se a natahovat krk. Kluci mžikem vpadli mezi hejno, chytili babičku, jeden za krk druhý za nohy, husy se rozlétly, kejhaly, mávaly křídly, běžely na všechny strany dvora. Babička se bála, trochu se chudinka bránila, Jára ji dal pod paží, husák ji chtěl bránit, rozeběhl se za Járou, chytil ho za kalhoty, Dáda měl co dělat aby ho odehnal a nepošťípál Járu. Anička tleskala rukama a hodně se smála, „Vy jste vesničtí hrdinové“ křičela, aby přehlušila kejhání hus. Pepa přiběhl s garderobou. Kousek šátku, cár z nějaké sukně a bůhví kde vyhrabal staré dětské bačkůrky. Děvčátka se hned dala do práce. Jára musel držet babičku husu, Anička ji začala oblékat, na hlavu jí uvázala malý šátek z kousku hadříku, zatímco Jaruška jí navlékala bačkůrky, na záda s Járovou pomocí přivázaly cár sukně. Babička takto vymóděná se nemohla ani hnout. Anička ji posadila na zem: „No tak babičko, ťapkej, ťapkej, jsi obutá nastrojená běž na procházku, hůlčičku ti nemám kam připevnit“. Milá husa babička zůstala sedět ani se nehnula v té usněrované garderobě, seděla jako opravdová babička. Mrkala chudák očima, nevědouc, co se to s ní děje, nic takového ještě nezažila i když měla už těch dvacet let. Její stáří bylo opravdu úctyhodné.

„Tak a nyní babičce zatančíme a zazpíváme pěknou písničku a sice jakou? Tuhle, Kája nám ji složil, když trhal mlíči.“ To mlíči ani babičce nechutnalo, protože nebylo na to kdy, švitořila Anička, vzala od

Kají hrstičku mlíči a dala ho před babičku husu. Děti se chytly za ruce, udělaly kolečko, Anička slova už znala a melodii si sama ke slovům vymyslela. Začala tedy první:

„Šmatlej v bačkůrkách babičko, stará naše husičko.“

„Nám je dvanáct tobě dvacet let, budeme se ti uklánět.“

Začala znovu ze začátku a všichni děti se k ní přidaly. Dědeček Růtů sedící na lavičce pustil z ruky hůlčičku, spínal ruce, začal se tomu tolik smát, že mu fajfka vypadla z úst. Za chvíli ale začal láteřit: *„Vy holoto harantská, jste vy ale blázni.“* Pepova maminka vyběhla ze stavení na dvůr podívat se, co se to děje, co je to za povyk. Když uviděla tu šaškárnu začala se smát – *„No jste vy ale blázni, co si mám o vás myslet?“* Ještě se chvíli dívala, pak řekla: *„Tak dost děcka!“* Mějte trochu úcty ke stáří i když je to jenom husa, má už tolik let za sebou, je to přece babička. Už jste se dost vydováděly, tak ji chudinku nechejte na pokoji. Odstrojte ji nebo ji ranní mrtvice. Anička měla tetičku ráda a ve všem ji hned poslechla. *„Tak dost kluci“* povídá. *„Odstrojíme ji a pustíme mezi své praprapravnučky“*. Všichni děti se zastavily, Anička s Jaruškou přiskočily k babičce huse a začaly ji svlékat. Babička husa se oklepala, zamávala křídly, mohutně zakejhala a začala šmatlat mezi ostatní husy sedící u plotu. Této hry byl konec. Ještě jsme si chvíli povídali a smáli se tomu všemu. Za nějakou dobu se všechny děti už rozcházely domů.

III.

Bylo konec prázdnin, prvního září začal nový školní rok, děti jako včelky do úlu sbíhaly do školy. Anička s Jaruškou už dávno odjely domů, zase do města, musely také do školy. Ve škole bylo opravdu jako v úle, jenomže včelky jsou tiché a pilně pracují, kdežto děti? Ty švitořily jako špačci na strništi, každý vyprávěl své dojmy z prázdnin. Zvonek zazvonil a najednou vše utichlo. Po třídách všechny děti zasedly do lavic a čekaly až přijde třídní učitel. Ty chvíle jsou vždy slavnostní, začátek školního roku a konec školního roku – loučení odcházejících žáků. Tentokrát pán řídící v každé třídě pronesl pár slov na uvítanou v novém školním roce. Pak nařídil, aby se všechny třídy seřadily před školou. Ve dvojstupech se všichni odebrali do kostela, jak to bývalo zvykem na začátku školního roku. V pravoslavném kostele byla menší bohoslužba. Starý otec (baťuška) měl kázání k dětem, po bohoslužbách se všechny děti rozešly domů. Druhý den už začalo vyučování, začaly nové starosti. Téměř všechny Kájovi kamarádi chodili do té samé třídy, co on. Úkoly, učení, doma práce, stále dokola, jedno a to samé.

Ve vsi byla tělocvičná jednota „Sokol“, děti dvakrát týdně chodily cvičit. Cvičilo se ve velkém sále, který stál na návsi, v létě tam byl příjemný chládek, v zimě naopak pěkně vytopený velkými kamny (hrubkou). V jednotě bylo hodně družstev, počínaje s žáky (káňaty), dorostenci, dorostenky, muži, ženy. V sále se nacházelo veškeré cvičební náradí. Náčelník a hlavní cvičitel bratr Hlušička vše držel v přísném režimu a kázni. Celá jednota jej poslouchala jako hodiny. Naši známí kluci, Kája, Jára, a Jarda, Dáda a Pepa, ze Za Rybníka Vráta, Martin, Blaženka i Miládka, všichni chodili cvičit. V létě za pěkného počasí se cvičilo na upraveném hřišti, na Široké ulici. Toto hřiště bylo vlastnictvím jednoty. Jednota pořádala jednou ročně „Akademii“, slavnostním pochodem celé jednoty v doprovodu dechové hudby se pochodovalo na hřiště. Prostná cvičení doprovázela smyčcová kapela. Veselá nálada všech občanů byla skvělá. Místní uzenáři prodávali chutné párky, výčepní zase pivo, limonády, zmrzlinu a nechyběly ani čokolády a cukrátky. A tak to bývalo každým rokem v této obci.

Děti dospívaly, jedni vycházely ze školy, další do školy nastupovaly. Ves žila svým rušným životem. Začátkem třicátých let, ves žila v plném rozkvětu, do toho ještě něco chybělo, chytrých lidí bylo dost, rozumovali sedláci, rozumovali řemeslníci. Starostou obce v obecních volbách se stal sedlák Jaroslav Formánek, rozvážný a přemýšlivý. *„Něco musíme pro obec udělat,“* pravil jednoho dne při zasedání radních obce. *„Náš první závažný bod je elektřina. Máme v obci velmi podnikavého člověka, dobrého souseda, kterého jsem na toto zasedání pozval, začneme o tom jednat nyní v zimě, abychom mohli vše řádně projednat, promyslet, kde vzít sloupky atd.“* Václav Jíra, tak se jmenoval ten podnikavý občan a

soused, jak podotkl starosta. Slovo si vzal starší radní obchodník, majitel koloniálu Vladimír Pixa. „Vážení radní, milí sousedé, dobrá myšlenka vznikla u našeho občana Václava Jíry.“ „Naše ves je velká, je tady dost obchodů, hodně řemeslníků, nechci přehlížet selských usedlostí, domkaře a baráčníky, všade je třeba svítit, po staveních, dílnách i obchodech menšími nebo většími petrolejovými lampami. Máme v obci velký sál, kde se hraje divadlo, pořádají se různé zábavy, kabarety a proto milí sousedé všade je potřebné světlo, světlo dobré, světlo pokrokové, novodobé světlo! Jaký je váš názor na tento návrh, vážení sousedé?“ „Ještě než se dáme do diskuse ať nám k tomu něco poví sám Václav Jíra, jak si to představuje provést“. Obrátil se na Václava Jíru sedícího v čele stolu vedle starosty.

Byl středních let a na jeho očích a čele bylo vidět, že stále o něčem přemýšlí. Povstal, klidným hlasem a pomalou řečí začal: „Vážení spoluobčané, jak jste se již dověděli z toho, jak zde mluvil přítomný Vladimír Pixa, přemýšlel jsem o tom už dávno, jak s tímto podnikem začít. Jak víte, máme tady ve středu obce mlýn, který má gazogenerátorový stroj, to je stroj velice výkonný, ty čtyři páry mlecích válců nacházejících se ve mlýně, s těmi si jen hraje. Ve dne by mohly běžet všechny čtyři stolice včetně šrotovního kamene, na noc potom by se mohla vypnout jeden pár válců a zapnout velké dynamo, které by dodávalo elektrický proud pro celou obec. Poplatek by byl od žárovky, výše poplatku by byla stanovena po řádném vykalkulování investice. Měděné dráty a veškerý materiál, který budeme k tomu potřebovat by dodalo družstvo (syndikát) z okresního města a zprostředkoval by to obchodník tady sedící Vladimír Pixa. Instalaci ve stavení by si platili každý majitel domu sám. Rozvod po obci by částečně hradila obec a z části společnost, která vlastní mlýn. To je prozatím vše, co jsem vám vážení sousedé chtěl říci“.

Starosta se ujal slova: „Tak co tomu říkáte páni radní? Není to špatná myšlenka, že?“ O slovo se přihlásil sedlák Valenta. „Já s tím souhlasím, bude to stokrát lepší nežli svítit s těmi čadilkami. Není to ves malá a myslím, že by se to vyplatilo a brzy se navrátily náklady“.

Jeden po druhém souhlasili a návrh byl schválený. „Dobře, že jsme s tím přišli v zimě, do jara seženeme materiál a na jaře můžeme začít, za léto se to dá zvládnout a na posvícení si posvítíme v sále při sousedské, že sousedé!“ Dodal starosta. „Teď když máme z krku elektriku, než se rozejdeme“, zvedl hlas obchodník Pixa, „nebylo by špatné kdybychom si nechali vydláždít hlavní ulice, ale to už necháme až na příští zimu, zatím o tom budeme jenom přemýšlet“.

Paní starostová podala pohoštění, nechyběla ani láhev vodky a pár lahví volkovského piva. Že bylo hodně řeči o všem kolem elektřiny a silnice, to opravdu bylo. Hned druhý den se po celé vesnici rozneslo, co obecní rada na schůzi schválila. O ničem jiném se nemluvalo než o elektrice ve vsi. Kolik

kdo si dá žárovek do stavení a jak silné. „Už aby to bylo“, povzdechla si selka Vondráčková sousedkám Roubalové a Junkové. „Víte ženské, když derem v zimě peří i když máme lampu jedenáctku, stejně to není pořádné světlo, někdy lampa čoudí potvora a když povytáhnu knot, a ty skla pane bože praskají jak bubliny, člověk je nestačí kupovat“. Sousedka Junková, žena to mistra ševcovského se celá rozzářila jako ta žárovka, „Máte pravdu Roubalová, jak jsem se to jen dověděla, hned jsem to tátovi šla říct. Dohodli jsme se, že si dáme do kuchyně dvě, on si jednu dá nad verpánek a druhou si dám nad stůl, abych dobře viděla na vaření, no a třetí si dáme do pokoje, ať máme konečně pořádné světlo v baráku. On táta na to vydělá, když bude mít pořádné světlo večer“. S troškou do mlýna se také přidala žena mistra krejčovského paní mistrová Soukalová. „No já tomu budu také ráda, vždyť ten můj starej, když má v zimě tolik šití, čumí při ty lampě do látky, kor když ta látka je černá, už má druhý brejle. Povídám starej, tu elektriku si také pořídíme, bude se ti při ní lépe šít, sedíš u ty mašiny často i do půlnoci. Vyděláš si přece na ní a zasloužíš si přece lepší světlo – a on mě vám žensky vzal kolem pasu a políbil mne na čelo a povídá, to víš mámo, že si to světlo pořídíme a při tom si vám zanotoval, světlo sem, světlo tam, hodnou to ženušku mám“.

Jak si tak ženské sdělovaly ty radostné novinky, pojednou se paní mistrová Soukalová ohlédla a ukazovala v tu stranu rukou: „Podívejte se žensky, kdo to támhle jde, vypadá to jako hoření Cloumal a někoho vede, ten má celou hlavu zavázanou, něco se stalo!“ Ti dva muži okolo nich prošli, ten se zavázanou hlavou tiše sténal. Šli směrem k nemocnici, ženské se za nimi udiveně dívaly až dokud nezahnuli do postranní uličky, kde byla nemocnice. Zatím se nedá nic usuzovat, ale snad odpoledne se dovíme, co se to přihodilo a skutečně se brzy dověděly.

K sedlákovi Cloumalovi, který bydlel v hoření části vesnice, jak se také někdy říkalo Široké ulici, chodil pomáhat domkař Čapek. Pomáhal o žních, při mlácení obilí a v zimě pomáhal při vožení dřeva z lesa. Toho dne požádal Cloumal Čapka, aby mu pomohl rozštípnout kládu. Čapek neodmítl, přišel, dobře znal Cloumala jaký je. Byl to člověk nevládný a vymáhající, postavy vysoké, jeho zrzavé vousy mu dávaly vzhled dosti povýšený. Cloumal nadseknul zmrzlou kládu, zarážel do rozštěpu klín, když Čapek stál na druhém konci nadsekáváje protější konec. Prvním větším úderem se klín vymrštil a letěl přímo do oka Čapka, oko bylo rozbité. Dovedl ho do nemocnice, kde mu doktor Lesink poskytnul první pomoc, odvedl ho domů, aby jeho žena ho ihned odvezla do Lvova na kliniku. Koně, že jí půjčí, ale sám nepojede. Co si chudák žena měla počít, musela zařídit nutné a jet s mužem na nejbližší nádraží vzdáleného osmnáct kilometrů. Soused Štaflík je tam odvezl, dvě malé děti zůstaly sami s dědečkem doma. Pan Čapek si poležel ve lvovské nemocnici hezkých pár neděl. Přijel domů sice zdrav, avšak bez

pravého oka. Sedlák Cloumal se na něj nepřišel ani podívat, jak mu je. Ves je velká a v ní hodně lidí různých povah.

IV.

Toho roku byla velká zima. Paní zimě se nějak nechtělo vzdát se svého panování. Pro děti to byl ráj, i když ráj studený. Okolo vesnice byl místy terén kopcovitý, ty kopce a i ty nejmenší kopečky se jen hemžily dětmi a i starší mládeží. Mudrovali dosti dlouho mistři truhlářští z čeho a jak udělat nejlepší lyže a dařilo se jim to. Jasanového dřeva bylo dost, suchých prken plné dílny, řezali, hoblovali, ohýbali a lyže brzy byly na světě. Jezdilo se s kopců o závod, malí i velcí. Nechyběl mezi nimi ani náš dobře známý Kája, který dostal k Ježíšku pěkně malované lyže. S Járrou, Jardou, Pepou a Dádou pak užívali veselé hrátky. Martin s Vráťou jezdili doma Za Rybníkem, kde bylo také dostatek kopců a kopečků.

Začátek února byl ještě značně studený, sněhu bylo dostatek, naše mladá pětka vyrukovala s lyžemi za mlýn, tam se jezdilo o závod. Nejlépe z nich ovládal jízdu na lyžích Jarda Strnadu. Při prvním sjezdu se mu to povedlo, na druhý sjezd se připravoval a povídá: *„Podívejte se kluci, jak si to posvištím a vyjedu až na druhý kopec“*. *„No ty jsi velký kecal a prášíš jako baron Prášil, to jsi to vyčetl v té tvé knize, to prášení“*, popíchl ho Kája. *„No to víš, ty poseroutko podívej se“*, rozběhnuv se, nahnul se dopředu, odstrčil holemi a opravdu jel, jen se za ním zaprášilo. Dole se otáčel jeden ze starších lyžařů, milý Jarda nestačil uhnout, vrazil do něho, děláje do sněhu pořádný kotrmelec. Jedna lyže se zapíchla do sněhu, nevydržela a jen to zapraštělo, lyže byla na půl. Jarda se vyhrabal ze sněhu a smutně se díval na dva kusy lyže. Bylo po ježdění. *„No vidíš,“* povídá Dáda, *„máš myslet kam jedeš a ne nemyslet, jenom říkat já, já a ono se to nepodaří“*. Zatím k ním dojel Pepa, Jára a Kája, začali poučovat Jardu, také ho trochu litovali. Kája sundávaje lyže povídá: *„Na Jardo vezmi si moje, já už dneska jezdit nebudu“*. Jarda si je navléknul na nohy sjel ještě několikrát ten dlouhý kopec a milá pětka se rozešla domů.

Ve škole, když se děti sešly bylo hovoru o lyžování, sáňkování, bruslení a nejvíce o elektrice, která do vesnice měla přijít. Bylo plno různých názorů, takových, jaké děti slyšely doma od rodičů. Hovořily o elektrice jako dospělí. Každý vyprávěl kolik budou mít doma žárovek a kam si je umístí. Alenka Pixová vyprávěla, jak teď budou mít v obchodě světlo a jak její tatínek se o to všechno stará a jak je pro obec nápomocný. Mírek, syn koláře Šnajdra povídá: *„Ta elektrika, to není jenom světlo, to jsou také motory, které pohání například soustruhy, brusky, vrtačky, pily i mlátičky a všechny ostatní stroje, ale to musí být silnější proud, tady zatím budeme mít jenom světlo. I to je moc dobrý, tatínek říkal, že si do dílny dá tři žárovky a to nad každý ponk, to už bude panečku jiná práce.“*

Při hodině fyziky, pan učitel nám začal vyprávět o elektrickém proudu, kdy byl vynalezen, kdo vynalezl první žárovku, z čeho se skládá, a co v ní vlastně svítí, o jaké síle jsou motory, a co všechno pohánějí.

Ve velkých městech, prý na elektrický proud jezdí vozy a těm se říká tramvaje, děti s velkým zaujetím poslouchaly, zaujalo je to tak, že zapomněly, že se blíží dvanáctá hodina.

Na rohu školní zahrady stál zvonek, na který místní chudý švec zvonil, ráno klekání, poledne a večer opět klekání. Jeden z žáků Tonda Chourů, když už skončila vyučovací hodina povídá: „*Co kdyby takovej elektrickéj motor přidělat Lojzovi ke zvonku – panečku to by měl výhodu, to by pořád nemusel s tím provazem šubat.*“ Celá třída se dala do velkého smíchu. Pan učitel měl co dělat aby třídu utišil a pak povídá: „*Ano Toníku i to je možné, elektrické zvonky jsou také*“, a v rychlosti začal vyprávět, a to už po vyučovací hodině, princip elektrického zvonku.

Ves začala žít v elektrickém shonu. Den ode dne bylo tepleji. Končil únor, hospodáři stále ještě vyváželi se saněmi hnůj na pole, pomalu si chystali obilí k jarnímu setí jařin. V zahradách se prořezávaly stromy. Koláři opravovali vozy, kováři zase pluhy, brány a jiné zemědělské nářadí od železa, které bude zapotřebí k jarním polním pracím. Všechno bylo v pilném předjarním ruchu, aby bylo veškeré nářadí v pořádku. Na mnoha dvorech se ještě řezalo a štípalo dříví aby ještě vyschlo a bylo připravené k topení přes léto.

Blížilo se Josefa. Ve vsi bylo hodně Josefů. Místní muzikanti chodili ke každému oslavenci zahrát na dvorek a v ten den bylo značně veselo. Kluci za muzikanty běhali, jeden druhého poštuchoval a měli legraci, když na některého muzikanta se dívali, jak se nafukuje při foukání, do hudebního nástroje. Ale všemu bývá konec, stmívalo se, kluci museli domů, muzikanti putovali od Josefa k Josefu, čím dále tím byli při veselejší náladě, jazyky se jim pletly, oči mžikaly, chůze nebyla už tak jistá ale nepovolovali, všem musíme zahrát. Většinou skončili u výměnkáře Josefa Čamrdy, ten míval dobré víno, které sám lisoval z jablek, višně i rybízů, jeho víno mělo jiskru. Z demižónkem na stole, čekával na zápraží kamarádi, sousedé, sám taky někdy tloukl buben. Když viděl přicházet muzikanty pěšinkou, šel jim naproti a při tom volaje: „*Tak vás hoši pěkně vítám, dnes jste si dali na čas, no hlavně, že jste došli bez úhony, tak teda spustte*“. Muzikanti si stoupli do půlkruhu a zahráli dědečkovi jeho oblíbenou písničku. „*No hoši po té písničce si musíte namazat klapky*“, nalévaje do skleniček perlivé rybízové. Každý se chopil sklenky. „*Ať nám žije Josef!*“, sborově pronesli muzikanti. Vyprázdnil sklenky, následovala další písnička a další sklenička, až byl demižónek prázdný, ale zato hlavy muzikantů byly plné.

Basista Donát jazykem sotva pletl povídá: „*Čeňku ty už poslední písničku na ten klarinet jsi pískal jako když honíš myši, hehehe, ty, ty bys už mohl foukat do horké kaše, nebo vašemu Alíkovi u boudy*“. Čeňk se nechtěl nechat jen tak ponižovat, povídá: „*Ty, ty velkofoukale, že nezafoukáš na tu basu*“, „*jak by ne,*

podívej“. Nabral dech ono nic, zaklapal klapkami ono zase nic, muzikanti se dali do smíchu. „*Krucí trouba!*“ zaklel Donát: „*jaký čert v tom je?*“ Zafoukal po třetí až mu oči lezly z důlků a z útroby basy se vydral mohutný tón vrrrr a přitom z basy vylétl velký chuchvalec papíru. „*Ty jsi rošťák, za to mne musíš doprovodit domů a tu basu ti pověším na krk, rozumíš!*“ I když každý bydlel jinde, nasadil mu Donát basu na krk vrávorajíce se domů. Když došli k Donátovi, povídá Čeněk: „*Tak Pepo teď doprovodíš zase ty mne domů*“. „*Víš kamaráde, že si to ty, tak tě doprovodím*“. Tak se doprovázeli do čtyřech hodin do rána, každý doprovod trval dosti dlouho, protože jeden od druhého bydleli dosti daleko. Konečně usnuli i Donátů.

Josefa slavívali všude, ve mlýně byl také Josef, dělal stárka, veselá to kopa, dal si přivést štěně piva, gratulantům naléval, válce zvonivě bzučely, vše běželo jako hodiny. K ránu se zasekl elevátor, co se stalo? Mladší mlynářský pomocník šel hledat poruchu – doběhl dolů k transmisi, „*Aha tady je to*“, broukl se pod nos, chtěl v běhu nahodit řemen, - bohužel nešťastnou náhodou jeho ruku chytil řemen, zkroutil a zlomil mu jí nad loktem, zůstal v bezvědomí. Za nějaký čas ho našel stárek Josef, dovezli ho rychle do volkovské nemocnice, po nejnutnějším ošetření ho odvezli do okresního města, kde mu amputovaly ruku až u ramene. Měl hodně roztrášenou kost. Tato zvěst se rychle roznesla po vsi. Všichni ho litovali. Bylo tomu rok, co se oženil, měl malé děcko. Kdo mu bude platit jeho invaliditu? Jak bude žít rodinu? Přijmou ho zpátky do mlýna, a co by tam s jednou rukou dělal? Po vyléčení mu byl placen společností invalidní důchod a mohl ještě pracovat ve mlýně.

Zem začala osychat, hospodáři vyjeli do polí, ves ožila jarními pracemi. Seli se jařiny, sázeli brambory, obdělávali chmelnice, v pilné práci dny rychle utíkaly.

Bylo třetího máje, státní svátek Polské republiky. Ve škole byl čilý ruch. Žáci se učili básně, lepili vlaječky, hasiči leštili sekyrky, čistili uniformy, sokolové žehlili svoje kroje, muzikanti připravovali hudební nástroje, všechno se pilně chystalo na tuto velkou slavnost. Ráno žáci se scházeli u školy, jakož i hasiči, hudba, a sokolové. Nadešla doba seřazování průvodu. Hasiči se dali do dvojstupu a čekali až vynesou jejich prapor. Zazněl povel velitele hasičů Vladimíra Kroutila: „*Pozor! Hlavy skrýt!*“ Na verandě předsedy sboru se objevil praporečník hasičů s šerpou přes rameno v bílých rukavicích se skloněným praporem dopředu. Tento slavnostní akt byl doprovázen slavnostními fanfárami. Praporečník se zařadil do čela dvojstupu. Zazněl povel velitele, „*Hlavy krýt! Vlevo v bok! Pochodem vchod!*“ Muzikanti spustili řízný pochod. Celý průvod se dal do pohybu, vpředu hudba, hned za hudbou hasiči, sokolové a školní žactvo. Učitelové vedle svého žactva, které šlo také ve dvojstupu držíc v ruce vlaječky. Průvod šel přes náves směrem k pravoslavnému kostelu (církvi). Mší svatou sloužil

místní farář (bafuška) Božovský v jazyce církevně slovianském. Kázání mluvil ukrajinsky a začínal slovy: „*Moji dorohiji hasičiky, dorohije sokoliky, i školniji dity*“. Pokračoval: „*Jsem rád, že vás znovu všechny vidím v chrámě Božím, že jsem stále ještě mezi vámi*“ obraceje se k žactvu, „*Moje milé děti, učil jsem vaše rodiče, nyní učím vás, mám z vás radost, rád chodím k vám do školy, buďte bohabojný, ctěte své rodiče, učitelé, buďte uctívý k starým lidem. Bůh vás neopustí, Bůh bude všade s vámi.*“ Pronesl modlitbu za stát, za polskou vládu a také za všechny občany obce.

Po mši celý průvod se sestavil do čtverce, hudba zahrála státní hymnu „*Jeszcze Polska niezginemla*“. Polský učitel vystoupil na schody u kostela a přednesl proslov o významu Ústavy 3. máje. Žáci zazpívali písničku „*Vítej májová jitřenka*“ v polštině. Dále následovaly recitace básní k výročí polského státu. Po ukončení slavností, hudba s hasiči a sokoli pochodujíc za zvuku hezkého pochodu na návěs, odnesli prapor. Potom už následoval rozchod.

Hasiči s kapelou odešli do restaurace na návsi posedět a vypít dobrého pivečka z místního pivovaru, poslechnout si několik pěkných písniček, které při pivě si muzikanti s chutí zahráli. Žáci šli po skupinkách do svých domovů.

Naše pětka se držela pohromadě, rokujíce, který z žáků přednesl lépe báseň. Jarda Strnadu se obrátil na Kájů a řekl: „*Ty si to člověče přednášel, jako nějaký recitátor, kdopak tě to tak dobře naučil přednášet*“. „*To víš, že to byl můj tatínek, ten mi nedal pokoj, dokud to nebylo tak, jak on si to představoval. Když jsem to uměl, přednesl jsem to učitelce Božovské. Je to prý dobré řekla, můžeš přednášet. Byl jsem tomu rád. Ale víš Jardo, stejně jsem měl trému – před tolika lidmi...*“ Okolo rokujících kluků se někdo mihnul, za strašlivého rachotu po kamenité silnici na kole. Náhle zvolal Dáda: „*Koukejte kluci, jak starý Halama si to hasí na kole*“. „*Co to má na nohou?*“ tázavě zvolal Jára Matááků. „*Co by to jinýho mohl mít než staré galoše přivázané provázkem.*“ oznamoval Jarda Strnadu. Rozvinula se debata okolo starého Halamy. „*Víte kluci*“, pokračuje Jarda, „*my máme na samotě blízko něho, kde bydlí pole. On vám měl koně, jednu kobylu šimlu, když oral pole ona se mu často nátuřila. Někdy si umínila, že nepůjde, ať si jí milý Halama prosil. Jednou přivázał seno na tyč před ní a milá kobyla si přesto řekla ne! To jsme vám jednou byli na poli, bylo to loni na podzim, vybírali jsme brambory, on oral teprve strniště – nikdy nebyl s polní práci hotov, udělal dvě brázdy dokola a kobylka si řekla dost! On vám Halama, přetáhl ji dvakrát bičem, místo aby táhla, vyhodila zadkem a při tom kluci – chachacha*“ dal se do velkého smíchu, „*začala močit. Hlína a to všechno začalo lítat přímo Halamovi do obličeje, no to vám byla podívaná, Halama začal klít, že tu potvoru šimlatou prodá, že se s ní trápit nebude, že se zmodernizuje. Tak milou Šimlu v zimě prodal. Koupil si kolo, pole prý zpachtoval. Teď jezdí do mlékárny tlouct máslo. Tuhle mi vyprávěl*

Láďa Chejmu, ten bydlí naproti mlékárně, že se Halama vsadil s pekařem Ježkem, že vypije pět litrů podmáslí, sní čtyři slanečky a k tomu půl bochníku chleba. Vsadili se o deset piv, vy víte, že tu sázku vyhrál, ale potom půl dne běhal a nestačoval sundávat kalhoty!“ Vyprávění bylo u konce, kluci za veselého smíchu a různých poznámek a přídavků se na návsi rozešli.

V.

Ve škole bylo čím dál smutněji. Řídící učitel Jaroslav Vlk těžce onemocněl, jeho místo už nějaký čas zastupovala učitelka Božovská, již dlouhý čas vyučující na této škole. Byla to snacha již zmiňovaného faráře. Řídící učitel Vlk studoval na Matiční pedagogické škole v Lucku, kde bylo rovněž mnoho českých usedlíků, a v okolí hodně českých vesnic. Dlouhá léta působil a byl řídicím učitelem na zdejší české škole. Miloval hudbu, měl rád přírodu, pečoval o zahradu, vysazoval v ní dobré druhy ovocných stromků, které dovážel ze své vesnice od Lucka, kde se narodil. (*Snad to byl Český Boratín – poz. J. P.*) Byl velký vlastenec. Děti ve škole jemu svěřené vychovával ve vlasteneckém duchu a lásce ke vzdálené vlasti. Organizoval a řídil divadelní hry, které žáci často hráli. Založil školní pěvecký kroužek, který zpíval na různých slavnostech, zvláště na svátek matek. Chodil do místní knihovny, kde si rád pobesedoval s občany o různých záležitostech a potížích v ovcí a také rozvoji. Jeho učitelský sbor byl sestaven z dvou učitelů a dvou učitelek, byla to obecná šestitřídka. Po ukončení této školy, děti lépe prospívaly, odcházející do měst na gymnázium, do hospodářských škol a jiných. Avšak většina dětí šla se učit různým řemeslům nebo zůstávala u rodičů na hospodářství.

S panem řídicím učitelem to nevypadalo dobře, přestal vyučovat, doktor k němu chodil každý den. Tato nemoc se doktorovi Lesinkovi nelíbila, kroutil nad ní hlavou a radil: „*Víte co pane řídící musíte odtud pryč, někam kde je hodně borových lesů, někam do sanatoria, kde je naprostý klid, kde se nebudete s ničím vzrušovat, rozčilovat, kde o vás budou všestranně pečovat. Jste ještě dosti mladý, máte ženu a tři děti. Poslechněte mé rady*“. Řídící Vlk kýval jenom hlavou, bylo mu smutno u srdce.

„*Jak mám opustit tu svou svěřenou mi školu, ty děti ve škole, tu zahrádku, ty stromy, o které jsem se tolik staral a pěstoval je, aby plodily to nejlepší ovoce, ten kraj, tu obec ve které jsem prožil tolik radostných a někdy i bolestných chvil. Opustit svůj učitelský sbor – kolegy, kolegyně, s kterými jsem dlouhá léta učil místní děti, jak, jak to jenom mohu udělat? Řekněte pane doktore, je to možné?*“ Unaven tak dlouhou řečí těžce oddychuje, zabořil svou hlavu do peřin. Nastalo velké ticho. Venku na stromech štěbetali ptáčekové, sýkorky, zpívaly pěnkavky a jiné, jako kdyby chválily dobrou práci tohoto člověka, jeho pilné pěstování stromů, na kterých mohli ptáčekové poskakovat a na nichž se ukazovalo pěkné ovoce.

Doktor Lesink nepovolil: objednal v krajském (vojvodském) městě sanitní auto, které přijelo asi týden před ukončením školního roku. Pro mnohé to byl smutný pohled, když vynášeli těžce nemocného na nosítkách do sanitního auta. Všichni žáci se shromáždili na dvoře školy. Pan řídicí těžce pozvednul hlavu, bolestně se usmál na své žactvo, pozdravil je zvednutím ruky a sotva slyšitelně zašeptal, „*Sbohem děti*“. Svěřenci zasunuli nosítka do auta, dveře lehce zavřeli, nasedli a pomalu se auto rozjelo. Auto

odjelo s panem řídicím Vlkem, který se už do obce nikdy nevrátil. Když auto odjíždělo mnozí žáci plakali, utírajíce si slzy dlaněmi. Učitelský sbor byl velice smutný a slzy se jim draly do očí, dívající se za odjíždějícím autem. Ztratili svého pána, svého nejmilejšího kolegu.

Za týden v pátek bylo 30. června a konec školního roku. Všechny děti v osm hodin ráno ve svátečním oblečené už byly ve škole. Učitelé a učitelky, tedy celý učitelský sbor, nyní už s řídicí učitelkou Božovskou, měli všechna vysvědčení po třídách na stole, pečlivě složené, ale ještě je nerozdávali. Žáci se seřadili před školní budovou a odešli všichni do kostela. Duchovní otec měl mši díkuvzdání za celý školní rok. Potom poděkoval celému učitelskému sboru za jeho starostlivou pedagogickou práci ve škole, vzpomněl také na řídicího učitele Vlka, prosil aby na něho nikdy nezapomínali. Obrátil se na žactvo a pravil: *„Milé děti, dnes vám skončil školní rok, někteří z vás se již nevrátí do školních lavic, část z vás po prázdninách půjde dále do škol, studovat, někteří se půjdete učit řemeslům a hodně z vás zůstanou doma na hospodářství pomáhat svým rodičům v zemědělství. Mohl bych říci, rozprchnete se do všech stran. Při tom všem však nezapomínejte na školní léta zde strávená, na své učitele, které pro vás tolik udělali a dali vám první školní základy a připravili vás do budoucího života, abyste mohli snadněji překonávat překážky, které vás v nemalé míře někdy v životě potkají. Věřte v Boha budete posilněni“* a ještě dodal: *„Bez Boha ani za práh, s Bohem i za moře!“*

Po ukončení mše všechny žáci odešli zpět do svých tříd. Ve třídách učitelé vyvolávajíce jednotlivé žáky ke stolu a předávali jim vysvědčení. Někde byla radost jinde zklamání, ale nedalo se nic dělat. Učitelé slabší žáky povzbuzovali a těšili je, že si jistě v příštím roce vše napraví. Žáci slibovali a děkovali učitelům za jejich práci.

Naše známa pětka, Vráta s Blaženkou a Martin s Miládkou a já, podle vysvědčení všichni jsme postoupili do posledního vyučovacího školního roku. To už ten rok se uvažovalo o sloučení dvou škol, ukrajinské a české a utvořit sedmitřídní obecnou školu. Tak naše známé děti postoupily do sedmé třídy.

Jeden druhému ukazoval svoje vysvědčení a vysvětlovali si, v kterých předmětech pokulhávali, také se zapřísahali, že se stůj co stůj polepší a v tom posledním roce všechno napraví. Kája musí přidat v počtech a geometrii, Vráta v dějinách a polštině, Jarda se musí polepšit v chemii a výkresech, Jára ten na tom byl úplně nejlíp, Pepa ten trochu klopytál v polštině a pravopisu, Martin v počtech a dějinách. Dáda ten byl na tom také dobře a děvčata ta se mohla jen chlubit. *„Hlavně, že budeme zase pohromadě“*, pronesl Pepa Růtů. *„Teď jdeme každý domů, ukázat vysvědčení rodičům. Ať žijou prázdniny!“* Zvolal jásavě.

Prázdniny začaly veselé, ale trvalo to jenom týden. Ke Kájovi v sobotu večer přišel Jára Maťáků a byl nějak smutný. Nechtělo se mu moc mluvit, v očích měl slzy. „Copak je ti Járo, stalo se něco?“ Nedočkavě se ptal Kája. „Jo milý kamaráde, letos už nebudou takové veselé prázdniny, jako byly loni.“ „Co se stalo mluv!“ Nedočkavě zvolal Kája. Konečně se podařilo Járovi pronést dvě slova – „Anička zemřela“. Růtovi dostali telegram, zemřela na zápal mozkových blan. Jeden druhému se smutně dívali do očí, nikdo z nich v tu chvíli nemohl pronést ani slovo. Mlčky Jára odcházeli ze dveří, Kája ho sledoval, na dvorku Jára ještě dodal. „Vid, že se zítra půjdeme podívat k Růtom, pohřeb bude ve středu, na pohřeb prý pojede Pepa s tetičkou.“

Jako každým rokem tak i tento se připravovala velká zahradní slavnost (pouť). Pro nepříznivé počasí v červnu byla odložena na první neděli v červenci. Toho roku svatá Markéta hodila svůj srp opožděně do žita. Sedláci měli vše připraveno na žně, proto se mohli trochu pobavit se všemi řemeslníky i se svými dětmi. Tuto slavnost pořádal sbor hasičů ve velké ovocné zahradě sedláka Hromady. Byl to mladý hospodář na slovo vzatý, hospodář se svou matkou, která byla vdova, ještě to čiperná panímáma. Ve stáji byly dva páry pěkných koní, ve chlévě řada pěkných dojníc, jalovic, býčků a také statný vyšlechtěný býk, ke kterému mnoho hospodářů přivádělo krávy k oplodnění. Značně velký dvůr byl udržován ve vzorném pořádku, hospodářské náradí na svém vyhrazeném místě. Bylo vidět, že chodil do hospodářsko-veterinární školy. Jejich zahrada byla velice rozsáhlá, bylo na ní hodně druhů ovocných stromů. Měsíc červenec sliboval pěkné počasí. Žita ještě nejdou do háčku, tak to ještě nějaký den počká, rozumovali zkušené hospodáři.

Brzo ráno toho dne v neděli hasiči už byli v pilné práci. Vyjeli se žebříňákem do ulic vesnice a začali svážet stoly, lavice, židle, hodně tohoto potřebného nábytků přivezli z místních sálů, aby ho byl dostatek a každý občan, který přijde mohl na zahradní slavnosti sedět.

Hasiči měli rozdělené funkce pořadatelské, výčepní piva a jeho roznášení hostům, prodej čokolády a bonbónu, prodej párku a preclíků. Stoly postavili do dvou dlouhých řad. Také postavili narychlo malé jeviště, na kterém měly děti sehrát divadelní představení a zazpívat pěvecký kroužek, který místo řidičeho Vlka převzal jeden z muzikantů. Dostudování divadelní hry provedl jeden z bývalých divadelních ochotníků.

Vše bylo připraveno. Slavobrána ozdobena břízkami a kterých vlály fábory. Přesně ve dvanáct hodin v poledne vpochoďovala kapela do zahrady s řízným pochodem „Šohaj“. Za kapelou houf dětí, které se po zahradě rozběhly, jako hejno kachňátek. Začali se trousit sousedé, sousedky, mistři řemeslníci i paní mistrové. Přišli hospodáři z vesnice a také z okolních osad a samot, za krátkou chvíli byla plná zahrada,

obsazovali místa u stolů. Muzikanti měli vyhrazené místo blízko jeviště, aby dobře viděli na všechny strany a všichni občané aby dobře slyšeli, pěkné polky, valčíky, pochody. Zábava se rozproudila brzo, jenom jakmile sousedé vyprázdnili pár skleniček s pivem. Hudba hrála, sousedé a sousedky začali zpívat – doprovázet kapelu. Zatím za jevištěm byl čilý ruch, maskování, převlekání a zkoušení roli, odchodu a příchodu.

Vše bylo připravené, hudba na znamení přestala hrát, opona se odkryla, divadlo začalo. Hastrman měl pouze pod hrníčky dušičky, okusoval ryby, věšel pentličky na starou vrbu. Neposlušnou Haničku chytil na pentličku a že se s ní ožení. Hanička jeho slibům nevěřila, podařilo se jí hastrmanovi utéct. Hastrman ze zlosti popřevracel všechny hrníčky s dušičkami. V druhém jednání z těch dušiček vyrostly lekníny na rybníce, protože to byly ty dušičky utonulých dětí, které hastrman stáhl pod vodu. Hastrman šel fňukat ke mlýnu, kde mu stárek ustříhl mokré šosy, hastrman to ucítil vyběhl k vodě a za chvíli se objevil, jako velká žába. Hanička, když uviděla tuto žabu padla do náruče mládka a byla zachráněná. Všichni tleskali a herci se ukláněli. Hudba začala novu hrát, na jeviště se připravoval pěvecký kroužek. Nebylo to však snadné dát je dohromady. V kroužku zpíval Dáda, Jarda, Vráta a Blaženka. Jarda se chtěl před Blaženkou blejsknout, pozval ji na zmrzlinu. Dáda s Vrátou šli na limonádu, Kája s Vrátou nezpívali v kroužku měli recitovat básně od J. Nerudy, J. V. Sládka, F. L. Čelakovského a J. Kožíška. Byli blízko jeviště a slyšeli jak se shánějí po Jardovi a Blažence, Jára štouchl do Járy – *„ty poslyš nemotá a nedvoří se Jarda nějak moc okolo Blaženky? Co tomu říkáš?“* „Prosím tě, *vždyť to jsou ještě haranti jako my, vždyť má jeden s druhým ještě mlíko na bradě, pff, na co ty jen Kájo nemyslíš“.* „*No jen to nech bejt, ono se to stává hodně často, že se do sebe zakoukají už od školních, nejdříve jsou – no – jako kamarádi, pak si začnou pomáhat v úkolech a pomaloučku si na sebe zvyknou a vyklube se z toho velká láska. Hele, podívej se, už támhle jdou“*, upozornil Kája Jaru, *„mají oba zmrzlinu, že ji koupil zmrzlinu, on Jarda je vejtaha – podívej něco veselého jí vypravuje, koukej jak se Blaženka směje, jen se jí copánky třepou. Víš Járo, že to vypadá na zelenou“.* Při Blaženčině smíchu a lízající chladivou zmrzlinu došli k jevišti, kde stáli Kája s Járou. *„Co kluci, co tady stojíte, jako dva utřinosy“*, povídá Jarda. *„Utřinosy jó! Jak jsi na to přišel“*, a dala Blaženka se do veselého smíchu. *„To víš, ty toho tolik nenamelou, jako ty a štouchla ho prstíkem do prsou.“* „*No já je nechci nějak urážet páni kluci“*, zdoluhavě pronesl Jarda. Ze zadu jeviště vykoukl Vráta a volal, *“Kde vězíš Blaženo, my už na vás dlouho čekáme.“* „*No snad není tak zle, Blaženka měla chuť na zmrzlinu, tak jí povídám než se to dá dohromady půjdeme na zmrzlinu, no a už jsme tady Vráto!“* Bez rozpaku ohradil se Jarda. Zapadli za Vrátou dozadu za jeviště, opravdu tam chyběla už jenom Blaženka a Jarda. Opona se otevřela, na jevišti

stála skupina starších i mladších dětí, začaly zpívat píseň „*Krásný hled je na ten boží svět.*“ U stolů chválili otcové ty své ratolestí, matky radosti slzely. „*Ten náš Frantík,*“ povídá sousedka Stýblíková paní mistrové Klačkové, „*kudy chodil tak pořád jen zpíval, on se učí hrát na housle.*“ „*To naše Anča ta vám je celá divá do toho zpěvu,*“ povídá sousedka Klačková, „*my máme gramofon a ona vám pořád by jen na něj hrála, umí z něho už skoro všechny písničky*“. Další a další tetky sousedky chválily své ratolestí.

Program zpěvu byl ukončen. Děti se rozeběhly k rodičům, groše cinkaly, všechno se to hrnulo ke zmrzlině, čokoládám, limonádě, někteří k párkům s preclíky. Hudba začala znovu hrát veselý Kmochův kvapík. Stoly se prohýbaly pod sklenicemi od ledu chlazeného pěnivého moku, sousedé už rozjaření měli plno hovoru o nadcházejících žních. Vyprávělo se, kdo má jakou úrodu. Sousedky si sdělovaly, jaké která si vezme večer na zábavu šaty a které boty ji tlačí. Hudba hrála písničku za písničkou u některých stolů se zpívalo, do noty muzikantům. Dole u plotu začal čilý ruch, děti se hrnuly k tomu místu o překot, to tlupa Cikánů (přestrojených ochotníků) zapálila oheň, na třínožce v železnáku vařili slepice, jiné další škubali, starý Cikán proháněl koně na opratích, nabízel ho ke koupí sedlákům dvě mladé Cikánky v dlouhých šatech, tančili jakýsi cikánský tanec, cinkajíc bubínky s rolničkami, děti jen poulili očky. Údivu a smíchu nebylo konce.

Sluníčko se schylovalo k západu, byl čas krmit dobytek ve chlévech. Sousedky se pomalu zvedaly z lavic a vytrácely ze zahrady. Někteří sousedé držíce se pod paží, klobouk nebo jen lehkou čepici k jedné straně, vrávorali z brány ven. Pořadatelé hasiči uklízeli ze stolu. Nakládali na vozy stoly, lavice a židle, nejdříve do sálu připravit vše na večerní zábavu. Jára s Kájou šli spolu, vyprávěli si různé dojmy z odpolední slavnosti.

Jarda Strnadů se stále točil okolo Blaženky a Vráti, všichni tři šli až na náves k dědečkovi Aloisovi, kde stáli koně, aby nemuseli jít Za Rybník pěšky.

Muzikanti odnesli hudební nástroje ze zahrady do sálu, Bubeník Kutilek si dal buben na vůz aby ho nemusel nosit tak daleko. Jeho tenké nohy se mu už podlamovaly v kolenou. Stará Kutilková ho chytila pod paži, jazyk se jí ani na chvilku nezastavil, ten měla stále jako nabroušený nůž. „*Pojď, pojď ty paličko potažená kůži.*“ Tak mu říkávala, když měl pár sklenic v sobě pěnivého heřmánku, takový název měl Kutilek pro pivo. „*Ale mámo, já mám dvě paličky víš, jedna myslí a druhá tluče buben*“, a při tom se prstem cvrknul do hlavy. „*Nemel, ty stará bublino a pojď domů, dám ti mokrý hadr na tu tvoji palici, ať ji máš trochu vychlazenou na večerní zábavu*“. Kutilek se už nevzpíral a nechal se vést s tou jeho hodnou mámou, jak jí také někdy říkával.

V hospodě u sálu nastal velký ruch. V sále sice ještě nesvítla elektrika ale svítily tam čtyři velké lampy, protože denní světlo sem moc nepronikalo. Hasiči, kteří všechno připravovali a později měli „službu“ běhali sem tam něco stále upravovali, sháněli, dávali do pořádku. Někteří, ojedinelí hosté už zaujímali místa u stolů. Také soudní lavice už byla obsazená, výměnkářky si nenechaly tu podívanou ujít a posoudit, jaké která má šaty, kolikrát který synek s kterou dívkou tančil. Který muzikant kolik vypije piva, zvláště si dávaly dobrý pozor na bubeníka Kutílka, který seděl na kraji kruchty. K osmé hodině se počali trousit sousedé, aby zaujali dobré místo pro své ženy a účastníky z rodiny. Za nimi jejich ženy a vesnická chasa. Muzikanti zasedli na kruchtu, zatím si ještě zkoušeli své nástroje. Na heligón si také zafrkal Donát, bubeník Kutílek zkoušel paličkou jestli má dobře nataženou kůži u bubnu. Vše bylo v pořádku. Kapelník Jahoda dal znamení, kapela začala hrát, začínala Kmochovým pochodem „*Kolíne, Kolíne*“. Vše se dalo do tance. Muzikanti hráli, zalévali klapky a suché jazyky stále čerstvým pivem. Po půlnoci byla dámská volenka. Děvčata zvala k tanci toho svého vyvoleného, ženy zase své muže. V tu dobu byl moderní tanec tango, které většinou tančili mladí. Rozjařený sedlák Kracík se vsadil, že si dá zahrát tango. Stoupl si do půli sálu a začal volat na muzikanty: „*Kluci zahrajte mi tango! Platím všem pivo!*“ Muzikanti začaly hrát Vackovu „*Cikánko ta krásná*“. Kracík plácnul si do dlani a šel si pro tanečnici, uklonil se před starou Kutílkovou. „*I pro pána krále*“, zvolala Kutílková, ale že byla šprýmařka nedala se pobízet. Všichni ustoupili z kola, Kracík a Kutílkovou měli sólo. Jeden i druhý přešlapovali, jako husy v blátě, jeden druhého prohýbal, pojednou Kutílková šlápla Kracíkovi na špičku boty, Kracík vykřikl: „*Kuří vokóó, ženskáá, já se z toho zblázním!*“ „*No, no*“ na to Kutílková, „*nevidáno, vždyť toho heřmánku máte v sobě dost!*“ Kutílek vše pozoroval, trochu žáril na tu svojí dobrou mámu, začal bez taktu tlouci paličkou do bubnu, bruče si pod fousy: „*No počkej ty tanková tanečnice, já ti natankuju!*“ Muzikanti dohráli, Kracík Kutílkovou kulhaje dovedl na lavici. Obrátil se na sál a volal, „*Tak co umím tango nebo neumím!*“ Všichni tleskali, sousedé ho chválili, sázku vyhrál. Kutílková zářila, vyprávěla jaký to byl báječný tanec. Kutílek podrážděn mrskal vousama, popadl dvě sklenice do rukou a jednu za druhou nalil do sebe.

Zábava pokračovala a za nějaký čas se chýlila ke konci. Muzikanti kteří už nechtěli pít podávali sklenice s pivem Kutílkovi, ten jen zamlaskal a už si utíral vousy, odkládajíc prázdnou sklenici. Čertovská medicína – chmelovina vykonala u Kutílka své. Usnul s paličkou v ruce, hlavou položenou na činelu. Kutílková za chvíli po skvělém tanci šla domů. Sál se vyprazdňoval. Hasiči – pořadatelé a hostinský Dotr uklízeli ze stolů, muzikanti začali skládat své nástroje. „*Co s Kutílkem?*“ pronesl basista Donát, mladší hoši muzikantští dostali nápad. „*Víte co?*“, povídá trumpetista Václav Kadeřábek,

„vezmeme u hostinského necky, položíme do nich Kutílka i s paličkami a ve čtyřech ho odneseme domů, někteří z vás nám budou k tomu hrát. Ujednáno hotovo!“ Položili Kutílka do necky s paličkou v ruce. Čtyři mladí hoši vzali necky na ramena. Za ním basista Donát, klarinetista Čeněk a trombonista Martinovský, všichni povedení hoši. Už byl skoro den a každý z nich kvílel na hudební nástroj, co mu přišlo na jazyk. Takovýto průvod se ubíral ještě tichou ulicí ke Kutílkovic domku. Stará Kutílková nemohla tvrdě usnout a hned uslyšela nezvyklou hudbu, podívala se z okna. „Rány Boží!“ Co vidí, jak nesou jejího manžela v neckách i s podivnými zvuky třech muzikantů. Vylítla jako střela ze dveří s pohrabáčem v ruce. „I vy bando nekalá muzikantská!“, spustila ostrým jazykem, „já vám ty vaše trouby rozmlátím, žebra vám zpřerážím! Tisíc štrachejtly na vás!“ Milí hoši se lekli, věděli dobře, že s Kutílkovou nebude žádná řeč, upustili necky s Kutílkem na zem, necky se rozsypaly. Kutílek se probudil, nevědouc, co se děje. Vidí nad sebou dobrou svojí mámu s pohrabáčem, jak hrozí na vrátka, kde zahlédl jen velké hrdlo Donátovy basy. „Ty vochmelko, jak si se to vrátil z muziky?“ „Ale moje dobrá mámóó“, na víc se už nezmohl, Kutílková ho chytla a táhla ho do stavení.

O té velké legraci si hodně dlouho vyprávěli ve vsi. Hostinskému muzikanti museli dát udělat nové necky – jó každý špás něco stojí. V pondělí ráno už mnoho hospodářů vyrukovalo na pole, začínali sklízet žito. Začali obsekávat od mezí, aby bylo místo pro vjezd na pole sekačkami. Ženské žnuly srpy, když bylo třeba dlouhé slámy. Červencové sluníčko pěkně připalovalo, skrivančí písne zněly nad dozrávajícími lány obilí.

Jarda Strnadu ráno vstal nějak líně, vyšel na dvorek a zdlouha se protáhl, šel ke studni vytáhl okov studené vody ze studně, nalil ji do velké mísy a začal se mýt chladnou osvěžující vodou. Po té studené lázni pookřál, připomenula se mu vzpomínka na včerejší den, na slavnost, na pěvecké vystoupení, a nejvíce na to, jak byl s Blaženkou na zmrzlině, na tu čipernou dívčinu – ještě vlastně děcko. „Hm, co to se mnou je?“ Pronesl, „vždyť jsem ještě kluk školou povinný!“ Chtěl zahnat takovéto myšlenky a začal vážit další okov vody, musel připravit vodu do kádě, aby byla odražena k napojení dobytka. Tento úkol musel vykonávat o prázdninách každý den. Pojednou se rozeběhl za stodolu na zahradu, která byla na malém kopečku a začal se dívat směrem na severní stranu – za rybník, tomu hloupému nápadu se začal smát, neviděl dál než na starostův štít u chalupy, mávl rukou a pronesl – „puberta!“ Šel se nasnídat, pak šel za otcem na pole. Jeho otec sekal sekacím strojem (hrstovkou) žito. Začal dávat hrstě pokoseného žita na povřísla a vázat do snopů. Na polích bylo veselo, sekačky rachotily, bylo slyšet praskot bičů, jak sedláci pobízejí koně k pravidelnému tažení sekacích strojů.

Před polednem se trousily na pole selky nebo selské dívky přinášející na pole obědy. Vyrostly první mandele, do jejích chládků zasedli zemědělstí pracovníci k obědu. Z dubových soudků (barylku) splachovali oběd a utišovali žízeň studenou, pramenitou, studniční vodou. „Nazdar Jardo!“ Ozvalo se u mandele pozdravení. Kája šel okolo na pole vidíc, že Strnadovi obědvají, zastavil se u Jardy na pár slov. „Ahoj Kájo, kam se valíš v tom horku?“ Ptal se Káji. „Jdu naším také pomoci ale nesu si jen srp na žnutí, to víš, ten ždabeček žita musíme požnout srpy a každá malá i ta moje pomoc je dobrá. Teprve se to budu učit, snad mi prsty na ruku zůstanou nepořezané“, zasmál se Kája. „Neboj se jsi šikovný, musíš dát pozor, musíš myslet na to, co děláš a ne na kamarádky!“ Povídá a vesele se směje Jarda. „Já na žádný ještě nemyslím, tak to snad půjde – ale ty štěstí, že nemusíš srpem žnout, to by sis uřízl ne prsty ale celou ruku!“ „Co tím myslíš?“ „Ale nepovídej, vždyť vím, že seš zamilovanej!“ „Do koho?“ Červenajíc se až po uši (tento rozhovor probíhal kousek dál od mandele, tak že to jeho rodiče neslyšeli). „Ale, ale Jardinku“, pokračoval Kája, „vždyť jsme to včera na zahradě viděli s Járrou Matákovým, jak jsi poletoval okolo Blaženky. Zmrzlinu si jí kupoval a tolik vyprávěl, že jste zapomněli na to, že máte jít na jeviště zpívat, máte štěstí, že jste včas přišli, Vráťa už vás šel hledat.“ „Kájo ty kecáš, máme před sebou ještě celý školní rok. Vždyť jsme jenom spolužáci. Musíme myslet na školu a ne na nějaké blbosti“, rozčilil se Jarda. „Nezlob se tolik Jardo, já to nemyslím tak, jak i to ty představuješ, je to pravda, jak ty říkáš, jsme spolužáci, kamarádi a nejdříve budeme myslet na školu. Jo chtěl jsem ti Jardo říct, jestlipak víš, co je nového?“ „Co by mělo být nového?“ Protáhl slovo Jarda. „Hádej!“ „No kamaráde, to je těžké, ve vsi se nic nedílo hm.“ Zamyslel se Jarda. „Tak to ti povím jako dobrému kamarádovi a spolužáku. Víím to zatím jenom já a teď to budeš vědět ještě ty. Budeme mít nového českého učitele! Právě, když jsem šel na pole Širokou ulici a přes náves, stál u restaurace jakýsi pan, když mě viděl jít, povídá... chlapče, kde tady bydlejí Štorkovi, jsou to prý jeho známí. Cestou se mne vyptával na školu, na učitelé a jiné věci ho zajímaly. Ptal se také jestli už máme nového řídícího, řekl jsem, že se už přistěhoval. Ptal se ještě, jaké máme čítanky, do jaké třídy chodím. Tak jsme došli ke Štorkům, rozloučili jsme a on řekl, tak na shledanou po prázdninách ve škole. Já ti byl člověče šťastný ani nevíš jak. Šel jsem schválně okolo vašeho pole, abych ti to mohl říct, věděl jsem, že tady budeš! Tak se na mne Jardo už nezlob a měj se hezky!“ Jarda se už nezlobil, utřel si pusou od kyselých okurky, začal si pískat nějakou písničku a pustil se do práce. Obilí postupně zrábalo. Po žitu to byla pšenice, ječmen, šuměly ovsy, počasí přálo, jenom dvakrát se nad vesnic přehnala mírnější bouřka. Sedláci svázeli obilí do stodol, pohrabávali strnišťata, babičky a děti sbíraly klásky, vázaly je do kytic, pasáčky pásli krávy na ještě nezoraných strništích, při pasení dobytka nemohly chybět ohničky s bramborami pečenými v ohni. Některá pole už byla podmítnutá. Sedlák

Zvěřina svážel obilí, fůru za fůrou, snažil se, aby už bylo všechno pod střechou. „*Tak chaso, ještě jedna fůra pšenice zůstala na poli, ta bude ale pořádná, zůstalo tam deset mandelů, tak si je pořádně srovnejte.*“ Čeledín odjel na pole pro poslední fůru, pantáta slíbil, že zítra budou pořádné dožínky. Děvečka podávala snopy, čeledín rovnal, narovnal pět vrstev, fůra byla jak vystřižená, šťastně dojeli do stodoly. Zvěřina rovnal snopy vysoko do přístodůlku. „*Hotovo!*“ vykřikl čeledín Matěj. „*Tak můžu dolu!*“ Ozývá se sedlák Zvěřina. Sedl si na okraj uložených snopů a sesouval se dolu. Zazněl bolestný výkřik pantáty, ten se zhroutil na mlat a svíjel se bolestí. Vystrašený Matěj zůstal jako zkoprnělý, vida zapíchnutou násadu hrábí v zadní části těla pantátova. Rychle poslal děvečku pro doktora, nemocnice nebyla daleko, ale než přišel doktor Lesiuk pantáta Zvěřina skonal ve velkých bolestech. Smutné byly plánované dožínky na Zvěřinově statku. Místo dožínek – pohřeb.

Život ve vsi šel dál, svými pracovními vyježděnými kolejami. Srpen se přehoupl do druhé poloviny, začalo česání chmele, ve stodolách bylo veselo. (Tady bylo zvykem a pravidlem, štoky chmele přivážet na statek a česat je v kůlnách nebo stodolách – poz. upravujícího text.) Sjelo se hodně česaček a česáčů z ukrajinských vesnic, které si přišli přivydělat. Bylo hodně veselí, pracovníci zpívali téměř stále, písničky veselé a taky smutné.

VI.

Již sjednocená česká a ukrajinská škola obě byly připravené, pod vedením nového řídicího učitele Horačuka a dalších nových učitelů včetně nového českého učitele Jaroslava Lišky.

Prvního září byl zahájen školní rok. Naše pětka a ze Za Rybníka Vráta, Blaženka a Martin (Miládka již vyšla ze školy, zůstala doma pomáhat na hospodářství a dvakrát týdně se chodila učit šití.) Zasedli jsme do lavic v sedmé třídě. Postupně se jim představili noví učitelé. Největší radost měli žáci, když se jim představil český učitel Jaroslav Liška. Kája, Jarda, Vráta, Pepa a Martin se zakousli do učení a doháněli ty předměty ve kterých minulý rok pokulhávali, učení se jim dařilo. Nadešel podzim. Elektrické osvětlení už zářilo v chalupách, v dílnách i domcích. Silnice už také byla po celé české vesnici, mimo postranních uliček. Do vsi zavítalo kočovné ukrajinské divadlo (grupa Pevnoho). Představení se konalo v sále, návštěvy byly veliké, povětšinou hráli činohry, jen málokdy operety. Tohoto podzimu zavítal do vsi také velký cirkus „Němeček“. Ves žila velkým kulturním životem. Děti ponejvíce chodily do cirkusu, rodiče zase do divadla. Nadešel konec měsíce září, na obloze se objevili draci, které si kluci sami zhotovovali. Sedláci začali s hlubokou orbou pod setí ozimu, někteří již začali s vybíráním brambor. Při tom všem pracovním shonu se ves připravovala na Václavské posvícení. Divadlo po vyčerpání svého programu už dávno odjelo hostovat do jiných míst. Sál ožil cvičením sokolské jednoty. Cvičilo se dvakrát týdně. Jarda Strnadu s Kájou se scházivali na tomto cvičení, byli i nadále kamarády. Poslední neděli v září bylo posvícení. Sál byl ozdoben, podlaha vydrhnutá, naleštěná, čtyři velké žárovky se rozzářily jasným světlem, nad kruchtou, kde seděli muzikanti svítily ještě čtyři menší. Sál byl osvětlen jako nikdy.

V sobotu k večeru se sjížděli hosté ze vzdálených českých vesnic na posvícení. Silnice byla čistě vymetená, byla to každého povinnost, aby na silnici nebylo ani smítko. Voněly koláče, inu posvícenská nálada, mnoho hus, kachen a jiné drůbeže bylo obětováno. Začátek zábavy posvícenské zábavy byl v osm hodin. Muzikanti se sešli o trochu dříve, už začali hrát, starý Kutílek třískal do bubnu o sto šest. Nejmilejší písnička k této době často zněla, „*O posvícení všechno to voní.*“ Sedláci a selky, páni mistři a mistrové a všichni zúčastnění s hosty si měli co vyprávět. Kdo bude ženit syna nebo vdávat dceru, jakou výbavu dostane, jestli jí dají jalovici nebo dojnou krávu a který kus pole dostane. Panímáma Hroudová se odhodlala sdělit své tajemství sousedkám. „*Musím vám něco říci ženské, náš Daneček se bude také ženit, ale z naší vesnice si nebude brát žádnou, protáhla slova řádnou důrazností. On vám byl minulou neděli na posvícení u mé švagrové – to jako u svého strýce mého bratra v Novošulkách. Byl vám tam na zábavě a tam si vyhlídl děvče. Je dost bohatá, na baráku mají dva komíny. Když přijel domů, tak*

vám o ničem jiném nemluvil než o Miládce – víte tak se jmenuje ta jeho holka.“ Sousedky nastavovaly uši a pokyvovaly hlavami. Panímáma Hroudová pokračovala, „Víte on ten náš Daneček povídal – mamí to ti je holka, jako lusk, je urostlá – je taková tuhá, to bude z ní selka, žena i máma, jako řemen.“ Sousedka Vondráčková hořic zvědavosti se ptala. „A to von Daneček tam bude takovou dálku za ní jezdit? Vždyť vám ty koně uhoní kvůli té holce, copak je tady holek málo a hezkých i také bohatých?“ Mínila tím, že má také dorostlou dceru na vdávání se slušným věnem. „Ale, co vás to napadá Vondráčková, když se mu líbí, tak ať tam jezdí, krmit máme čím, letos jsme měli tři morky ovsa.“ Řeč byla u konce, muzikanti začali hrát valčík „Stavěli tesaři.“ Daneček přišel vzít k tanci svou maminku. Hroudová zářila. V kole povídá, „Danečku tak jsem to těm ženským řekla, že máš holku, a že se budeš ženit, ať to vědí – každá by nabízela jen tu svojí holku a já jsem jim to dala pěkně na srozuměnou.“ Daneček už měl několik piv v sobě, nohama už trochu pletl, jazykem také a tak nadurděně povídá, „Mamí to jsi jim neměla říkat, to jsi udělala chybu, já jsem chtěl udělat pro celou ves velký překvapení.“ Po tu dobu, co Hroudová tančila, Vondráčková povídá sousedkám: „Žensky, já bych naši Miládku k ním ani nedala, vždyť von vám je skoro pořád v hospodě a ty jejich pole ty jsou samý bodlák a na dvoře to u nich vypadá, jako když se pořád někam, stěhujou – jen ať si hledá holku jinde o takové štěstí není co stát.“ Sousedky jen souhlasně kývaly hlavami. Hudba dohrála, Hroudová si sedla zase na své místo. Daneček si šel mezi kamarády na sklenici točeného.

V rohu sálu nastal nějaký ruch. To Rezatých Venca začal s rvačkou, věčný to rejpal na zábavách, ale hoši si s ním rychle poradili, ve čtyřech ho chytili a vynesli ze sálu ven, ať si tam zchladí hlavu. Ten den se už do sálu nedostal.

Když byly čtyři hodiny ráno, začal se sál vyprazdňovat. Ženy ty „hlavy“ svých rodin odváděly domů, vrávorající muže. Měly co dělat aby je zdržely v balancu. Na ulicích bylo slyšet různé písničky, jak se doprovázeli z posvícenské zábavy. Tři muzikanti byli z osad, bastrumpetista Holeček jezdil na kole i když foukal dobře trumpetu celou noc, přece jenom z toho piva mu něco v hlavě zbylo. Trumpetu měl přivázanou na provázku přes rameno a jel. Za ním se kymáceli dva další. Za vesnici, vyčouchlý pikolista Franta Šulců mžikaje očima vedle cesty do příkopu povídá: „Hele kamaráde Ládičku, co, co je tohle?“ Ukazuje na něco prstem, Láďa se nahnul níž a povídá: „To je pikolíku nemýlím-li se roztrhaný zajíc, asi ho tady roztrhal nějaký pes a nechal ho ležet, protože byl už přežraný posvícenského kaldónu jó, tak to bude.“ Franta vzal zajíce za zadní běhy: „Já ho vezmu našemu Brokovi ten si s ním poradí, ať má taky posvícení“, a ubírali se dál. Neušli ani sto metrů a objevili nový nález, v příkopě leželo kolo a vedle něho sladce pochrupeval trumpetista Holeček. Frantovi blesklo v hlavě: „Počkej Ládičku něco mu

provedeme,“ rozeplal mu kabát a košilí, položil mu zajíce pod košilí, vybědla střeva povytáhl nad košilí. „*Podívej přepadli trumpetistu Holečka a rozpárali mu břicho, tšššš.*“ Milý Holeček spal tak tvrdě, že nevěděl, co se s ním děje. Časně ráno jel na kole do vsi ševcovský učeň Standa Horáčku, uviděl Holečka jak leží v příkopě s vybědnutými střevy, moc se lekl, přidal a rychlou jízdou jel přímo do nemocnice. Vzbudil doktora rychle mu začal vyprávět, co viděl za vsi v příkopě. Pan doktor se oblékl a šli pěšky. Vyšli na Širokou ulici, právě v tu dobu vyjížděl souseď ze vrat pro krmení na pole, zastavili ho a doktor povídá: „*Vem nás sebou na fůru mi ti budeme vyprávět proč, co se stalo a popožeň trochu koně.*“ Jeli tryskem, přijeli na to místo, kde ještě stále ležel Holeček. Doktor rychle seskočil z vozu, jde k Holečkovi, chvíli se dívá na něho, opravdu střeva má venku, ale čí? Zatřásl s ním a volal: „*Člověče vždyť máš střeva venku, ty si spíš a o ničem nevíš.*“ Rozespálý Holeček zvedl hlavu, kouká na břicho, brumlaje si pod nos – „*Opravdu – ale vždyť mě to nebolí, co to může být?*“ „*To si také myslím*“, se smíchem se kuckaje říká doktor. „*Podívej!*“ Vytáhl mu zajíce z pod košile. „*Hrome a sto trumpet*“, zaklel Holeček, „*kteřá pakáž mně to udělala?*“ Všichni se dali do velkého smíchu a brzy se ve veselém rozešli.

V pondělí odpoledne o zlaté už věděl každý ve vesnici, co se Holečkovi přihodilo. Kamarádi muzikanti si ho dobírali, aby se při hraní moc nenapínal, že mu zase vylezou střeva.

Zlatá byla pěkná, o této zábavě bylo odjakživa dovoleno řídícím školy zahrát několik kousku pro děti, protože těch dětí školou povinných okolo sálu bylo dost. Maminky nějaký ten pamlsek vždycky koupily. Naší nejstarší známé, tam také nechyběli. Blaženka z Kalinovky byla také ve vsi. Na návsi mezi kluky byl i Jarda Strnadu, Dáda stál na schodech u sálu s Pepou. Když uslyšeli, že budou hrát pro děti, křikl: „*Klucí pojďte tancovat! Už nám hrajou!*“ Páni kluci, jako když do nich střelí, vrhli se do sálu. Jarda Strnadu měl štěstí, Blaženka byla v sále. Hned ji zahlédl a rychlým krokem se k ní přibližoval, prosil ji o taneček. Blaženka se zapýřila, sklopila oči, odhodila dozadu neposlušné copánky a už byli v hopsajícím reji děti různého věku. Tancování to bylo opravdu dětské, avšak ty nejstarší žáci ze sedmé třídy se snažili tančit jako dospělí. Muzikanti ukončili první kousek. Jarda nepustil Blaženku si sednout, žadonil: „*Blaženko počkej ještě na tu polku, víš já rád s tebou tancuji, vždyť jsme dobří kamarádi ne?*“ Blaženka dětinsky se smějíc povídá: „*No a co by jsme byli? Spolužáci a kamarádi, chodíme do jedné třídy, učíme se stejné předměty, ty bydlíš ve vsi a já Za rybníkem*“. „*Už hrajou, tak budeme tancovat tu polku, v kolik jdeš domů?*“ „*V pět hodin jdeme s Miládkou musíme být brzo doma.*“ „*Martin s Vráťou jsou také tady?*“ „*Měli by tady také být, ale nikde je tady nevidím, víš oni neradi tancujou, jsou asi venku.*“ Skončila i ta polka pro děti, bylo odtroubeno a musely opustit sál. Vyhrnuly

se všechny ven jako včelky z úlů. Venku brebentily, kritizovaly, jak který kluk hopsal. Blaženka uviděla Miládku, běžela k ní, „*Miládko už půjdeme domů*“, ptala se. Blaženka nato, „*já nevím kde jsou kluci, Vráťa říkal, že pro nás přijdou - no vidíš už jsou tady.*“ „*Tak, co posvíceňáčky,*“ drmolil Martin, „*tancovali jste?*“ „*Bodejť by ne, Jarda kavalír je tady. Jestlipak tě Blaženko provedl.*“ „*Co ti je po tom!*“ Odsekla mu Blaženka: „*je přece spolužák a kamarád!*“ „*No, no vždyť nemusí být honem tak zle,*“ bránil se Martin. Vráťa se jen usmíval, „*tak co holky už půjdeme dokud je vidět. Jarda půjde kousek s námi - vid' Jardo!*“ Pobídl ho Vráťa. Oddělili se od postávajících děti směrem ke škole, dolu k rybníku. Kde byla na břehu loďka se rozloučili děvčata nastoupila do loďky, za nimi hoši odráželi veslem loďku a pluli na druhý břeh. Jarda se díval, dokud loďka se neztratila za vysokým rákosem, potom se otočil a šel nahoru k návsí. „*Jo jsme ještě děti - jenom kamarádi,*“ pronesl tiše jen pro sebe.

V úterý na některých dvorech stínali kohouta, dojídalo a dopíjelo se, co ještě zbylo. Hosté se rozjížděli domů. Ve středu bylo vše už zase po starém, pole ožila oráči a v kovárnách zvonily kovadliny, také v ostatních řemeslnických dílnách se pilně pracovalo.

Do dvou měsíců se u Hroudů opravdu připravovali na svatbu. Po vsi už všichni věděli, že se Daneček bude ženit. Za mládence si vybral kamaráda Slávka Kovandového. Slávek měl pěkné koně. Vyleštil úprež, nablýskal rolničky a jel Danečkovi za mládence. Za týden po svatbě se rozkřiklo po vsi, že Danečkovi utekla žena. Nejdříve to věděla sousedka Vondráčková a už to letělo to po vsi, jako elektrický proud. Paní mistrova, druhé mistrové, selka selce, sousedka sousedce, už se nic nedalo utajit. Bylo to tak, Danečkové nevěstě se o svatbě zalíbil jeho mládenec Slávek Kovanda. Do týdne byla Danečková žena u Kovandů. Nelíbil se jí Daneček, nelíbil se jí pořádek u Hroudů. Stará Vondráčková si oddechla, „*zaplať panbůh, že se neucházel o naši Miládku!*“

Daneček zůstal sám, u Kovandů přijali nevěstu vlídně, měli ji rádi. Byla pracovitá, k Slávkovým rodičům byla upřímná, byla jí plná světnice i dvůr, s každou prací si dovedla poradit.

VII.

Celý kraj byl zasypan sněhem, Vánoce byly za dveřmi. Rodiče nakupovali dárky, některé ve vsi, pro něco se muselo dojet do povjatového města (rovnající se našemu územnímu dělení, okresnímu, - poz. J.P.). V chalupách se dělaly ozdoby na vánoční stromečky, bronzovaly ořechy, leštily jablíčka, dělaly andělíčky a z barevného papíru řetízky a velké řetězy, které obepínaly i větší stromky. V obchodech bylo nabito kupujícími. V koloniálu u Pixů, každá pravidelně nakupující rodina dostala na svátky půl kila bonbónu. Ze všech stavení voněly koláče a krásně dozlatova doma upečené vánočky, koláče a vánoční cukroví. Inu Vánoce svátky radosti a klidu. O štědrém večeru po večeři děvčata na dvorcích třásla bezem, při tom odříkávající toto přání: „*Klepu, klepu bez ozvi se mi pes, kde můj milý večeři dnes.*“ Po večeři děvčata odnášela řimbabu pod stromy, aby příštím rokem dobře rodily. Mládež v míse na vodu pouštěla jehly, skořápky z ořechu se svíčkami. Do vody lili olovo, podle toho jak se skroutilo s pomoci fantazie hádali, co to je. Pod okny po večeři nebo při večeři se ozval hlas rohu, na který troubil obecní sluha (socky) Hudeček, zvěstujíc narození Páně. Ráno o Boží hod bylo u stromku plno překvapení, radostí u chudších menší u bohatých větších. Děti běhaly dům od domu a navzájem si prohlížely, jaký kde mají vánoční stromeček.

Na svátek Tři králů býval pravidelně hasičský bál, na památku, kdy byl svěcen prapor sboru. Kdo jiný by mohl být pořadatelem, než hasiči. Toho dne byl velký mráz, avšak sál dýchal příjemným teplem, elektrická světla zářila, vesele se tančilo. Po půlnoci někdo prudce rozevřel dveře a ozval se zděšený výkřik. „*Hoříí – pošta hoříí!*“ V sále nastal poplach. Velitel hasičů začal dávat rozkazy. „*Rychle pro koně! Do zbrojnice pro stříkačku! Háky, žebříky a všechno ostatní potřebné k hašení sebou!*“ Každý hasič měl a dokonale znal svojí funkci. Hudba rázem přestala hrát, jen Kutílek dvakrát třísknul paličkou a činelem do bubnu hromoval: „*Čert aby to vzal, kvůli nějaké poště přijdu o dobrých pár püllitrů piva.*“ Nikdo ho neposlouchal. Hasiči už byli venku a každý běžel za svým úkolem. Netrvalo ani půl hodiny a bylo slyšet cinkání zvonků na stříkačce, který se mísil se signálem hasičské trubky „*Hóříííí!*“ Koně se stříkačkou pádili s několika hasiči směre k poště. Hospodářský dům, kde se nacházela pošta už byl celý v plameni. Zazněly jednotlivé povely. Narychlo dovezená voda ve zvláštních sudech, upravena aby nezamrzla, z blízkých studní byla nejvíce potřebná. Nejpřednější a základní úkol byl - vynést telefonní ústřednu. Několik hasičů vniklo do budovy a podařilo se jim vynést telefonní ústřednu než se zřítily hořící krovy. Voda chvílemi zamrzala v hadicích. Po několika hodinách úmorné práce, byl požár konečně zlikvidován. Ze stavení toho moc nezbylo, zachráněn byl nábytek a poštovní inventář. Hasiči dokázali,

že v každou roční dobu jsou připravení chránit majetek každého občana a to i v nejlepší zábavě, jako byl hasičský bál.

Po nezdařeném hasičském bálu se začalo v Sokole opět cvičit. Na místní sokolskou jednotu se přijel podívat jakýsi bratr z Prahy. Bedlivě pozoroval jak se cvičí skupinová prostná cvičení, jednotlivá družstva a jedinci na náradí. Vyprávěl o Praze, o sletech na Strahově a o všem, co chtěli posluchači slyšet. Všechno bylo velice zajímavé o této kouzelné zemi. Za odměnu mu zazpívali několik sokolských i národních písní, které si přivezli jejich prarodiče z Čech.

Blaženka začala také chodit na sokolská cvičení. Její prostná cvičení a také cvičení na náradí bylo pro ní velice lehké. Jarda ji obdivoval, někdy ji také poučoval on vše ovládal na výbornou.

Ve škole vyučování probíhalo normálně. Nový řídicí učitel zavedl ve škole novější metody vyučování. Prováděli se chemické zkoušky v praxi. Zeměpis byl složitější, geometrie i početní úkoly byly složité. Někteří žáci se připravovali na gymnázium, mezi nimi byl Jára Matáček, Jiřinka Zvěřinová, Mirka Martinovská. Pár ukrajinských a polských žáků. Českého učitele Lišku si žáci oblíbili. Možná i povědět, byl dobrý pedagog i přítel žáků. Při takovéto práci ve škole, i venku při zimních sportech na lyžích a na bruslích. (Bruslilo se na zamrzlém rybníku). Zima vesele ubíhala. V chalupách se dralo peří na výbavu pro dcery a syny. Každou neděli chodili občané do místního kina i místní knihovny byla hojně navštěvovaná. Blížil se masopust, o kterém bylo několik svateb. Na konec masopustu býval dětský bál. Tradice se dodržovala. Každá maminka tu svou holčičku nebo chlapečka nastrojila. Holčičky měly velké mašle ve vlasech, chlapečci oblečky na školní uniformy (do čtvrté třídy měli na stojacím límci stříbrné prýmký, pátá, šestá a sedmá třída měla zlaté prýmký). Učitelský sbor byl v plném počtu. Kluci vyšších tříd prováděli paní učitelky a děvčata páni učitelé. Starý Kutílek u bubnu jen zářil. Bruče si pod vousy, *„Jo když já jsem byl jako kluk, tak taková moderna nebyla, ale necht' se děti bavěj, kdopak ví, jaký to tady za pár let bude.“*

Jarda Strnadu často tančil s Blaženkou, už mu to šlo dosti dobře točit, jak by také ne, když doma měl švagrovou, která ho trénovala. Kája s Járkou stáli oba v rohu sálu, když najednou nastal šum a děti začaly volat – *„maškary jdou!“* Do sálu se vrhnul obalený hrachovou slámou „masopust“, za ním voják s šavli, bába s nůši na zádech, za nimi se valili další a další přestrojenci - maškary. Vmísili se mezi tancující děti. Někteří popadli sousedky a už se točili v kole. Veselí bylo veliké, plno smíchu a rajtování v kole. Maškary dělaly různé šaškoviny, děti se z kola rozprchly, maškary měly svůj rej, málokterou sousedku nechaly na pokoji. Když se dost vydováděly odešly do ulic rozdávat i tam kus svých šprýmů.

Byl konec masopustu, konec radovánek, koblihy a šišky byly snědené. Ves a pole se probouzela k novému životu. Nadcházel měsíc duben, slunce a teplý vzduch dělaly na přírodě divy. Začala se zelenat na dvorcích a zahradách tráva, začínaly kvést pampelišky, ovocné stromy nalévaly pupeny.

Toho roku Velikonoce byly v dubnu. Kluci lezli na rozsochaté vrby řezat proutky na pletení pomlázek. Kája, Jara a Pepa si upletli pěkné pomlázky, pořádně dlouhé. Druhý den svátku, v pondělí vyrukovali šupat holky. Nejdříve ty blízké v sousedství, těch bylo dost v každém stavení, jedna nebo dvě a také i více. Když toto všechno měli hotovo vydali se až k Pepovi Růtů, že půjdou ve třech. Po vsi bylo slyšet výkřiky děvčat a také ženských, protože téměř každý souseď šel po svém okolí vymrskat ty své sousedky. Dospělí hoši, také chodili ta své milé vyšupat. Děvčata se zavírala ve skříních, na půdách, kam se jen dalo, ale útočící mužská chasa se nedala odbýt. Lezli okny, otevírali skříně, půdy a běda děvčatům, čím více se bránila, tím to bylo horší.

Jára, Pepa a Kája chodili jenom sami tři. Došli až ke Strnadům, tam vyšlehali ženské a prý kde je Jarda? Otázal se Kája. To víš někde běhá po vesnici s pomlázkou, sděloval jeho starší bratr Václav. Hoši vyšli ven. „*Jo líta po vesnici, tomu bych tak věřil, dám za to krk, že rozepjal svá křídla a lítl Za rybník,*“ povídá Kája. „*Víte co kluci?*“ Pokračoval, „*Za rybníkem je taky dost holek, den je pěkný, svátek celý den, co nám v tom brání, když se tam rozeběhneme! Co říkáte?*“ „*Tak jdeme*“, povídá Pepa. „*Půjdeme okolo školy dolu k rybníku, tam bývá loďka, tak tam budeme dříve*“. Po cestě se jim podařilo několik děvčat vyšlehat.

Starý Omelián byl doma, loďku měl uvázanou u vrby. „*Strejdo!*“ Povídá Kája, „*převezl byste nás na druhou stranu, to víte musíme také vyšupat holky Za rybníkem.*“ Starý Omelián hoši převezl na druhou stranu. „*Půjdeme nejdříve k Vráťovi,*“ navrhnul Kája, potom teprve půjdeme dále. U Ládíků byli doma, „*Dobrý den šťastné a veselé svátky!*“ Pozdravili hoši a začali mrskat panímámu. „*Kde je Blaženka?*“ Otázal se Pepa, „*že tady byl Jarda Strnadů?*“ Vpadl do řeči Kája. „*Byl a šli všechny tři, Vráťa, Blaženka a Jarda dolu k Josefom*“, povídá panímáma. „*Tak jdeme za ními*“, povídá Jára a běželi dolu s kopečka. „*Konečně jsme vás dopadli,*“ volal Pepa a hnal se s pomlázkou na děvčata. Děvčata výskala, běhala po dvoře, jak myši, ale utéct se jim nepodařilo, výprask byl pořádný. Blaženka se smála až se zajíkala. „*Vidíš Jardo, to jsou pořádní kluci, šlehají a jak! To ty s tou svoji pomláztíčkou jsi mne skoro jen hladil.*“ „*Kluci chcete vajíčka?*“ Tázala se Jarunka Josefová. „*Děkujeme my už sotva funíme,*“ povídá Pepa. Jarda se trochu durdil na Blaženku. Kája k němu popošel, „*No, no Jardinku – snad by ses na Blaženku nezlobil, to je jenom legrace, ona Blaženka tě jenom škádlila.*“ „*U Kolů jste už byli?*“ Ptal se Jára Vráti.

„Právě jsme chtěli jít a v tom jste přišli vy, tak teď jdeme všichni.“ Dodal Vráťa. „Holky pojďte s námi,“ zval Blaženku a Jarunku Jarda. Za veselého smíchu a vyprávění se všichni vydali vzhůru ke Kolům.

Jarda zůstal trochu pozadu, k němu se přidal Kája. „Tak co Jardo, co myslíš, co se budeš učit, jakýže to místo sis vybral až vyjdeš školu? Já půjdu na krejčovinu, oni si to naši přejou, myslím, že mě to bude bavit, taky ti potom ušiji pěkný oblek, třeba i na svatbu.“ „Blázne!“ Zasmál se Jarda, „nežli to bude, kdož ví, kde každý z nás se ocitne. Já jsem se rozhodl, že se budu učit zámečnickem – to je řemeslo – to mám rád.“

„Co tam rokujete, vy mudrci,“ otáčejíc se dozadu Vráťa, „přidejte do kroku Miládka už má zajistě okolo sebe otočenou deku,“ a začal se smát na celé kolo, až se ulekl zajíc, který si pochutnával na mladé zelené trávě. Šli hlubokou cestou přes Janův dvůr. Martin byl na dvoře a když uviděl tolika kluků zadrmlol, „no to je zázrak, že k nám na pomlázku zavítali také kluci z vesnice. Pojďte dál Milada je doma.“ Hoši se pomalu ubírali ke dveřím a do kuchyně. Miládka nikde, zamkla se v pokoji, hoši bušili pomlázkami na dveře. Konečně otevřela. Za to, že byla tak hodná, hoši k ní byli šetrní. „Pojď s námi Miládko, půjdeme se všichni projít do Bradáčového údolí, natrháme si petrklíče už kvetou.“ Vybídla ji Blaženka.

Šli dolu lesem, ten voněl jarem a mladé ještě dětské jaro se teprve zabydlovalo, běhalo od stromu ke stromu. Zvonivý smích děvčat se nesl do údolí. Ptáčci ve větvích stromů zpívali svou jarní písničku a v blízkosti měli svá hnízdečka. Petrklíče krásně kvetly, potůček vesele bublal podél cesty a nad ním se skláněly košaté vrby. Celá skupina mládeže se radostně smála a honila jeden druhého až se dostala do Bradáčového údolí.

„Jestlipak víte, co se stalo panu Bradáčovi, to vám musela být legrace,“ povídá Vráťa. Bylo to letos v zimě, Bradáčová chtěla péct chleba a aby jí těsto dobře kynulo zadělala ho pozdě večer a brzy ráno, že bude válet a péct. Dala díži do postele k nohám, že v posteli je teplo od peřin i od nohou a usnuli. Ráno se Bradáč probudil a bylo mu divné proč se mu tak divně nohy pohybují, cítil nějaké vlhko na nohou, posadil se, a co vidí těsto z díže je pryč, téměř všechno bylo na peřině i pod peřinou. „Vstávej mám péct chleba,“ budila muže žena. „Tvůj chleba bude lehký jako peří, podívej, co se stalo, to máš s toho tvýho chytračení.“ Bradáč vyskočil z postele, dělal šlápoty z těsta po podlaze, hrnul se ke škopíku s vodou, kde si začal mýt nohy. Bradáčová volky, nevolky musela udělat totéž, bylo po pečení, ale prasata si pochutnávala na dobré šlichtě.

„No Vráťo, tys to ale uměl podat, tu srandu bych chtěl vidět,“ volal Pepa, tolik se smál, až si klekl na kolena a chytal za břicho. Při tak veselém hovoru došli až na horu ke Kvapilové cihelně.

Sluníčko se už schylovalo k západu, ale bylo ještě dosti vysoko. Na kopci se všichni zastavili a dívali se dolu na vesnici. Někdo řekl: „*Dívejte se, jak ta naše vesnice je krásná v tom údolí – že?*“ Potom už nikdo nepronesl ani slovo, jen se dívali a dívali na malé i větší domky, na stodoly, kostel – církev, školu, na pole za vsi, na ten Černý les v dálce na horizontu. Snad každý si vrýval do paměti ten krásný kraj s rodnou vískou. Toto ticho přerušil Jarda slovy, „*Krásný je pohled na tu naši ves. Jakpak to asi bude vypadat za takových deset let, bude větší? Výstavnější? Co tomu říkáte?*“ „*To ukáže čas,*“ moudře pronesl Kája a pokračoval, „*co říkáte kluci, už bychom mohli jít táhnout k ty naši vesničce.*“ „Tak jo,“ povídá Pepa, ale koukám na Jardu, že se mu nějak moc nechce. Tak pojď, zítra se sejdeme všichni znovu ve škole, šfouchl jsem Jardu do boku. Tak jdeme, líně pronesl Jarda. Rozloučili se, zarybničí se dali doleva, vesničíti doprava.

IIX.

Ves bohatla, přibýlo hodně nových domů. Bratři Jirkovských postavili nový mlýn. Menší akciová společnost založila prodej hospodářského nářadí, nových žacích strojů i samovazů, velkých mlátiček a také prodej umělého hnojiva, které hospodáři hodně kupovali pro vyšší výnosy půdy. Pole dávala pěknou úrodu. Začal se shánět a svázet materiál na nový osvětový dům s velkým moderním sálem, (k této stavbě nedošlo.) Byly otevřené dva nové obchody, jeden s drobným zbožím a druhý železářství, provozovali bratři Martinovští.

Čas plynul bez překážek a nových velkých událostí. Bylo novinkou jenom to, že se odstěhovali dvě rodiny do Argentiny. Jeli hledat lepší život za moře, opustili rodnou ves. Kdož ví, zda ten lepší život za mořem našli. Avšak lidský tvor už je takový, jako ryba, která hledá vodu hlubší - člověk život lepší.

Budeme se držet školy. Je konec června, nadešel zase čas konec školního roku. Tento rok opouštějí školní lavice známé již čtrnáctileté děti s kterými jsem byl stále ve styku a to již od předškolních let. Rád bych je ještě jednou vyjmenoval: Jára Matáků, Kája Dymků (Petr Blimlů), Pepa Růtů, Jarda Strnadů, Vráťa a Martin Jirkovských s Blaženkou a Dáda Štorků. Ti všichni se mají rozlétnout do světa nebozůstat pracovat v rodné vesnici. Toto, letošní ukončení školního roku mělo ten samý program s jakým jsme se seznamovali v jiných letech. Na ten den byl pozván do školy místní fotograf pan Ježek. Všichni žáci vycházející ze sedmé třídy i s učiteli se dali vyfotografovat na památku. Jiné nižší třídy udělaly totéž. Když každý z vycházejících obdržel své vysvědčení, řídící učitel pronesl pár slov na rozloučenou.

Učitelský sbor v tu dobu byl takový, já si dovolím jej dneska vyjmenovat úplný: Ředitel Horačuk, Božovska, Paszińska, Bogdanovič, Jaroslav Liška, Gryziecka, Horačukova, Bujak. Poprvé v historii této školy žáci vycházeli ze sedmé třídy. Mezi učiteli a žáky se rozpředla srdečná a přátelská debata, obzvláště s učitelkami Pasziňskou a Božovskou. Už od první třídy všechny děti učily. Bylo to veselé vzpomínání a některé i bolestné. Také bylo vzpomenuť i na bývalého řídícího učitele pana Vlka, který po převozu do nemocnice za krátko zemřel.

„Tak milé děti, učila jsem vás od první třídy zpěv,“ povídá učitelka Paszińska, *„tak mně zazpíváte na ukončení školního roku píseň, kterou jsme zpívali každým rokem.“*

Tak rychle plyne život náš,
jako voda v bystrém potoce.
Za rok, za den, za chvíli,
už společně tu nebudeme

Ty naše ještě mladá léta
jak šťastní jsme, to víme my.

Nechť v tuto chvíli loučení
nekanou nám hořké slzy.

píseň z polštiny, volně přeložená

Ať nekanou nám slzy – zadržte je, ty Kájo, Jardo, Blaženko, Martine a další, dokážete to? Vy učitelko Paszińska, Božovska i vy ostatní učitelé, kteří jste o nás léta pečovali, jako sadař pečuje o mladý stromek. Pečovali abychom se, co nejvíce naučili do života. Dokážete to? Ty slzy loučení nedokázal nikdo zadržet. Kanuly po tvářích žáků, žaček, učitelů, učitelek. Žáci opouštěli školu a učitelský sbor s kterým prožili plných sedm let. Odcházeli do budoucího nového života, dospívajícího člověka. Co je asi všechny čeká? Nové učení, nové učitelé, mistři, kteří je budou učit, jak si vydělávat na chléb pilnou a poctivou prací. Profesori na gymnáziích je budou učit vyššímu vzdělání. Někteří zůstanou doma na hospodářství, jejich rodiče – zemědělci je budou učit, jak mají obdělávat půdu, aby bohatě rodila, krásné obilí, aby každý měl dostatek chleba, který je tolik nutný pro život jednotlivce, národa a státu.. Opouštěli školní budovu ve skupinkách drže v ruce propouštěcí vysvědčení do světa!

Po prázdninách se Kája šel učit krejčovskému řemeslu, Jarda se učil zámečnickem, Jára Maťáků šel do okresního (vojvodského) města na gymnázium, Pepa do zemědělské školy, Dáda zůstal doma na hospodářství, Martin s Vráťou také byli pokračovateli na statcích, Blaženka se šla učit švadlenkou. Každý šel dělat nebo učit se řemeslu, jednak co ho bavilo nebo podle rozhodnutí svých rodičů.

Jarda už nebyl školou povinné dítě, jak ještě nedávno říkával, chodil do blízké zámečnické dílny k panu mistru Martinovskému. Práce ho moc bavila. Rozebíral staré mlátičky a učil se dělat nové díly k různým zemědělským strojům, pilovat a tvarovat železo. To vše bylo i jeho koníčkem, pracoval s chutí. Ruce, nos i čelo měl od práce začerněné, to mu však nevadilo v tom aby si při práci stále pískal nějakou pěknou a veselou písničku. Učil se hrát na housle. Zámečnický mistr pan Martinovský nebyl tak starý, bylo mu něco málo přes třicet roků. K Jardovi byl hodný, mohlo by se říci někdy i kamarádsky. Sám byl také muzikant, takže mimo zámečnické práce si stále měli o čem povídat. „*Jardo, slyšel jsem, že jste si založili divadelní kroužek a dokonce už máte i divadelní kus, který prý chcete v zimě zahrát, co je na tom pravdy?*“ „*Je to pravda pane mistr, dokonce už máme rozdané úlohy, pan učitel Liška nám je, no jak bych to řekl přidělil a my jsme mu v tom pomáhali. Ta hra se jmenuje „Vesnická čarodějka“, není náročná na kulisy, na kostýmy, prostě nám to vyhovuje a hru už máme plně obsazenou. I tu čarodějku už máme až po uši.*“ Jarda se smál a při tom se červenal. „*No copak, copak hochu se tak*

červenáš, snad ta čarodějka tě neučarovala?“ „Ale chtěl jsem se s vámi o něčem poradit. Dostal jsem za úkol od učitele Lišky, jako našeho režiséra. Víte, ona Zorka ta čarodějka, ona je cikánka a má zpívat takovou pěknou smutnou písničku, slova v knížce jsou, ale melodie tam není a ta naše cikánka, víte ta naše herečka, kladl důraz na slovo herečka umí dobře zpívat.“ „Která dívka, že má hrát tu úlohu čarodějky?“ Zeptal se mistr. Jarda se znovu začervenal až po uši sklopil oči a povídá, „no přece Blaženka Jirkovská tu přece znáte? Je taková černovlasá s copánky, teď se učí šít u paní mistrové Kvapilové.“ „Ach ta, já už vím. To teda máte dobrý tip, schvaloval a pokračoval mistr, no a jako, co s tou písničkou?“ Jarda mu vpadl do řeči, „no to je právě ono, potřebujeme k těm slovům noty – melodii, tak bych pane mistr prosil kdybyste nám ji napsal. Vy to dokážete, já to vím,“ přímo dětinsky žebroul Jarda, dívaje se mu do očí. „A kdo že bude její partner? To jako tu druhou hlavní úlohu, kdo bude hrát?“ „No já!“ Zaznělo to z Jardových úst, jako když vystřelí. Pan mistr vypouklil oči, až mu ozubené kolečko spadlo na špičku boty, které pustil z ruky. Heleďme se, tak tady přede mnou stojí divadelní herec, plácnul na rameno Jardovi a vesele se zasmál. Tak hochu to se do toho dáme s velkou chutí! Ale ne abys zapomínal na pilník a kladivo! To ti kladu na srdce. Tu melodii ti pro tu tvoji čarodějku napíšu, přines si text a dáme se do toho.

S Jardou, jako když se zatočil svět, zanotoval si čtyři slova z nějaké písničky, která ho právě napadla. Práce mu šla od ruky ještě lip než dříve, už se nemohl dočkat, kdy už budou čtyři hodiny, aby mohl jít domů. O půl šesté mají první čtenou zkoušku. Bylo ujednáno, že se bude zkoušet ve škole. O páté hodině se začali scházet mladí divadelní ochotníci, kteří obnovili starou tradici ve vsi. Jejích rodiče kdysi dávno také hrávali divadlo. V divadelních knížkách měli výběr, jeviště, oponu i kulisy vše měli ještě po nich a v pořádku. Jarda Strnadu měl ten den veselou náladu, zamával nad hlavou rukama a zvolal, „Ticho!“ „Milý ochotničky a ochotníci, herci a herečky!“ Dívaje se na Blaženku pokračoval, „musím vám zvěstovat radostnou zprávu! Naše představitelka hlavní role – čarodějka Zorka, naše Blaženka,“ přitom na ní mrknul a ta se zapýřila – „bude mít k tomu krásnému textu také melodii, postaral jsem se o to, jako její partner v hlavní roli, to byla moje povinnost. Napíše nám ji můj mistr pan Martinovský, to budete koukat, jaká to bude pěkná písnička.“ Všichni si oddychli, ta písnička jim dělala starost, první problémový úkol byl zvládnut. Seděli v lavicích, podle toho kdo s kým měl společnou úlohu, Jarda si přisedl k Blažence, pan učitel Liška rozevřel knížku a nařídil číst první výstup v prvním jednání. Sledoval, opravoval důrazy slov, jak mají být správně vyslovovány. Hlavně se zaměřil na úlohu Václava syna sedláka a Zorky – cikánského děvčete.

V této divadelní hře účinkovali Pepa, Kája, Milan Strnadu, kterému říkali Mošna, byl to komik na slovo vzatý. Dále to byli Pepík Kroupa, Pavla Formánková, dcera starosty a další. První čtená zkouška byla skončena, druhou zkoušku si uděláme ode dneška ta týden, rozhodl učitel. Každý si řádně prostudujte svou úlohu, pořádně se všechno naučte číst, ať to běží jako když bičem mrská a ne jako flašinetová písnička.

Pomalou se celá skupina ochotníků rozcházela. Poslední odcházeli Blaženka s Jardou. Blaženko, oslovil ji Jarda, můžu jít kousek s tebou k rybníku? Blaženka kývla hlavou až se jí copánky přehodily na prsa. Její černé kudrnaté vlasy se staly obětí mírného větříku. Jarda zvedl ruku, aby jí přidržel vlasy s kterými si hrál větřík, lehce ji při tom pohladil a povídá. „Blaženko, ty copánky si musíš rozplést až budeme opravdu hrát, cikánky mají rozpuštěné vlasy.“ Blaže se uchychtla a povídá, „To víš, že je rozpletu, abych tě opravdu očarovala.“ „To říkáš opravdu?“ Vzal ji za ruku, běželi spolu jako malé skotačivé děti dolu k rybníku. Lodka u břehu nebyla. „Budeš čekat na loďku nebo půjdeš pod zahradami? Kdybys šel se mnou a doprovodil mne kousek, co tomu říkáš?“ „To víš, že tě doprovodím, ty moje čarodějko, třeba do cikánského tábora, ale cikánům tě nedám!“ Tisknul jí malou ručku. Otočili se a šli směrem k bridku.

Rosa počala pomalu padat na trávu. Na trávě kolem pěšiny se táhly dlouhé pruhy plátna, které Ukrajinci si sami vyráběli a na lukách ho bělely. Koláče slunečnic zářily při zapadajícím slunci. Jarda a Blaženka šli mlčky vedle sebe po hebké trávě. Oba se nějak zamysleli. Toto mlčení pojednou porušil Jarda. „Víš Blaženko, škoda, že nebydlíš ve vsi mohli bychom se častěji vidět, ale takhle jenom snad jednou a týden. Sice tam jsi ve vsi ale jsi zaměstnaná, šiješ hedvábné šaty, halenky, zdalipak by si dokázala už teď ušít pro sebe šaty?“ „Ty máš ale nápady a ty složíš dohromady mlátičku,“ zasmála se zvesela – „mlčíš vid?“ „Víš s tím řemeslem je to tak, jako to bude s tím divadlem - na první zkoušce jsme ještě své úlohy ani neuměli pořádně číst - po několika zkouškách je budeme umět nazpaměť, pak se budeme učit postupy, různé mimiky.“ Jarda jí vpadl do řeči, „musíš se také pořádně naučit, jak se máš ke mně přitulit!“ Vzal ji kolem pasu a chtěl napodobit, jak by to měla udělat. „Ne, ne Jardo, nejsme na jevišti, na to je ještě dost času,“ a lehce se mu vymkla z rukou. „Ty jsi ale paličatá,“ řekl vyčítavě Jarda. „Tak dobře, já si tedy ještě počkám, až na to jevišti, ty moje čarodějko.“ Při těch slovech se ani nepousmál a jenom se nějak zamyslel. Blaženka šla pomalu vedle něho a jenom kradmo se na něho podívala. To se už blížili k bridku. „Doprovodíš mě až za pramen?“, pojednou se optala Blaženka, „víš tam lítají netopýří a já se jích bojím!“ „Jsi přece čarodějka, proneseš zaklínadlo, odejděte netopýří, já se vás nebojím, žádná zlá moc mně neublíží!“ Předvedl hlubokým hlasem Jarda a dal se do velkého

smíchu. *"To, víš, že tě doprovodím, ty moje kudrnatá holčičko."* Vzal ji za její malou ručku a šli jako maličké děti do školy.

Když šli okolo pramenu, znenadání se k němu přimknula, jakoby hledala u něho ochranu před těmi obávanými netopýry. Lehce ji pohladil po těch krásných černých vlasech a sotva slyšitelně zašeptal, *„neboj se Blaženko, i draka bych před tebou přemohl, ty jsi ta moje princezna, kterou jsem tak dlouho hledal aby mi stále byla nablízku."* *„Vidíš, tak už jsme u pramenu a támhle je náš lesík. Teď se musíš vrátit! Princeznu si zachránil rytíři, ale v pohádce bývá, že zachránce princeznu políbí."* *„Tak jo,"* šibalsky se smějící souhlasila Blaženka a dodala, *„můžeš ale jen na čelo!"* Jarďa poslušně dodržel Blaženčino přání, vzal ji lehce do obou rukou její kudrnatou hlavinku a lehce ji políbil na čelo. V tu chvíli se otočila a pádila k lesíku, ještě jednou se obrátila, zamávala mu rukou a jako lesní víla zmizela v březovém lesíku.

Jarďa se otočil na podpadku a v hlavě mu prolétlo, ta holka má v sobě něco čarovného, zašeptal a začal si pískat nějakou veselou písničku. Spěchal rychle domů přes náves, začalo se stmívat.

Každý týden ve středu byly divadelní zkoušky. Pilně se nacvičovaly výstupy, různé pohyby. Každý už uměl tu svojí úlohu nazpaměť, režisér učitel Liška v ničem nepovolil. První vystoupení pro veřejnost mělo být na druhý den Vánočních svátků. Začátkem prosince byly už zkoušky na jevišti. Jarďa svou úlohu ovládal znamenitě, jak by také ne, když mu jeho partnerka Blaženka, tak moc učarovala. Svou smutnou píseň Blaženka zpívala velmi pěkně, na housle ji doprovázel Jarďův mistr, který také zkomponoval hudbu. Václav sedlákův syn se zamiloval do Cikánky Zorky, kterou kdysi Cikáni zanechali v jedné vetché chaloupce u staré babičky. Zorka vospěla v hezké děvče, ale byla chudá a co ještě horší, byla to přece jenom cikánka. Václavovi se moc líbila, rodiče této známosti bránili. Václav odchází do světa, za tři roky se vrací. Rodiče truchlili za synem, Zorka kudy chodila stále plakala a zpívala si smutnou písničku.

V horkých dnech i za noci

není mi pomoci

toulám se vesnici

já ubohá cikánka

milý mi odešel v dál

Kdyby můj bol nyní znal

trním by své tělo dral

a vrátil by se zpět

tam, kde zanechal čarovný květ.

Píseň pokračuje dál...

V třetím jednání se pojednává, když se Václav vrací domů a setkává se s Zorkou.

Bylo to v roce 1936, to jsem chodil do šesté třídy, bylo to odpoledne, celá naše třída byla na hřišti u školy, (jak jsme říkali na place), měli jsme tělocvik, avšak trochu jiný než jindy. To jsme si hráli různé hry. Najednou, na severní straně se začalo ošklivě mračit, všichni jsme se polekali. Byly to takové zvláštní mraky, jaké jsme nikdy ještě neviděli. Objevil se velký trychtýř, bylo to moc ošklivé, za krátkou dobu začal foukat velmi silný vítr, listí ze stromů lítalo, místy i větve se ulamovaly, později i stromy se vyvracely. Prkna a kde co bylo uvolněno vše se dalo do pohybu, i došky ze stodol to rvalo a ty litaly v povětří. Měli jsme, co dělat abychom doběhli do třídy. Strhl se prudký liják a vítr ještě více zvýšil svou intenzitu. Byly to strašné chvíle, vítr rval vše, potom to zarachotilo a bylo slyšet praskot. Měli jsme všichni velký strach, aby to neotevřelo školní střechu. Přehnal se tornádo, jak tomu říkali naši tátové. Korábová stodola, jako složená, ta vzala za své.

Populární u nás bylo kino. Každou neděli jsme chodili do kina, pokud nezlobil motor, který poháněl dynamo. Ten zlobil dost často. Děti do kina moc nechodily, jenom někdy, když byl velmi zajímavý film. Každého pětníku bylo škoda. V našem koutě, to je v úseku, kde začínala česká vesnice, bylo hodně dětí u Lenochů, Styblíků, Martinovských, Blimlů, nás bylo pěkná hromádka. Tak jsme stále vymýšleli hry. Dali jsme dohromady kapelu, dělali jsme „koncerty“. Činily byly z pokliček, trubky, klarinety, to byly různé síly klacků rovných i pokroucených.

Jednou jsme si vymysleli, že budeme dělat kino. Ale jak? Na dvoře jsme měli starou tabuli – štít firmy, nebo jakési hospody, totiž můj tatínek byl malíř písma a tak jsme tuto tabuli dali na šrák. Starší kluci Toník Lenochu, Vašek Blimlů a moje osobnost jsme přinesli různé malované kresby ze školy. Byly to čtvrtky z bloku. Byly to pěkné obrázky, koně, stromy, baráky, psy a kočky, domácích zvířat, zahrad a všeho možného. Jeden kluk si stoupl za tu tabuli a seshora pouštěl na tu tabuli ty čtvrtky, několik kluků hrálo, jako „kapela“, protože to byl němý film. Holky seděly na lavičkách, koukaly a koukaly, protože zaplatily a měly také vstupenky. Po skončení to bylo chvály! Každému se to kino moc líbilo.

V poslední neděli měsíce října, měli banderovci nějakou významnou schůzi. Přijeli do vsi nějací významní jejich činitelé. Hlídky prověřovali každou fůru a povoz, který vjížděl do vsi. Zastavili jeden povoz na kterém seděli tři muži, jeden z hlídky, která stála na okraji vesnice zvedl ruku na znamení, aby zastavili. „Co jste zač a kam jedete?“ Optal se: „*Jsme Maďaři, odpověděl jeden, který uměl dobře mluvit ukrajinsky, abych vám pověděl, my jsme zdrhli, už té poslušnosti u těch fašounu máme dost.*“ „Zbraně máte?“ „*Ano dvě pušky a jednu pistoli.*“ „*Tu zbraň musíte odevzdat,*“ rozkázal jim jeden z hlídky. „*Poslyš, dej vědět – pošli znamení, aby se sem Bondarčuk ihned dostavil.*“ „*Vyplním rozkaz družé (příteli)*“ odpověděl a vzdálil se na vyšší bod kopce cesty. Zamával jakýmsi praporkem žluté

barvy. Netrvalo to ani pět minut, přicválal na koní ozbrojený puškou asi dvacetiletý mladík. Ptal se, „*Na čí rozkaz jsem se měl dostavit?*“ „*Na můj!*“ Odpověděl hlídkující, který stál u vozu se třemi muži v uniformách maďarské armády. „*Podívej se, dojedeš s těmi muži na náves, tam si dáš zavolat „chmáru“ ten se s nimi už dohodne.*“ „*Příkaz vyplním družě!*“ Odpověděl rázně. Dojel s koněm za vůz a dal znamení, že můžou jet do vsi.

Na návsi stála další hlídka. Jezdec doprovázející povoz hlídce vysvětlil oč vlastně jde, zavolej „chmáru“, řekl jeden z hlídky a odběhnul do sálu, za malou chvíli se objevil černovlasí asi třicetiletý muž s ručním granátem za opaskem a papachou na hlavě. Popošel k vozu, jeden z těch Maďarů mluvící ukrajinsky oznámil, že jich je celkem deset mužů, kteří zdrhli a rádi by přešli mezi ně banderovce. „*Kde jsou ostatní?*“ Zeptal se „chmára“, „*jsou za Podvysokou v lesíku.*“ „*Jednoho jezdce vám dám k doprovodu. Ty pušky odevzdejte!*“ Rozkázal „chmára“. Odevzdali tedy dvě pušky a pistoli, slámu ve voze jim neprohlížel. Dal jim znamení, že mohou odjet. Otočili koně a odjížděli zpět, za nimi jezdec na koni je následoval. Chmara se zabavenou zbraní odcházel zpět do sálu. Schůze byla ukončena. Činitelé (delegace) odjížděla. Odkud byla, co měla za úkol to se nikdo nikdy z vesnice nedověděl.

Navečer prolétl nad vesnicí dvojplošník otočil se a letěl zpět na východ. V pondělí ve čtyři hodiny odpoledne znovu nalétl tento dvojplošník, snesl se níže nad vesnicí a vzápětí byly slyšet výbuchy. Na několika místech shodil menší letecké pumy, s tím zapálil dvě stavení a nerušeně znovu zmizel.

V Panenské ulici bydlel domkař Hoření, ten měl asi metrakové prase, které by si rád ještě přikrmil. Báł se však, aby mu ho banderovci nevzali a tak se rozhodl, že ho zabije. Přišel řezník a zapíchl čuníka. Položili ho do necek a šli pro horkou vodu v tom uslyšeli hukot letadla, postavili horkou vodu a běželi do sklepa se ukrýt. Za nějakou chvíli hukot umlknul. Dívali se po obloze, všude bylo ticho, voda se musela dát zase přihřát.

Podářilo se jim prase opářit, začali se škrábáním, znovu se ozval velice vzdálený hukot letadla, který se chvílemi zdál silnější a bližší. Zase nechali čuníka čuníkem a běželi se ukrýt do sklepa. Ještě jednou se toto všechno opakovalo. Sousedé stojící na půdě u okna se neudrželi, aby se nedali do velkého smíchu. Totiž na půdě domu měli basu a z okna pozorovali řezníka s domkařem Hořením při práci. Když se jim zdála vhodná chvíle, potáhly šmytcem po strunách basy, zprvu slaběji a pomalu zvuk zesilovali - napodobovali tímto způsobem hukot letadla. Dívali se, co se bude dít kolem prasete. Dalo jim to hodně práce, aby utlumili smích, bylo to pro ně legrační se na ně dívat. Později se už prozradili tím, že se neudrželi smíchy. Soused Jakoubek na ně zavolal, „*Už máte smázák?*“. Hoření se otočil, kdože to na ně volá, uviděl v otevřeném okně na půdě souseda Jakoubka a ještě tři muže, jak se šíleně smějí a udiveně

se ptá: „*Co je vám k smíchu?*“ Jeden z provinilců vystrčil basu oknem ven a povídá: „*Koukejte se vy strašpytlové,*“ a potáhl šmytcem po strunách a basa se znovu rozezvučela. Oba u prasete otevřeli pusy s údivem a za chvíli se také dali do velkého smíchu a zahrozili na ně pěstmi. „*Já vám dám smažák!*“ Křičel Hoření, „*Já vám nakašlu vy, vy holoto jedna!*“ „*Nekřič a dělej, nám se už sliny zbíhají,*“ křičel Jakoubek. „*Tak dobrá, ale alespoň litr pálenky sebou!*“ Křičel Hoření. Ti z pudy se všechny rozhodli, že jim půjdou pomoci, co svým chováním zameškali.

Za dvě hodiny seděli všichni u stolu u vonícího smažáku a litrem silné pálenky. Jedni druhé si dobírali, jak se navzájem doběhli.

Úryvky:

Jaké by to bylo kdybychom opustili pravoslavné báfuškové a katolického ksonza (kněze). Starý bafuška, když jsme nevěděli, kdo zabil Abela anebo ve starém zákonu, jak se jmenovali proroci Ilija Ilesej a Ijona, tak nám říkal: ty balvan, ty durak a flusnul si do kapesníku.

Mladý bafuška Palenko, ten nás učil nový zákon. Většinou si olízl prsty a zkoušel a při tom myslel, jaký vzorek uplést na svetru a také, kde a u koho bude svatba.

Katolický kněz, starý polní kurátor jezdil z vesnice Lysina na kole, pojištěný ne tak duševně, ale také životní potřebami. V jedné kapse sutany kvaterku (čtvrt litru) vodky a v druhé půl kila klobásy a franzolku (velká houska). Jaké měl religijní vyučovací metody mi není známo.

Procházka vesnici Volkovem v hluboké minulostí

Vyprávění je spíše jako sen o krásné staré minulostí. V některých místech svého vyprávění pisatel prokládá text změnami, které nastaly a jak jinak, než tím, jak se vesnice změnila od odchodu Čechů. Pokud se dotýkáme změn vždy to musí být, ne jinak než mnohem k horšímu. Protože, od té doby, co odtud odjelo české osazenstvo se nic nezměnilo k lepšímu, vždy jenom k horšímu.

Byl konec května měsíc lásky, vše kvete i to lidské srdce radostí plesá, plíce se nadechují a nabírají čistého voňavého vzduchu, prosyceného medovou vůní mnohých, ovocných, rozkvetlých stromů v naší vesničce.

Sešli jsme se tři kluci a dvě holky. Byl teplý večer, v sobotu jsme seděli u Martinovských na lavičce a o ledačems jsme si povídali. Pojednou padl návrh. „*Co kdybychom si zítra udělali výlet po naší vesnici?*“ Jedem druhého jsme nemuseli dlouho pobízet natož přemlouvat. Slovo dalo slovo a plán byl hotov, že druhý den ráno vyrazíme a odkud, že to začneme? No přece než od začátku vesnice. Proto jsme si dali sraz před Maťákovými ráno v osm hodin. Domek této české rodiny byl první po ukrajinských domcích v Bernartovičové části vesnice. Když jsme byli všichni na místě, vyrazili jsme přes Maťákův dvůr dolů k rybníku. Vše vonělo svěžestí, prosvíceno ranními slunečními paprsky. Vydali jsme se směrem k brýdku Bernartovičové části a do vrchu na silnici - hlavní ulici a naše cesta pokračovala směrem na západ k českému Volkovu. Zastavili jsme se u prvního čísla to je u Styblíků. Tam na nás zaštěkal strakatý pejsek. „*Ten se jmenuje jako ty.*“ a přitom jsem se podíval na Vaška. „*Snad se nejmenuje*

Vašek?“ zeptal se udiveně. „*To ne, ale znám o něm tohle.*“ odpovídám. „*To k Styblikom přišel jeden Žid jmenoval se Eliáš a ptal se strýce Stybliků, Eman jak se ten pes jmenuje a Eman odpovídá, jako ty. Já si ho pojmenoval Eliáš. Tak mu také někdy říkali Jako ty.*“

No tak jdeme dál! Vybidla nás Jarča. „*Ale, co je to tady, tady přece stál Lenochoův dům a nyní celé to místo je obseté kukuřici.*“ Jdeme slunce svítí, sluneční paprsky líbaly rozkvetlé akáty, které rostly po pokrajích silnice. Došli jsme k Virkovu, jdeme se podívat, co se bude dnes večer promítat ve volkovském kině, které provozuje právě občan ruské národnosti žijící ve Volkově Virkov. Na obrázcích vidíme, že se bude promítat film a Čaplinovi. To bude legrace povídá Láďa, když půjdeme do kina, tak nás učitel nenechá po škole. Jen jestli bude mít v pořádku motor, jinak by Fráňa Kolodějský musel kroutit ručně. Jarda nás pobídl abychom šli dále, půjdeme se podívat, co dělá Abrum. Ryska byla venku. Venda se ptá, „*Je Abrum doma*“? Ale kdepak není, Abrum se hání (jako čuba).

A hele upozornil všechny Láďa, „*Podívejte se, kdo to sedí u Stupníků na schodech, to je přece starej Bartoš, má v ruce kalíšek, to si vyprosil na Stupníkovi i když je neděle ráno.*“ Necháváme ho popíjet a jdeme dále. Na kopečku u Mráčků hlásá tabule, Prodej zemědělského nářadí, strojů a průmyslových hnojiv. Přes silnici na rohu stojí malá zvonička. Představuji si, jak tam babička Svojanovská nebo Lojzík Růtů zvoní ráno, poledne a večer, jak ho rozhoupávají provazem. Jarča povídá smutně, „*Už tady není, za války ho rozbila střepina z bomby a jaký byl jeho konec, to už nikdo neví.*“

Zastavili jsme se před školou. Představujeme si jak sedíme ještě v lavicích, za stolem v představě vidíme učitele Vlka. Pasziňskou, Božovskou, Bohuslava, Habrada, Ličku a další. Kde jsou asi všichni? „*Hele! podívejte se, co je to za slavnost?*“ Hasiči jsou nastoupení, také školáci a martinovského kapela hraje fanfáry. Vrátka u Kellneru se otvírají a pan Kellner s červenou šerpou přes prsa v bílých rukavičkách nese prapor a jde do čela nastoupených hasičů. Učitelé běhají okolo školáků nastoupených ve dvojstupu a napomínají je. Za hasiči se seřadili Sokolové také se svým praporem a všichni za řízného pochodu jdou přes Krešchatik do církve. Když všechno to velké shromáždění odešlo, nás pět zůstávalo, dívající se za nimi, snad bychom tam tak stáli hodně dlouho, kdyby nezavanul vánek od rybníka, nesouc sebou líbeznou vůni, která nás probudila a přivedla z toho vidění.

„*Co to voní,*“ povídá Láďa s Vénou, „*no to pece u Nekvapilů pečou chleba a rohlíky.*“ „*Jdeme dolu k rybníku a zajdeme si na čerstvý rohlík,*“ pronesl Jarda. Byly chutné dobré. Holky se nemohly vynadávat na pěkné šaty paní Nekvapilové, které tam švadlenky šili a byly vystavené v okně. Pokračujeme v cestě dolu k rybníku, puškvorec voní, voda se vlní, a osvěžuje vlahým vzduchem, lekníny se pohupují na hladině. Na loďku nasedá Josef Jirkovský s nákupem a jede domu na kurgan.

Husy na břehu kejhají, ty hlasy nás probudily, procitli jsme, protřeli oči a jsme zase v přítomnosti. Voda nikde, loďka také nikde žádná není jenom tráva ostrice, lávka přes močál, kde jen malý potůček protéká. Žádné vrby ani Rútova chaloupka, jen louka voněla.

Zašli jsme do uličky Bažinka a zase vyšli na hlavní ulici naproti u Žida Herška a vrátili se zpět přes Blimlových dvůr cestičkou okolo Zimáků na Račanskou ulici okolo Kyjevských. Podívejte se támhle bydlela v roubené chaloupce tam bydlí děda Šimoníčku, dříve tam bydleli Strakovi. Ale musíme se dostat do Panenské ulice, tak jsme se vydali přes Čechův dvůr. Naproti u Korábů sedí babička Korábová a míchá nějakou mastičku, zlatá babička, pronesla Jarča. Jdeme dolů doleva okolo Pixů, copak je to za rámus? Jo to dělají děti vždyť tady je škola a bydlí tady, co mají tu hezkou kravku a když je pase tak na desetimetrovém provaze. Teď je tady ale ticho, ale doleji ticho není, to u Kechrů. Pokračujeme po prkenném chodníku.

V kovárně bušejí perlíkem do rozžhaveného železa, vedle zase Josef Martinovský dává dohromady mlátičku a naproti u druhého Martinovského opravují žentour. Když jsme podešli dále Jarča říká: „Podívejte se, kdo to stojí u Dusových vrat, vždyť je to Toník Dusu, bývalý režisér ochotnického divadla ve Volkově, a hned po pravé straně domek Formánků, tady prý kdysi býval sál a kooperativa.“ A už jsme na široké ulici. Ta ulice je opravdu široká, krásně dlážděná a lemovaná po obou stranách topoly a dále třešněmi, ach ta vůně a těch včeliček na nich, když kvetly.

„Pamatujete si na jednu příhodu?“ pronesl Láďa. „To jednou v zimě, bylo nás asi osm, u Vašika Novotných jsme si bez dovolení vzali korbu a vytáhli ji až na kopec. Na korbu nás nasedalo nás několik i s děvčaty. Ve čtyřech ji táhli nahoru a dolů to byl let. Korba se zastavila až u Karlových stodol o topol. Vše dobře dopadlo, nohy jsme měli celé.“ Tady po levé straně domek pana učitele Boučka. Ten učil ještě naše otce a matky. Docházíme k Hromadovému statku, představme si, co se tam v zahradě vždy odehrávalo v den Petra a Pavla. Hasiči mají plné ruce práce, muzikanti vyhrávají, děti běhají, pochutnávají si na zmrzlině, po jevišti běhá hastrman, dělá do Vašik Šenků, a u Formánkového plotu běhají Cikáni, občané popíjejí pivo. „To bylo tenkrát veselo!“ pronesl Jarča.

Obešli jsme okolo hřbitova a zabočíme na Zelenou ulici. Je to ulice řemeslníků, ševců, krejčích, tesařů, kovářů a dělníků, jsou tady dvě prastaré roubené chalupy z kmenů, je to Majerová a na rohu Štrojsová. Tam jsme potkali Pilipa. Vracíme se zpět zase na Širokou ulici a dolů doprava. Po levé straně je Nových zámečnická dílna a hned vedle Štorkův mlýn. Přecházíme most a zahýbáme do Špitální ulice, na rohu této ulice je fotoateliér Josefa Ježkého. Hned za ním mlékárna Domských a za ní truhlářská dílna Zumrových, dále pekárna Václava Ježkeho. Máme namířeno do Špitální ulice, ale co to, ta ulice

mezi Josefem Kocekem a p. Šlégrovou pokračuje do poli, ale co nás to napadá, vždyť tam jsou nějaké budovy. Jo to jsme v přítomnosti – je tam nový kulturní dům a nová škola.

Znovu si protřeme oči a konečně vcházíme do Špitální ulice. Aha tady kdysi byla nemocnice, za války ji Němci rozbili. V ní pracoval doktor Stefanowski, doktor Lesňuk a Andrejevsky. Jako sestra tady také pracovala Anna Šimoníčková, její syn Jaroslav je až na Kamčatce a Naďa ta je tady mezi námi. Už jsme došli až k zámečnické dílně Ladislava Martinovského, po pravé straně je kovárna Josefa Styblíka, po levé na rohu se nachází holič Danilčenko a obuvnická dílna Václava Brauna.

Ale v tuto dobu se musíme dostat na náves, která má svoje krásné jméno Kreščátik, podle hlavního náměstí v Kyjevě. Chceme si ho řádně prohlédnout. Vpravo na rohu stával kolotoč a hned bílý dům, tady má Růžena Mráčková obchod s obuví a látkami, tam si ženy nakupovaly látky a také tady si jí nechaly ušít. Po levé straně je dlouhý dům Václava Pixy, velký koloniální obchod. Vedle na rohu v té samé budově, ale nasměrované už do Široké ulice restaurace Josefa Dottra s velkým sálem. Ale počkejte na něco si vzpomínáme, tady bývalo veselo, hrála se tady divadla, sokolská vystoupení, hasičské bály, silvestrovské kabarety, dětské bály, jo to bylo něco! Po levé straně, ten šedý barák to je Kroutilů, v něm je řezník Jaroslav Kapeš a advokátní kancelář Rohozinského. Hned vedle Kroutilů je dlouhý dům Petra Jirkovského, je v něm lékárna, železářský obchod bratří Šenkových, řeznictví Androně a hospoda Jana Jakubovského a naproti u Styblíku obchod s látkami Spolteva. Tak jsme vše prohlédli a jdeme dál směrem na Voronyče. Po pravé straně je hospoda Jaroslava Mráčka a po levé straně hospoda Josefa Kyjevského.

Ušli jsme hezkých pár kilometrů a máme žízeň jako trám, ale to už vydržíme až k dědovi Borovskému. Jsme u pravoslavné církve, kdysi tady sloužil baťuška Božovský, později jeho zeť Palenko. Naproti církve je stará ukrajinská škola, následuje po pravé straně Bradáčů domek, v něm je obchod a pošta, ta byla později přestěhovaná ke Šnajdrom na druhou stranu ulice. Konečně jsme u dědy Borovského na křižovatce, kde se říkalo na Růžku. Když bychom pokračovali touto cestou na západ, dostali bychom se o vesnice Rohožno a ještě dále do městečka Demydovka vpravo k pivovaru Jirkovským mlýnům a dále k usedlostem Za Rybníkem (nebo se tam také říkalo na Kalinovce). Děda nás přivítal s dlouhou višňovkou pobafujíc a vypouštěl obláčky voňavého kouře. „*No to jsou k nám hosti a samá mládež, tak copak si dáme?*“ No to víte dědo určitě sklenici dobrého volkovského piva Granát. Udělali jsme si procházku Volkovem a už nám z té chůze vypráhlo. Koukáme, že krčma ještě stojí. „*Ale, to se vás hoši jen zdá, nyní je tam čajna.*“ „*A Daník Klicperu má tady naproti řeznictví?*“ „*I co vás napadá, vy jste snad*

spadli z měsíce ne?“ „Vždyť je to obchod s konfekci.“ „A kaplička ještě stojí?“ „A to ani nevím,“ odvětil děda.

Vypili jsme to řízné pivo a holky si daly sodovku a vyšli jsme pivovarskou ulici dolu kolem Dřevěné skály, tak se tady říkalo. „Ale, co to, kde je to dřevo, ty stromy?“ ptá se Jarča. „Byly a už nejsou,“ odpoví Láďa. U Sobotu v krámě mají zavřeno, tak jdeme dále. A už jsme u pivovaru, tady se vaří to dobré pivečko. „Vařilo! To už je hodně dávno!“ opravil ho Vašík. „Kdysi tady byl Halounek, potom Částek, dále Marynec a dál už nevím.“ Už jsme u mlýna, „Kluci tady si nachytáme ryby.“ „Kde bys je chtěl chytat?“ usmál se Láďa a měl pravdu. Mlýn nikde, voda nikde, jen malá stružka vtéká pod most. „Ani u Částku, pane tam byli kapři!“ Ten nový mlýn také není v provozu. Když už jsme až tady, to už dojdeme také na kopec blízko Jirkovských a podíváme se na panorama celé vesnice. Slunko se už schylovalo k západu a objevily se červánky, k nám se vinula vůně puškvorce a žáby zahajovaly svůj koncert. Z dále bylo slyšet zvon z Dublan a na kurganu Josef Jirkovský začal hrát na harmoniku a tak nám skončila procházka Volkovem. Nechť se nám ta naše vesnička často takto přizdá, nechť jí máme stále a hodně dlouho ve své paměti – tu rodnou vísku.

O smrti Ládi Millera

V druhé třetině naší dlouhé vesnice za církví na rozcestí stála stará krčma. V těchto místech se rozbíhaly cesty do vesnic Tesluhova, Rudku a městečka Demydovka. Směrem k pivovaru a mlýnu po mírném svahu byla stará velmi blátivá cesta, která byla vyztužena dlouhými dřevěnými kládami. Tyto práce dělali za první světové války Rakušané. Této čtvrti se začalo říkat „Dřevěná skála.“ Po jedné straně byl statek Hrudkův. Milerův statek byl větší, bohužel byl nešťastný. Bůh ví, z jaké to bylo příčiny, jeho majitelé hospodařili dobře. Hospodářství vedla stará paní Milerová se třemi dětmi, když děti dospěly, když už by mohly ve všem matce pomáhat, tak pro tuto usedlost nastaly smutné časy.

Nejmladší syn Mikuláš (Kolouš) zamřel na zhoubnou nemoc ve velmi mladém věku, Ladislav (Láďa) spáchal sebevraždu. Bylo štěstí, že starší syn Josef se přizpůsobil do rodiny Mařakových v Bažinské ulici. Dcera Jaroslava se provdala za Rybník. Ladík zůstal z dětí sám, hospodařil s matkou. Byl povahy tiché a mírné.

U Hrudků měli tři děti, Josefa (Jozu), Milenu a Pavlínu, ta byla nejstarší. Byla to hezká dívka, povahy veselé. Tyto děti obou rodin vyrůstaly po sousedsku. Když Pavlínka dospívala zalíbila se Láďovi Milerů. Velice dlouho jejich láska byla tajná, scházivali se tak, aby z jedné ani z druhé strany nikdo nic nevěděl. Až jednoho osudného dne se vše dověděla Láďova matka, a bylo zle. Začala mu to rozmlouvat a

naříkat. Tak ty se chceš slízet s tou Pavlou? Jen ať tě ani nenapadne si ji chtít vzít ! Podívej se, co bys vyženil, tu jednu krávu, nebo snad jenom jalovici! To není děvče pro tebe, podívej se na jejich hospodářství, na jejich hospodaření a na naše! Co jen jí můžou dát věnem? Jsou zadlužení, ani pořádně obdělávané pole nemají! A tak to pokračovalo stále a těm výčitkám nebylo konce

Ten výstup s matkou, hodně zapůsobil na nebohého Láďu. Kudy chodil všade ho to trápilo a pronásledovalo. Pavlínce nic neříkal, co se doma stalo, vše tajil ve svém nitru. Až jednou večer řekl matce, že se jde projít, ta mu v tom nebránila. Odešel...

Druhý den před polednem přišla zpráva do vsi z Rudně, byla to vesnice a také železniční stanice na důležité trati Lvov – Rovno, vzdálená asi 18 km, že tam našli mrtvého chlapce na kolejích. Podle dokladů zjistili, že se jedná o Vladimíra Milera z Volkova. Hned matka s nejstarším synem Josefem zapřáhli do vozu a jeli tam. Byl to opravdu Vláša. Mrtvého si ho odváželi na voze domů.

Ale proč se tak stalo? Protože jejich statek byl o něco větší a jeho nevěsta o něco chudší! Pavlínu jsem nedávno viděl na pohřbu mého kamaráda z Volkova, jako již bělovlasou stařenku.

Je zimní období, doba sněhových vánic, zafoukaných cest. Když slunce svítí, sněhové vločky jiskří a svítí pod paprsky zimního slunce. Saně po sněhu sviští s bujnými koňmi a s rolníčky na krku. Vozkové na saních sedí zachumlaní v burkách a s horkými doma nahřátými cihlami u nohou. Je to pravá volyňská (nebo také ruská) zima. Dneska už nutno říci bývala.

Z divadelního dění:

Véna s Boženkou mívali vždy hlavní role. Vždycky jim to sedělo. Čím déle si zvykali na sebe, tím se měli více a více rádi. Ze školního kamarádství se vyvinula láska dvou mladých lidí. Véna, když končil v dílně u pana Nového, znamenitého to zámečnicka, spěchal dolu k rybníku, kde na Boženkou čekal. Doprovázel ji domů okolo pramenu a tam si vzpomínali, jak šli poprvé spolu z první zkoušky, jak se bála netopýrů a také na první polibek na čelíčko.

K Ježíšku jí Véna přichystal pěkný dárek. Dal udělat u truhláře pana Zumra pěknou krabičku – šperkovníci. První den svátku Vánočních zabalil dárek do pěkného papíru, převázal červenou stužkou a šel Za Rybník. Na návsi potkal Péťu, „*bud' zdrav Péťo!*“ Už z dálky ho zdravil Véna. „*Kampak si to štrádíš tak sám?*“ „*Ale vyšel jsem se projít a půjdu asi k Růtom, tam trochu posedíme a popovídáme si, stejně chumelí a dost to fouká, tak aby nám uběhl čas,*“ povídá Péťa. „*A kam ty máš namířeno? Aha neseš Ježíška – vid! To bude mít Boženka radost, to já nemám to štěstí, abych mohl své dívce také dát nějaký dáreček. Protože zatím žádnou nemám. Bavím se se všemi a to bych musel mít plné saně dárku!*“

Oba se tomu zvesela zasmáli. „*Tak běž Véno, ať na tebe Boženka dlouho nečeká.*“ „*Já tam budu hned, půjdu přes rybník, je v tuto dobu pořádně zamrzlý.*“ „*Pěkně chumelí,*“ podotkl Pěta. „*Spěchej aby tě to někde nezafoukalo, co by si bez tebe Boženka počala.*“ „*Neboj já bych se k ní i přes pětimetrové závěje prošlapal i kdybych byl jako sněhulák při pochodu.*“ To volal na Pětu už z dálky. Sníh začal padat hustěji a také vítr zesílel, rozpoutala se opravdová sněhová vánice. Véna šel proti větru nedbaje ničeho. Cesta mu trvala mnohem déle než jindy a než předpokládal, bylo již dvě hodiny odpoledne, když dorazil na kopeček k Jirkovským. Boženka ho už s netrpělivostí čekala. Vešel do stavení jako obrovský sněhulák, celý zafoukaný a olepený sněhem.

Šťastné a veselé svátky Vánoční popřál všem, ale hlavně Božence, vzal ji za ruku a políbil. „*Honem si svlékni kabát, dáme ho roztát a usušit, musíš být celý zkrehlý po tak náročné cestě.*“ starostlivě dodala Boženka. Zavedla ho do další světnice, kde stál vánoční stromek ozdobený cukrovým, oříšky a jablky, která se rděla na zeleném jehličím. Stromček voněl pryskyřici po celé světnici, v kamnech praskalo dřevo.

Nastala pravá vánoční nálada a také doba k předání dárku. „*Nesu ti Boženko něco od Jéžiška*“ a podával jí úhledný balíček. „*Bylo by dobré kdybys ho hned rozbalila,*“ prohodil Véna. „*To teda s velkou radostí udělám, ale až o něco později.*“ „*Hezky ti děkuji Véno, dám si ho pod stromeček a bude tady stát po celou dobu, co tady bude stromeček,*“ krásně se na Vénu usmála a říkala to s velkou radostí. Eman, bratr Boženčin, nebyl doma. Rodiče se oblékali a připravovali, že půjdou na návštěvu k Josefom. Než rodiče odešli maminka si stačila ještě prohlédnout Boženčin dárek a nařizovala, aby nezapomněla pohostit Vénu, po tak dlouhé a namáhavé cestě. „*Neboj se maminko, já ho nenechám umřít hladu, kde bych našla jiného takového zlobila,*“ smála se Boženka. „*Dej mu také kalíšek na zahřátí,*“ ozval se tatínek.

„*Tak tady si sedni ke stolu a budu tě krmit!*“ Rodiče odešli. Boženka si přisedla blíže k Vénovi, ovinul svoji ruku kolem jejího pasu a dlouze ji políbil. „*Ty moje sladká Boženko, já tě moc miluji,*“ tiše jí zašeptal. Podívala se mu upřímně do oči a řekla, „*že mne nikdy neopustíš?*“ „*Jak bych mohl blázínku – ty moje velká čarodějko, tys mne k sobě přičarovala už hodně dávno, už ve škole, tenkrát jsme byli ještě spolužáci a kamarádi, ale teď. Nyní jsi moje milá nejmilejší,*“ popadl ji kolem pasu a nadzvedl ji a točil se s ní po světnici jako z hračkou. „*Už dost, dost!*“ zvolala, „*už se mi moc točí hlava!*“ „*Mně také, ale jen proto, že tě mám šíleně rád!*“

Posadil ji na židli, její krásný smích se řinul z úst, jako rozsypané perličky - jako rolničky, když zvoní. Když se trochu uklidnila, řekla, „*myslím, že je čas abychom společně rozbalily dárky. Rozvážeme pentličku,*“ na každé slůvko kladla veliký důraz a zvonivým hláskem protahovala, rozbalíme papír a –

oči se jí rozzářily do široka – zatleskala ručkami, jak malá holčička a po chvilce s údivem pronesla – „*to je krásná krabička!*“ A s takovou krásnou růžičkou, popadla ho za obě tváře a vtiskla mu rozpustile sladkou hubičku. „*Vidíš, já jsem tak divoká, že jsem ti zapomněla dát dáreček. To je moje vlastnoruční práce - uvidíš, co jsem vytvořila.*“ Vzala z pod stromečku malý plochý balíček, zabalený do čtverce zabalený a podala mu jej. Věna poděkoval – co to asi je? „*Rozbal to a uvidíš,*“ škádlivě pronesla Boženka. Věna balíček opatrně rozbaloval, jakoby se bál, aby něco při rozbalování nepoškodil. „*To jsou krásné kapesníčky, ta jemná práce, to jsi sama háčkovala?*“ „*Ano sama a jen pro tebe můj drahý Venoušku. Máš tři, jeden k hnědému obleku, druhý k šedému a třetí – hádej! Až se budeš ženit! A sama ti ho v kapsičce upravím!*“ „*Avšak jen pod jednou podmínkou, že budeš mou nevěstou Boženko,*“ zajásal Věna. „*Když mě budeš chtít za ženu?*“ nesměle zašeptala Boženka. „*A kterou jinou bych si vzal?*“ „*Ukončíš učení a půjdeš do světa, kdož ví zdali se mi vrátíš. Třeba na mne i zapomeněš.*“ smutně pronesla Boženka. „*Vždyť v létě mi teprve bude sedmnáct, jsme ještě moc mladí!*“ „*Co na tom, ale máme se rádi a jeden druhému nesmíme ublížit a na nějaké zapomenutí nesmíme ani pomyslet, moje drahá Boženko!*“

Najednou bylo slyšet dupání bot pod okny, jak si někdo oklepává sních. Vrzly namrzlé vchodové dveře. „*To jde náš Eman,*“ povídá Boženka. Eman otevřel dveře do světnice, uviděl Věnu a zvesela zvolal. „*Vítám tě u nás na svátcích, brr to je psí zima. To je hezky, že jsi Věno přišel.*“ „*Věna mi přinesl pěkný dárek!*“ Chlubila se Boženka a podávala mu krabičku. „*Je pěkná povídá, to si ani nezasloužíš!*“ „*A proč by ne? Ty nezdrováku!*“ Durdila se na Emanu a rukou hladila víčko krabičky. Eman se otočil na Věnu a povídá, „*Tak myslím člověče, že se dneska ani domů nedostaneš, budeš muset přenocovat u nás. Ráno jedeme do vsi tak tě vezmeme sebou, co tomu říkáš?*“

Věna se usmál a řekl: „*No mám být večer doma, ale když to nepůjde, tak budu muset zůstat. Naší vědí kde jsem šel, snad to pochopí, když je taková slota a žádnou starost nebudou mít.*“

Boženka zatleskala ručkama a řekla, „*Uděláme si pěknou vánoční pohodu. Naši už brzo přijdou a všichni svátečně povečeříme, něco dobrého s maminkou přichystáme! Ty Emane máš vždycky dobrý nápad,*“ a plácla ho po ramenní.

Začalo se stmívat, Boženka rozsvítila svíčky na stromečku, venku skučela meluzína a silný vítr zaháněl sních do oken a po dvoře dělal závěje. Ve světnici bylo příjemně teplo, v kamnech praskalo hořící dřevo a plaménky proskakovaly přes dírky u dvířek a vytvářely na stěnách odraz.

„*Naši jsou ještě u Josefu, budeme muset jít poklidit dobytek a koně!*“

„*Já ti pomůžu Emane, dej mi něco starého na sebe a jdeme!*“

Véna se rychle převlékl a už byli ve stáji. Koním dali jen chudý obrok, v zimě nemusí mít vydatnou krmí, zbytečně by měli moc roupů a nebylo by s nimi v chlévě vydržení. Napojili koně a také všechen ostatní dobytek, koním za žebřiny dali ještě jetelové seno. Podestlali suchou slámou.

„Prasata si maminka poklidí sama až přijde. Pojd' máme nakrmeno, jdeme do světnice!“ Za malou chvíli přišli rodiče. *„Vy tady sedíte potmě,“* zvesela povídá otec, *„jestlipak máš Emane poklízeno?“*

„No samo,“ hrdě odvětil Eman, *„ale prasata jsme nekrmili.“* *„Ty si maminka udělá sama,“* broukl otec.

„Tatí Véna u nás přenocuje, ráno jedeme do vsi, tak pojedete s námi.“ *„Kam by šel do ty sloty, aspoň si pořádně popovídáme,“* schvaloval to otec.

Boženka chystala s mamčinými radami na stůl večeri. Otáčela se po světnici až jí copánky litaly ze strany na stranu. Po večeri dali na stůl jablka, ořechy, pečivo a také čokoládu a flašku domácího vína. Večer jim uběhl rychle, příjemně a vesele. Eman s Vénou se uložili ke spánku v kuchyni, Boženka šla spát do malé komůrky. Ráno vstávali později, to už přestalo sněžit, také vítr se zmínil a vykukovalo i sluníčko. Po snídání a ranním poklizení veškerého domácího zvířectva, zapřáhli koně do svátečních saní a samozřejmě nesměly chybět u koní na krku rolničky a všichni jeli do vsi.

Emanův otec měl objednané lístky na Silvestra na kabaret do sálu u Dotrů. Chtěl si je vyzvednout. Po cestě se ptal Vény, *„A co ty nepůjdeš na silvestrovský večer? Prý to bude pěkné, budou zpívat hodně nových písniček.“*

„Já asi sotva nemám lístek, naši si vzali jen pro sebe.“ *„Počkej já se zeptám, u našeho stolu by snad ještě jedno místo bylo volné. Lístek pro Emanu jsem neobjednával jenom pro Boženku, tak půjdeš s námi. Kdopak ví, jak to bude za rok, ono se to ve světě nějak divně mele.“*

O Masopustu

Na konec masopustu býval dětský bál. Tato tradice se dodržovala. Každá maminka tu svou dcerušku nebo synka nastrojila, holčičky měly velké mašle ve vlasech. Chlapci měli společenské oblečky, ne uniformy, které se nosily do školy. (První až čtvrtá měli na stojatém límci prýmky stříbrné. Pátá až sedmá třída měly prýmky zlaté). Učitelský sbor byl vždy v plném počtu. Chlapci z vyšších tříd prováděli paní učitelky a děvčata zase pány učitele. Starý Kutílek u bubnu jen zářil a bručel si pod vousy, *„Jó, když já jsem ještě byl jako kluk, to taková moderna nebejvala, ale jen ať se děti bavěj, kdopak ví, jak to tady za pár let bude.“*

Véna Sovu tančil často s Boženkou, na tanec byl už velký mistr, už to uměl pořádně roztočit, jak by také ne, když ho doma stále švagrová trénovala, povídali si kluci. Pojednou se po sále pozvedl šum, některé děti u dveří začaly volat, „*Jdou maškary – už jsou tady maškary!*“

Do sálu se hrne obalený hrachovinou Masopust, za ním voják se šavlí, baba s nůši na zádech, dále přicupital Žid s pytlím na zádech a v něm nějakou kožku a za nimi se valili další a další. Vnořili se mezi tancující děti, někteří popadli sousedky a už se točili v kole. Veselí bylo veliké, plno smíchu a vyvádění v kole. Maškary dělaly různé šaškoviny, někdy musely děti z kola ven – maškary měly svůj velký rej. Jen málokterou sousedku nechaly na pokoji. Když se pořádně navyváděly, odtáhly do ulic – po vesnici.

Byl konec dětského bálu, konec radovánek, pořádný buřt s velkým preclíkem snědený, který každé děcko dostalo. Doma napečené koblihy, šišky, v některých rodinách i koláče byly také snědené. Pomalu se to blížilo k jaru. Den se prodlužoval, slunce začínalo mít velkou sílu. Teplý vánek dělal na přírodě divy. Když už byly dvorky bez sněhu začala se zelenat první travička. Také v zahradách tomu nebylo jinak, začínala kvést pampeliška a ovocné stromy nalévaly nové pupeny a připravovaly se ke květu.

Toho roku byly Velikonoční svátky v dubnu. Kluci lezli na rozsochaté vrby řezat proutky na pomlázky, které si většina kluků dokázala sami udělat. Péta, Véna a Pepa si upletli parádní pomlázky, pořádně dlouhé a pěkně štíhlé. V pondělí druhý den svátku, brzy ráno, vyrukovali, tady se říkalo, šupat holky. Nejdříve to vzali od Styblíků, dále k Lenchům, Blimlům, Martinovským. Po cestě se dověděli, že u Maťáků jsou schované holky ze Široké a Račanské ulice a tak hurá na ně. Jenže holky byly zamčené, tak co... Strýc Maťáků otevřel okno a nastal kolotoč okolo stolu, postelí - výskání, vřískot, některá z holek chytila hrnek s vodou a začala nás polévat. Kluci nelenili a našli větší hrnce a polejvání ve velkém začalo a to už byl vrchol, v kuchyni to plavalo a okolo studně, která byla uvnitř chátě bylo bláta, jako na poli.

Po tom souboji, to už bylo více kluků pohromadě, se všichni vydali na Širokou ulici. Na každém dvoře byl vřískot, smích, holky ječely, bylo slyšet výkřiky selek. Téměř každý soused vyšel po svém okolí vymrskat tu svou sousedku, bylo to téměř povinností. Dospělí hoši chodili vyšupat ty své milé, tu svojí nejdříve a potom se skupinou šel teprve dále. Děvčata se zavírala na půdu, do skříní, kam se jen dalo, ale neodbytní mládenci, se nedali jen tak oklamat, lezli okny, otevírali skříně a běda děvčatům která se hodně bránila, tím to bylo horší. Jára Péta a Pepa došli až k Novotným, kde také vyšlehali ženské.

„*Kde je Véna?*“ otázal se Jára...

„*To víš někde lítá po vesnici,*“ odpovídal jeho starší bratr Josef. Když hoši vyšli ven, jeden z nich povídá.

„*Jo lítá po vesnici a zalítne až Za Rybník.*“ prohodil někdo.

„Víte co kluci, jdeme za rybník. Půjdeme okolo školy, dolů k rybníku, tam bývá lodka, převozník nás převezí a budeme tam mnohem dřív, než obcházet velkou část vesnice kolem pivovaru a mlýna.“

Po cestě k převozu ještě vyšlehali několik děvčat. Starý, přezdívkou Omelián, byl doma. Lodku měl přivázanou u velké vrby.

Chlapci začali volat, „Strejdo, převezte nás...!“

Peťka Paňko nás převezl na druhou stranu. „To víte strejdo, musíme tady za rybníkem vymrskat holky, je jich tu hodně! Děkujeme za vaši ochotu!“

Nejdříve půjdeme k Ládikom, usnesli se hoši. U Ládiku byli doma. „Dobrý den, šťastné a veselé svátky!“

Nejprve pozdravili hoši a začaly mrskat panímámu. „Kde je Boženka?“ Optal se Pepa. „Že tady byl Věna Sovu?“ Vpadl do řeči Péťa. „Byl a všechny tři Eman, Věna a Boženka šli k Josefom,“ povídá panímáma. „Tak jdeme za nimi,“ křičeli a vydali se dolu z malého kopečku.

„Konečně jsme vás dopadli,“ volal Pepa a hnal se jako první a za ním ostatní pomlázkami na děvčata. Děvčata výskala, běhala po dvoře, ale utéct nebylo kam a proto výprask byl pořádný.

Boženka se smála, až se zajíkala. „Vidíš Věno, to jsou pořádní kluci, ti šlehaj! To ty s tou tvojí pomláztičkou jsi mne jen pohladil.“

„Kluci chcete vajíčka?“ optala se Jaruška Josefů.

„Děkujeme, my už jen funíme,“ povídá Pepa, „ale vezmeme si a potukáme se.“

Jak si tak ťukají, ozvaly se ze vsi církevní zvony. Byly to dva velké a silné hlasy a jeden pomalý nejsilnější. A ťukalo se vesele. Věna se trochu durdil na Boženku. Péťa k němu popošel a povídá, „no, no Venoušku, snad by si se na Boženku nezlobil, to byla jenom legrace. Boženka tě přece jenom škádlí.“

„U Kolů jste už byli...?“ optal se Věna Eman.

„Právě jsme tam chtěli jít a v tom jste přišli vy, tak nyní jdeme všichni společně,“ dodal Eman a vyrazili všichni ve velkém houfu ke Kolům. (Zřejmě, pro upřesnění, pojmenování podle křestního jména Kolouš, Kola, Mikuláš a také Ládikovi, Josefovi avšak vždy pod příjmením Jirkovský. Za Rybníkem jich bylo velmi mnoho a proto se říkalo podle křestního jména.)

Jak to bylo ve Volkově, když tam přicházely Sověti. Odchod do války.

Když tam přilétla německá letadla strhla se silná protiletadlová palba. Z letadel zchodily několik bomb na západní stranu vesnice. Jedna puma spadla na Vottovů zahradu, naštěstí nebyly žádné osobní ztráty na civilním obyvatelstvu a z vojáků jen několik lehce zraněných. Další nálety na vesnici už nebyly. Druhý den byl již klidný jenom vesnici projížděly motorizované sovětské jednotky, stále od Dubna

směrem na západ. Velká skupina sovětských partyzánů zůstala ubytovaná ve vsi. Objevovaly banderovské sklady s potravinami – škvářené sádlo, máslo také podomácku udělané masové konzervy a to si rozdělovali mezi sebou a také dávali obyvatelstvu. Znovu se utvořily, jako už jednou tady byly – Silsověty (vesnické Národní výbory), které byly pověřené řízením obce. Lidé začali volněji chodit po ulicích. Mladí hoši se opět začali navštěvovat, bylo mnoho úvah o tom, kdy proběhne mobilizace o vstupu do čs. armády.

Předseda výboru pan L. Langr dostal příkaz z okresní vojenské zprávy, aby provedl soupis všech mužů od osmnácti do padesáti let – ročníky, které podléhaly vojenské službě. Soupis měl být vyhotoven koncem března. Každý muž tohoto věku z české obce už věděl, že půjde do čs. armády, z okresní vojenské zprávy v Kozině už to bylo hlášeno na M.V.

Jednou v neděli odpoledne přišli Kolouš a Emanem ke mně, já jsem je uvítal slovy, *„tak co armádo, víte o tom, že už brzy budeme rukovat? Už toho je plná ves, já už mám připravený kufřík, jen ho naplnit věcmi, které budu potřebovat na cestu a jde se, a co vy?“*

„Copak ty Petře, ty půjdeš z domova sám,..? to mi s tátou jdeme oba,“ odpověděl Eman Jirkovský.

„Kolouš jde taky sám. Jak to vypadá u Sovu?“ optal jsem se. *„No z jejich rodiny půjde také jenom Věna, jeho starší bratři jsou na tom se zdravím dost špatně.“*

„Kolikpak nás půjde asi celkem?“

„Myslíš, nejenom z vesnice, ale také z Křáku, Černého lesa, Jablonovky, Kochanky, z Kalinovky (Za Rybníkem), Novin, Rohožna a Podvysoké?“ optal se Kolouš.

„Tak to ti nemohu přesně říct, ale bude nás asi pěkných pár set mužských.“

„No kolik asi?“ nedočkavě se optal Eman.

„Jak jsem se doslechl, tak ze vsi a okolí, to je ze všech osad a okolních vesnic, které už vždycky patřily kulturně k Volkovu, je prý to 350 osob.“

„No to je hodně, to bude skoro pěší prapor, že,“ pravil Eman.

„Počet, jaký bývá v jednotkách nebo vojenských útvech o tom nemám ani zdání,“ jsem odpověděl.

„A co děvčata? Půjdou některá také s námi?“ pokračoval Kolouš v otázkách.

„Oni nepodléhají mobilizaci, ale doufám, že se některé odváží a půjdou také, slyšel jsi Slávku Janouškovou, že bude mezi prvními, které půjdou. Děvčata udělají také velkou službu v armádě. Viděl jsi v sovětské armádě, tam mají velké uplatnění, jako spojačky, sanitářky, regulovčice a ještě jiné důležité funkce,“ dělal přednášku Eman.

„Co Boženka? Jak se s tím bude smířovat ona, že Věna bude muset také jít? Je ztrápená vid?“ zeptal jsem se Emany.

„To víš ona je pořád nějaká divná, jednou je veselá, dokonce si někdy i zazpívá, a zas jí něco drapne a chodí, jako zvadlá lilie.“

„A co Věna už byl u vás od té doby, co jsou tady sověti?“

„Byl u nás jenom jednou.“

„Co říkáš Koljo? už bychom měli jít, Petře pojď také s námi na Kreščátík, (Tak se říkalo volkovské návsi) tam se vždycky někdo s kluků najde s kým bychom si popovídali,“ řekl Eman. Oblékl jsem se a všichni společně šli na návěs. Na nějakou práci už nebylo ani pomýšlení. Mezi obyvatelstvem už se přetřásal jenom odchod do armády, kdy to asi nastane. Také se mluvilo o tom, jak Rudá armáda postupuje a také byly obavy, když někde Němci kladli velký odpor, aby se fronta nevrátila ještě zpět.

Když jsme přišli na návěs Pepík Kroutilů stál u vrat s Toníkem Lenochů, oba byli už o něco staršího ročníku než mi. Pepík uviděl přicházet tři hochy, už z dále na ně začal kývat a křičet.

„Tak, co hoši, už se radíte, jak si napěchujete kufříky, co všechno si do něho vezmete?“

„Co by do nich pěchovali,“ smál se Toník, „kalhoty na sebe, jedny podlečky (spodky) košili, lžící a nůž, flašku samohonky, břitvu, kousek mýdla a o ostatní se postarají už tam.“

„Než se dostavíme na místo budeme muset také jíst,“ drmolil Kolouš.

„Musíme si vzít nějaké uzené, aspoň kilo klobásy, bochník chleba to taky uneseš ne?“ radil Pepík Koloušovi.

„Podívej s námi pojedou několik povozů, něco si dáme na fůru a něco ponese. Slyšel jsem, že čtyři hospodáři dávají po jednom koni pro armádu i s vozy. Pojedou s námi až na místo určení,“ vysvětloval Pepík Kroutilů.

Do tohoto hovoru se přidala k rokujícím ještě další skupinka mladých chlapců, kteří také podléhali k narukování do vojska.

Koncem března přišel posel z výboru k nám se vzkazem abych se dostavil na výbor k předsedovi.

„Co mně zase chtějí?“ otázal jsem se.

„Nevím,“ odpověděl posel, „asi něco velmi důležitého, protože ve třech něco v kanceláři psali celé tři dny a když s tím psaním skončili, předseda se jich ptal, koho s tím pošleme do rajonu? Jmenovali hodně mladých kluků, až se dostali na tvoje jméno Petře. Já jsem měl zrovna službu, seděl jsem ve vedlejší místnosti. Předseda povídá, dojdi pro Petra Blimlů, ať sem hned přijde, tak jsem tady. Tak pojď půjdeme.“

„Dle vašeho rozkazu jsem zde, pane předsedo,“ říkám, když jsem vešel do kanceláře.

„No, no! Ještě nejseš na vojně a už si hraješ na vojáčka,“ zasmál se předseda Langr, „pojď dál.“

„Přidělili jsme ti velmi důležitý úkol – posad' se a dobře poslouchej. Tady je vyhotovený soupis všech mužů podléhajících vojenské službě, rozumíš? Je to zapečetěné. Půjdeš nebo pojeděš na rajon na Vojenkomat (vojenské velitelství). Toto všechno neporušené předáš do rukou náčelníka Vojenkomatu.“

„Ano rozumím a v pořádku předám.“

„Zítř ráno si pro to přijď,“ zakončil předseda.

„Ano pane předsedo.“

Druhý den ráno jsem odvážel na kole do rajonu soupis. Dobře jsem věděl kde se nachází kancelář Vojenkomatu. V kanceláři mne uvítala sekretářka, velmi mladá černovlasá dívka.

„Dobrý den, je přítomen soudruh náčelník?“ vysypal jsem ze sebe.

„Co si přejete?“ s úsměvem se tázala tato krásná dívenka.

„Mám doručit tuto zásilku do vlastních rukou soudruha náčelníka – podotýkám jen do vlastních rukou,“ řekl jsem velmi důrazně ještě jednou.

„Jste paličatý,“ zasmála se dívenka. „Moment,“ zaťukala na dveře, a za dveřmi se ozvalo „Vejděte!“

„Soudruhu kapitáne, přišel nějaký mladík, přinesl nějakou důležitou zásilku, kterou smí předat pouze do vlastních rukou náčelníkovi Vojenkomatu.“

„Dobře, ať vejde, hned se na to podíváme,“ odpověděl náčelník. Vešel jsem do kanceláře a téměř po vojensky jsem hlásil.

„Jsem z Českého Volkova, jmenují se Petr Bliml, mám nařízeno od předsedy našeho národního výboru předat do vašich rukou tuto zásilku, soudruhu náčelníku, prosím.“ A předával jsem zapečetěnou obálku do rukou náčelníka Vojenkomatu kapitána Zamjatina.

„Dovolte soudruhu kapitáne abych vás mohl požádat o potvrzení, že jsem zásilku v pořádku předal do vašich rukou.“

„Správně mladíku, napíšu vám potvrzení i s razítkem. Prosím tady to máte, předejte to předsedovi a vyřídte mu, že děkuji, za tak brzké vyřízení.“

Petr schoval potvrzení od náčelníka a odcházel s kanceláře za doprovodu mladičké sekretářky, která se na mne jaksi přátelsky usmála se slovy, „Tak co mladý pane, myslím, že budete brzy rukovat do československého vojska, že? Jste přece Čech, že ano?“

„Ano jsem Čech,“ odpověděl jsem.

„Říkejte mi Naďa,“ povídá.

„To nemohu, to si nemohu dovolit prosím,“ odpověděl jsem.

„Ale proč ne?“ bránila se Naďa, „Vždyť jsme ve stejném věku ne?“

„No nevím, je mi dvacet let!“

„Vidíte a mně bude v červnu dvacet,“ s krásným smíchem pravila Naďa, „tak to nebude takový rozdíl. Jsem také informovaná, oč jde, co za zásilku jste donesl. Tuto zásilku jsem měla přijmout já, ale když jste byl tak paličatý a tvrdohlavý ustoupila jsem, ale přesto se na vás nezlobím. Vy jste z Českého Volkova, vy všichni, podle přání, budete zařazení do československé armády, která jde pod velením generála Svobody. Ty můj milý, jak se jmenuješ?“

„Peťka prosím,“ ze mne to vyhrklo a začervenat jsem se až po uši.

„Ty jsi nějak stydlivý Péťo, Vždyť jsi už voják! Vojáci se před děvčaty nečervenají...!“ Veselé se zasmála Naďa, a její bílé drobné zoubky se zasvítily mezi pěkně vykrojenými rty a mně se z toho až zatočila hlava. Ještě žádná dívka se mnou takto nemluvila.

„Promiňte Naďo, ode dneška se před dívkami už nebudu červenat – platí?“

„Platí – dej mi na to ruku,“ a podávalo mi svoji malou ručku.

„Poslyš, až půjdeš přes naše město, na státní silnici, tak si to ověřím Peťuško, zda už se nebudeš červenat!“

Po tomto rozhovoru jsem se rozloučil s Naďou sedl, na kolo a vydal se domů k Volkovu.

Doma jsem předsedovi předal potvrzení o předání zásilky na Vojenkomatě.

„Je vidět, že si dobře vykonal svou úlohu, nyní budeme čekat až nám pošlou povolávací karty...“ slovo od slova děлил předseda. K večeru jsem šel k Vénovi oznámit mu, kde jsem byl, a co jsem vezl do okresního města.

„Člověče on ten náčelník má prima sekretářku, ona se se mnou bavila, jako kdyby mě znala odjakživa. Hned se mě představila, jak se jmenuje a chtěla vědět, jak já se jmenuju, já jsem se ti červenal, jak malej kluk a ona se tomu smála. Říkala, že až půjdeme přes město, že si to ověří, jestli se už nebudu červenat.“

Véna se dal do smíchu, „no ty si mi pěkný mládenec. On se před dívkou červená, jako malý Pepíček.“

„Co se směješ Véno, kdybych chodil s nějakou dívkou, jako ty s Boženkou, tak bych se také už dávno nečervenal a takhle...“ Dlouze jsem se zamyslel. „Nevadí, žádná mě na vojnu vyprovázet nebude, tak je mi to jedno, když mě po tak krátké známosti, kousek doprovodí Naďa, tak co z toho budu mít...? Kdož ví zda jí ještě někdy uvidím, zrovna tak, jako Aničku Bečkovou z Dlouhého Pole, odjela do Německa na nucenou práci a od té doby o ní nic nevím...“

A zrovna to tak zřejmě bude i s Nadou. Kdož ví, která na mne čeká, jestli se ve zdraví a zda vůbec se z války vrátím... O jedné vím, ale ta je moc daleko, líbí se mi, ale ta už má chlapce a proti tomu nic nez můžeš. Víš Věno já mám u holek smůlu. Sám víš, že jsem se žádnou nechodil a ani nechodím.“

V tu dobu mi bylo lehčeji, že jsem se mohl kamarádovi trochu vyzpovídat a povědět, co mi dlouho leželo na srdci. Nikdy jsem k tomu neměl příležitost a také se to nikdy nehodilo, abych někomu toto vše vyprávěl, až dnes nadešla ta chvíle a svěřil jsem se ze vším kamarádu Věnovi. Snad k tomu dopomohla právě to seznámení s tou krásnou dívkou, kterou jsem poznal v Kozině na Vojenkomatu.

Bylo to svěření, právě v tuto napjatou chvíli, kdy každý měl v mysli mnoho věcí, jak dopadne ta jeho válečná cesta, která byla teprve před námi. V tu dobu bylo třeba se někomu vypovídat, snad proto kdybych se nevrátil, aby nebylo špatných myšlenek o mém mladém životě.

Šestého dubna 1944 povolávací karty již byly ve Volkově. Osmého dubna byly svolány na výbor desítkáři, každý z nich obdržel pro svůj úsek seznam všech mužů povinných mobilizace. Každý z nich musel podepsat – potvrdit převzetí povolávacích rozkazů.

Téměř v každém domku se připravovalo, jen velice málo rodin bylo takových, kde by neodcházel jeden, dva, tři a také více mužů do války – do československého vojska. Nejedna matka v těchto dnech při přípravách uronila slzy, ale také ženy, dívky. Válka, krutá to metla lidstva je neúprosná, nelidská, ta nedbá na sebestorší a nejbolestnější slzy těch nejbližších.

Ráno dvanáctého dubna, každý z povolaných se dostavil na naši už známou a dříve popisovanou návěs. Důstojníkem z Vojenkomandu byl každý jmenovitě vyvolán zda se dostavil na návěs. Všechna jména které byla čtena zde byli přítomní. Dívky stály vedle svých chlapců, matky vedle synů, ženy s dětmi u svých mužů. Vedle Věny Sovy stála Boženka, držíc ho pevně za ruku, občas jí křečovitě svírala. Každou chvíli se mu dívala do očí. Její oči zarudlé od pláče prosily, „Věno vrať se mi zdráv“. Její mokrý kapesníček už nechtěl ani sát další slzy.

Velký skupina lidí se dala do pohybu. V čele skupiny se objevila dechová hudba, jako první kus do pochodu začala hrát kmochův pochod Jarabáček. Přes tři sta mužů a velmi mladých chlapců se dalo na cestu, bojovat za svou starou vlast, kterou nikdy neviděli a přesto jí vroucně milovali.

Aby vlast mohli spatřit museli nejprve prolít velké množství krve a položit hodně životů, aby vůbec si jich vlast všimla. Touha spatřit vlast byla veliká, avšak mnoho jich nedošlo, zůstali na polovině cesty v místech odkud už není nijakého návratu. Tolik chtěli žít a nebylo to možné, nebylo jim to dopřáno, bylo třeba položit na oltář vlasti také obětí a ty byly značné a jen málo, a ne vždy dostatečně a plně oceněné.

Několik sovětských vojáků je doprovázelo. Ještě ve vsi všichni ti kteří zůstali doma a také od těch, kde nikdo nešel do války, na sta rukou mávalo, lidé pozdravovali a nejen českých ale i ukrajinských a také z jiných vesnic, kterými jsme procházeli. Přáli šťastný návrat anebo přímo doprovázeli značný kus cesty rukující. Přání bylo moc, aby se ve zdraví a živí vrátili domů, všem to bylo z celého srdce dopřáváno.

Já s Koloušem a Emanem v druhé řadě za Vénou a Pepíkem Kroutilovým s Toníkem a Koloušem Lenochovým, když procházeli kolem Blimlů, ze zahrádky nám mávala moje matka s otčímem Kopeckým a sestra Maruška s malou skupinkou sovětských partyzánů, která byla u nás ubytovaná. Velitel této skupiny dal salvu ze samopalu na šťastnou cestu.

Hudba hrála do lepšího pochodování ještě daleko za vesnici. Mladší muzikanti si hudební nástroje vzali sebou, starší muzikanti nad padesát roků se vrátili zpět do vsi. Dále se šlo bez hudby. Jen doprovázejíc ženy, dívky a příbuzní. Každý šel - doprovázel tak daleko, jak mu sloužily nohy a aby měl síly ještě na zpáteční cestu. Bylo slyšet tichý pláč a prosby... Vrať se nám zdrav a buď tam na sebe opatrný, musíš brát velký ohled táto na mne a na naše děti! Muži je utěšovali, aby už neplakaly a byly doma statečný, že vše dopadne dobře. Jen, co pomohou dorazit nenáviděný a nesnesitelně rozpínavý fašismus hned budou spěchat domů.

Do rajonního (okresního) města jsme museli projít malou českou vesničkou, tam se k nám přidali další muži z této obce. Některé dívky šly až do okresního města. Boženka byla mezi nimi. Statečně šla vedle Vény i když pro slzy ani na cestu neviděla. Každá chvilka, každá minuta byla pro ní v tuto dobu nesmírně vzácná po boku milovaného Vény. Na malém náměstí v okresním městě se útvar, i když ještě jenom civilistů, zastavil. Náčelník Vojenkomandu kapitán Zamjatin tady pronesl menší projev.

Jeho slova byla asi v tomto duchu: *„Vážení a milý soudruzí a čeští přátelé, do boje vás posílá naše vlast. Jdete bojovat za vaši a naši vlast, jdete odčinit křivdy, které napáchala německá fašistická armáda podporovaná celým německým národem a jejích satelity. Váš národ ve vlasti na vás čeká, že pomstíte nevinně prolitou krev lidí zlovůli hitlerovské smečky. Je to armáda hrdlořezů, která se neštítela použít zbraň proti dětem, starcům a nevinným ženám. Jděte, bojujte a nešetřete tyto vrahy, my jdeme s vámi.“*

Jeden člen odbojové skupiny „Blaník“ přistoupil ke kapitánovi Zamjatinovi a sliboval za všechny. *„Soudruhu kapitáne svůj slib dodržíme, půjdeme věrně po boku vaši armády proti společnému nepříteli.“*

Po této krátké zastávce v okresním městěčku se dali všichni do pochodu na hlavní silnici Lvov - Rovno. Všechny ženy a také Boženka i jiné dívky dále už nešly, rozloučily se s svými muži a chlapci a vracely se zpět domu do Volkova vzdáleného 12 km. Já jsem šel stále v druhé řadě s Koloušem a Emanem

Jirkovským a také s Vénem Sovou. „*No kde máš tu sekretářku Naďu?*“ otočil se na mne Věna. Pepík Kroutilů se udiveně podíval na oba. „*Co to tady povídáte? Petr si bere na vojnu sekretářku? Koukejme se na něj na tichošlápka!*“ Když všichni slyšeli ta slova dali se do velkého smíchu.

„*Jen se nesmějte ona ještě přijde,*“ řekl jsem.

V tom se Věna ohlédl na levou stranu a povídá, „*hele Péťo není to támhle? Stále si nás prohlíží a vypadá to jakoby někoho hledala.*“ Otočil jsem hlavu v tu stranu, ano byla to ona.

„*Nado! jsem tady Petr.*“ Naďa přiběhla blíže.

„*Nemohla jsem tě najít, vždyť vás jde takové velké množství, to je snad celý prapor, ale dobře, že jsem tě konečně našla,*“ podala mi ruku a vlepila bez rozpaku pusu.

„*Aspoň kousek tě doprovodím,*“ šla vedle mne. Všichni hoši po očku na ní pokukovali a Věna pojednou povídá, „*no nelhal si, je pěkná*“ a usmál se na Naďu.

„*Hleďme jen co Boženka odešla už okukuješ druhá děvčata.*“

„*Neboj se Péťo, já ti jí nepřeberu, já jsem přikován čarodějným poutem k jedné a to se nedá nijak změnit.*

Já ti to přeju a mi všichni tady, že jo kluci.“ Naďa tomu nerozuměla, co si povídají. Něco z toho jsem jí musel převést do ukrajinštiny. Naďa při malém pochodu se začala bavit také s ostatními. Ptala se také zda chlupci mají děvčata a proč je nedoprovázejí. Všichni odpovídali, že už je doprovodily a z města se vrátily domů. Chlupcům se šlo vesele, padaly různé poznámky a vtipy. Celá velká skupina už prošla daleko za město, i Naděnka se chystala mne opustit, podala mi ruku, „*tak Peťo měj se dobře, buď hodně zdrav a v pořádku se vrať.*“ Nežli jsem se vzpamatoval objala mě a dlouze políbila a dodala, „*šťastnou cestu Peťo a napiš mi, budu čekat na tvůj dopis!*“ Oddělila se od skupiny mužů, zamávala ještě na pozdrav. Také já jsem mával.

Proud šel stále kupředu, blížil se ke státní silnici. V tuto chvíli všichni nějak zmlkli, každý se začal zabývat svými starostmi. Myšlenky byly různé k jakému druhu vojska budou zařazení, jak to tam bude vypadat při výcviku. Co bude doma dělat žena s dětmi. Jak budou obdělával pole bez hospodáře, někde také bez synů, otce. Co si počnou. Jenže byl tady úkol důležitější – vybojovat svobodu.

Toto ticho náhle přerušil Eman, „*no vidíte kluci mimo Věny a Petra nikdo z nás na cestu pusy nedostal - žádná holka na cestu nám hubičku nedala. Petr na ní dlouho čekal a dostal ji na poslední chvíli, ještě k tomu od sekretářky, je to docela šikovná žába, jak jste ji otypovali vy kluci?*“

„*Ty Pepíku, ty jsi takový znalec na děvčata, Co tomu říkáš?*“

„*To byla jenom pusa a úsměv, záblesk štěstí pro Peťku. Vid' Péťo?*“

„Prosím vás kluci, snad si nemyslíte, že ona bude na mě myslet?“ odporoval jsem, „ta se pohybuje mezi důstojníky, ta udělá jinou kariéru, mně to bylo jenom milé, že mně jenom trochu doprovázela, to je všechno. Snad se jí zalíbil jeden český kluk, a byla zvědavá jak vypadají ti ostatní? To je všechno.“

Velký proud pochodujících, když dorazil na státní silnici dal se doleva směrem na město Dubno. Proti nám jely stále vojenské nákladní auta blíže k frontě. Sovětští vojáci jedoucí na autech nám mávali na pozdrav, který jsme jim opětovali. Před městečkem Verba jsme zastavili, doprovázející vojáci dali povel k odpočinku. Všichni sestoupili ze silnice, někteří kouřili, jiní vytáhli flašku s vodkou, kus chleba k tomu slaninu, uzeného masa, domácí klobásu a tak podobně. Hoši seděli vedle sebe. Pepík Kroutilů vyndal také flašku vodky – samohonky a podával ji popořadě každému, „*cucněte si hoši, ať máme sílu k dalšímu pochodu a také trochu náladu, vždyť už jdeme jako slepice, tady Věna a Petr přemýšlejí o holkách, a co mi? O čem budeme přemýšlet?*“

Na to se Věna ozval, „*víš Pepiku ono to je lepší, když jdeš do ty pitomý války a žádnou holku nemáš – nenecháváš doma. Ještě horší to mají tátové, kdy doma zanechávají děti a ženu. To musí být ještě větší bolest u srdce. Když z nás svobodných někdo v boji padne a má třeba i holku, ta si popláče, za nějaký čas si najde jinýho a vdá se a zůstane už jenom vzpomínka, někdy ani ta ne, ale dětem tátu už nikdo nenahradí!*“

„*Co volkovská děvčata? Žádná s námi nejdou, že ne?*“ vmísil se do řeči Eman.

„*Ale neboj se oni za námi nějaké přiklušou, už jsem slyšel, že se jich několik připravuje, třeba Ludmilka Jansová, Anča Bártová, Boženka Lenočková, Pavla Klicperová a k ním se určitě přidá ještě mnoho dalších. Tak vidíš, snad se tam s některými uvidíme?*“ drmolil Kolouš.

K hochům přistoupil Pepík Sovu, zvaný Burián a začal velmi zvesela, „*héj bohatýři, jak se vám šlapalo? Trénujte se trénujte ty svoje jedenáctky, budete s nimi šlapat hory a stráně až se vám z nich udělají žraloky, he, he, he zvesela se rozesmál a zanotoval, za dne a za noci není ti pomoci, šlapej, šlapej! Teď je nám zatím hej juchá! Jestli máš Peťo sebou jehlu a nit s náprstkem?*“ obrátil se na mne. „*To bude na frontě velmi potřebné, když ti střepina urazí kus masa, honem to přioplácneš a přišiješ a jde se dál!*“

„*Poslyš Josífkou, ty máš nějaký velký humor, co?*“ zvedl k němu hlavu Věna. „*Ty jehličko*“ dodal. Josef se nedal urazit a zvolal, „*Věno vždyť je jaro nebuď smutný, buď veselý, Boženka tě bude čekat a stále tě bude mít ráda. Jo půjdeme do lesů a hájů!*“

„*Ale také půjdeme kopat zákopy, aby ti střepina neurazila hlavu, tu si už nepřišiješ jehličkou!*“ zasmál se Pepík Kroutilů.

Doprovodní vojáci dali povel k dalšímu pochodu, aby jednotka, zatím jenom civilistů, do večera dorazila do města Dubna. Celý velký průvod i s povozy se znovu dal na pochod. K večeru jsme dorazili do Dubna. Ubytování jsme byli ve velké škole. Něco jsme před spaním pojedli a také doušek pálenky přišel vhod. Odpočinek a spánek byl už značně vítaný. Polehali jsme si na podlahy a přikryli jen dekami, pokud jsme je měli z domova. V noci nás vzbudil hukot letadel a protiletcecká palba. Němci se ve dne už neodvažovali létat nad obsazeným územím, ale v noci se nějak letadla prodrala. Jejich cíl bylo město Rovno.

„Dále vyprávění pokračuje: cesta a ubytování v Rovně, cvičení, pak pochod pod Torčín, abychom tam přičuchli, jak voní vojenský prach z nábojnic, potom odjezd vlakem do Kamence Podolského a Sňatyna. Je toho ještě asi čtyřicet stránek ne-li více. Píše Petr Bliml. Toto napsal po 132 stránkách textu, formátu A 4. Některé z nich mi byly dostupné. (poz. J. P.)

Do Zpravodaje už nebudu nic posílat stejně mně nic neotisknou i když jsem toho tam poslal už dost.

„... alespoň někdo má zájem o mojí práci.“ Píše paní Suchopárové.

„Psal mi také Petříček, že prý moje básně nejsou tak básnický vybroušené jako Pospíšila. No psal jsem jak umím, jak jsem cítil a vzpomínal na rodnou ves a kamarádi na vojně, ale jak je vidět je to ještě nedokonalé.“

Závěrečné řádky, to jsou poznámky P. Blimla, kde si stěžuje. Podle toho je vidět, že vše měl sepsáno a také jeho spisy musel někde uložit, někomu dát, což také zřejmě dělával. Dával svůj napsaný materiál lidem o kterých si myslel, že mu pomůžou s vydáním knížky o Volkově. Zřejmě část materiálu se ještě někde nachází, pokud už není zničený. Hodně zajímavých poznámek, který se všemožně snažil otisknout také ve Zpravodaji, kam posílal svoje příspěvky nebo je chtěl vydat knižně. Je to jistě velmi zajímavé vyprávění, o Volkově a také o zážitcích na frontě, v armádě!!! Avšak zatím někde ukryto.

Bohužel ne všechno by se dalo použít. Podle mých úvah: Když v jeho písemnostech je mnoho zajímavého, Petr Bliml jak to vypadá z jeho vyjadřování, a to nechci říkat, že o všech, ve Volkově dobře věděl a nestačil napsat ještě všechno. Bylo by určitě zajímavé, kdybych se s ním více znal za jeho života a dostal se s ním o této krásné vesnici do podrobnější debaty.

Byl zřejmě veselá kopa, velký snilek, a měl mnoho zajímavých představ, dobré a potřebné fantazie, která je potřebná k psaní. Bohužel, jen by to chtělo vždy důkladnějšího popsání, a pro každého, kdo by se dal do tohoto čtení, srozumitelnějšího zpracování.

Mnohem zajímavější a cennější jsou písemné zprávy – jeho vyprávění (nikoliv však básně, kterých P. B. napsal hodně), i když si jich autor velice cenil a vydal je i knižně. Nejsem znalec ani milovník všech básní, některé mne však velice zaujmou. Básnické dílo, pokud nebyl s jejich kvalitou spokojen, měl nechat ověřit od těch, kteří se v takové tvorbě vyznají. Vždy je třeba aby každé básnické dílo bylo posouzeno někým jiným, anebo i více lidmi a teprve potom, pokud je posouzení kladné se dá usuzovat, že se dílo vede.

Za sebe mohu říci, že pro mne je od něho mnohem zajímavější psané slovo, i když mám k němu svoje výhrady a to se dá mnohem snadněji upravit. U básnictví je třeba skutečného umění a hlavně nadání, aby báseň vyjadřovala pochopení u jiných, aby každý věděl, co všechno chtěl básník říci. Zauvažovat zda by to nechtělo raději říct mluveným slovem. Ne každý dokáže pochopit básně a pokud ano, potom autor básní musí být už velký umělec v této nelehké činnosti.

Poznámku, napsal podle svých úvah J. Pancíř